

BIBLIOTECA UNIVERSALĂ

N. G. RĂDULESCU-NIGER.

PE COASTA DE AZUR :
O IARNĂ LA MENTON

PREȚUL UN LEU

A APĂRUT :

- No. 1. N. Ţinc, Monstrul.
- No. 2. Contele de Echartshausen : Pricina răsvătirilor și leacul lor. Ce contribuie mai mult la revoluțiunile timpurilor actuale și care ar fi mijlocul cel mai sigur spre a le preîntâmpina în viitor. O scriere pentru a fi pătrunsă de domnitori și popoare.
- No. 3. M. Eminescu : Sărmanul Dionis.
- No. 4—5. Henryk Sienkiewicz : O idilă în Savana.
- No. 6. Emile Zola : Sărbătoarea din Coqueville.
- No. 7. Guy de Maupassant : Nuvele : Surorile Rondoli. — El ? — Zăvorul.
- No. 8-9. Leon Tolstoi : Un desmoștenit al soartei. — Romanul unui cal.
- No. 10. Contele de Echartshausen : Isoarele Crimelor și posibilitatea de a le preîntâmpina.
- No. 11. Xavier de Maistre : Tânăra Siberiană.
- No. 12. Bernardin de St. Pierre : Coliba indiană.
- No. 13. Wilhelm Hauff : Cerșetoarea dela Podul Artelor.
- No. 14. Guy de Maupassant : Muntele Sfântului Mihaiu. — Juvaerurile. — Văduva. — Noaptea (vis rău). — Pe lună. — Grădina cu măslini.
- No. 15—16. Mor Jokai : Capul lui Iordachi. — O petrecere fără voie. — Copilul cerșetor. — Pârăul albastru. — Jucătorul. — Orfanii. — Intâmplări într'un castel vechiu. — După douăzeci de ani.
- No. 17, 18, 19. N. G. Rădulescu-Niger : Jertfă.
- No. 20. Alphonse Daudet : Comoara lui Arlatan. Scrisori din moara mea : Intoarcerea dela Văratec. — Taina lui moș Corneille.
- No. 21. Honoré de Balzac : Un capo de operă necunoscut — Isus Christos în Fiandra. — Honoré de Balzac după G. Brandes.
- No. 22, 23, 24, 25. N. G. Rădulescu-Niger : Gelozie.
- No. 26, 27. Alexandru Petöfi : Funia Călăului.
- No. 28. Guy de Maupassant : Nuvele : Ideile Colonelului. — Călare. — Cine știe. — Petrică. — Coco. Sforicica. — O răzbunare.
- No. 29, 30, 31. Henryk Sienkiewici : Nuvele : Viața la sate : Schițe cu cărbune. — Sluga bătrână. — Lux in tenebris lucet. — A treia dragoste.
- No. 32, 33, 34. Henryk Sienkiewici : Hania. Roman.
- No. 35, 36, 37. Guy de Maupassant : Pe apă (Sur l'eau).

zsc
No-14451-

N. G. RĂDULESCU - NIGER.

69388

PE COASTA DE AZUR.

O IARNĂ

1958
240551

LA MENTON.

144160
B.C.U. Bucuresti

C144160

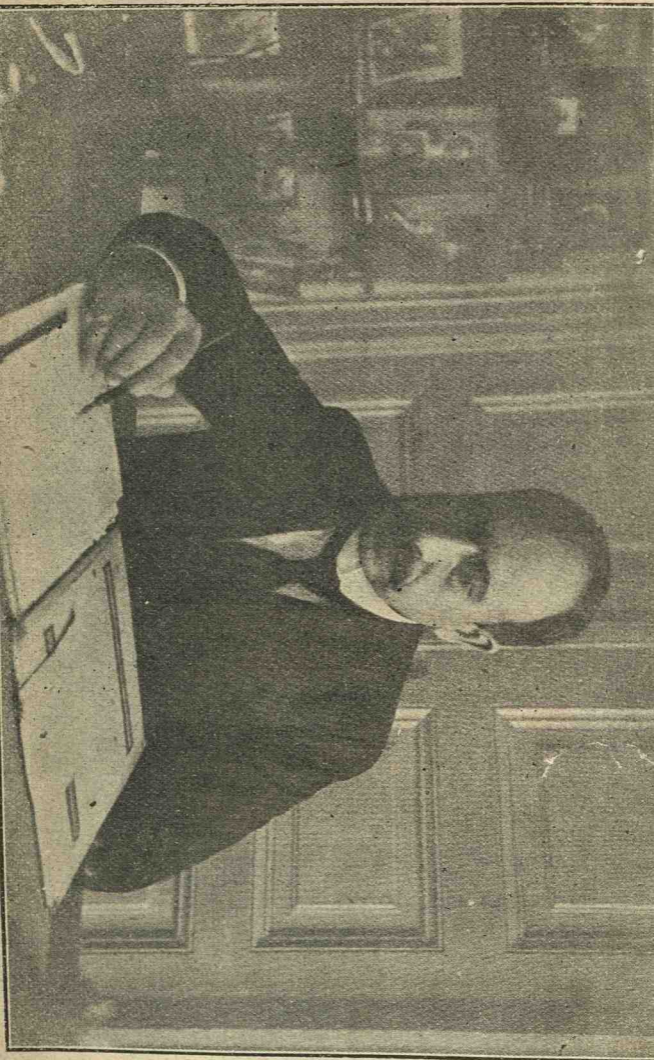
BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Editura «Biroului Universal» A. I. NIȚEANU

BUCUREȘTI

STRADA EPICOL No. 27

1914.

N. Madelene-Niss

RC 23/2002

O iarnă la Menton.

I

Salonul este foarte încăpător. Mesele, de felurite mărimi și forme, acoperite cu fețe de stofă brodată ori cusută cu mă-tăsuri; scaunele, pătrate, lungi, rotunde, din împletitură de paie, erau așa orându-uite, în cât oaspeții otelului să se poată grupă după cum apucaseră a se împrietenii.

Numai când două sau trei grupuri se înțelegeau să petreacă împreună, o parte a salonului își schimbă orânduirea, ca mai apoi servitorii să aibă ce pune la loc.

După cină, care de obicei începea la șase și jumătate seara și se termină peste o oră, musafirii anotimpului treceau, mare parte, în salon.

Dacă seara este călduroasă, ușa cea mare ce dă pe terață, rămâne deschisă. Astfel, sgomotul valurilor mării ce se

sfârâmă aproape de zidul curții, se aude lămurit cu acelaș ritm monoton.

Întunericul, întru câtva strevăzător, acopere întinderea mării.

Mai mult obicinuința te face s'o vezi cum se mișcă, mai neagră de cât noaptea, mai neastâmpărată de cât timpul; te face să simți cum îi vin valurile, când s'a-propie, și să bați tactul isbirii lor de țerm.

Lumina lampei din tavan se împrăștie plăcută din becurile ascunse în flori de lalele și de trandafiri.

De cum treci pragul salonului te oprește o clipă în loc feluritatea priveliștei grupurilor.

De îndată, la stânga, patru doamne în etate sunt împrejurul aceleeași mese rotunde. Nimeni nu le ocupă locul ca știut al lor. Una împletește la ciorap; alta, dantelă; a treia face «pasianț»; a patra ghițește prin sticlele ochelarilor ce este scris în revista «*des deux mondes*».

Rar își spun câte-o vorbă și'și lasă lucrul și locul, la ora zece, când se duc să se dea odihnei.

În mijloc, domni și doamne, învârtesc roata norocului unei «rulete» mici, pe care o schimbă cu «calul-alb» sau cu «alergări de cai».

În dreapta, aceiași patru bătrâni, cu chipuri reci, cu mișcări măsurate, și mai

măsurați încă la vorbă, joacă «whist» fără să se turbure de râsetele și de glumele grupului de la mijloc.

În fața căminului, la două mese vecine, un grup joacă «panzarola» și altul «écarté».

La piano, în rând cu ușa, o domnișoară tânără, blondă, cântă, «*Réverie Russe*». Este mult simțimânt în cântecul ei.

Lângă ea, foarte aproape, ascultă un tânăr care schimbă cu ea din când în când priviri duioase, însoțite de câte-o șoaptă.

Intr'un colț, o doamnă brună de-o frumusețe vrednică de luat în seamă, pare că face jucării unei copilite de vr'o trei ani; mai mult pare însă că ține urzeala unei convorbiri c'un tânăr oacheș. Ochii acestuia o soarbe de dragă; cu brațul drept îi cam desmiardă talia, din când în când.

O doamnă, pe fața căreia fie-ce an pare să-și fi însemnat trecerea, stă singură pe un scaun lung. Citește cu mare luare aminte „*Figaro*” ceea ce n'o oprește să furișeze, pe de-asupra ochelarelor, priviri dese, interesate, către grupul de la piano.

O fetiță de vr'o patrusprezece ani, cu ochi negri neastâmpărați, pare adâncită în cine știe ce vis, dar nu scapă nici una

din mișcările grupurilor din colț și de la piano.

Ca și cum ar fi pricepând rostul șoap-
telor și al gesturilor, zâmbește tainic,
și e foarte răutăcios acel zâmbet ce flu-
tură adese ori pe buzele trandafirii ale
gingașei sale guri.

— Ascultă, Marușco, șopti într'un rând
oacheșul, la urechea brunei, trebuie să
ne plimbăm mâine la Castellar. Trebuie!...

Și acest «trebuie» îl rosti c'un ton au-
toritar, totuși plin de foc, în timp ce pri-
virile îi scânteiară.

— Ce mult mă încurcă fetița, răspunse
bruna într'o franțuzească cu accent rusesc.

— O luăm și pe Sonia. Ce? un copilaș
vatămă întru ceva? Ea nu ne înțelege
nici vorba, nici desmierdările.

— Mai cântă, te rog, mai cântă Jeano,
șoptia tot atunci, dulce și rugător, tână-
rul de lângă blonda de la piano.

Ea'l pironi cu o privire galeșă a ochi-
lor frumoși albaștri.

— Ce vrei să-ți mai cânt? întrebă.

— Ori ce, numai sentimental să fie.

— Am să-ți cânt o romanță poloneză.

Oacheșul din colț le întrerupse petre-
cerea.

— Domnișoară Jeano, doamna Pojaref
dorește să-ți vorbiască.

— Da? Este ceva grabnic? Îți voiu cânta mai pe urmă romanța, domnule Tăriceanu, roști și se ridică.

Oacheșul se așeză lângă Tăriceanu.

— Ascultă, dragă amice, îi șopti, am proiectat cu Marușca o plimbare la Castellar. Voiam să mă duc numai cu dânsa, — înțelegi de ce, — însă ea se teme să nu dea prea mult de bănuț. De-acı, ideea să ne însoțiți, tu și Jeana. Tocmim un landou, în care ne va fi foarte la îndemână... și eată o plimbare de toată frumusețea! Ce zici? Nu'ți râde asemenea proiect?

— Da cum nu. D-șora Jeana Staniewici este fermecătoare, răspunse Tăriceanu. Mumă-sa va voi însă s'o lase cu noi?

— Nu'ți fie teamă, să însărcinează Marușca să facă lucrul. Acuma, desvăluirea unei taine, amice: Marușca m'a asigurat că Jeana Staniewici este foarte înamorată de tine. I s'z plâns Maruscei, mititica, de prea marea ta «rezervă»... Zice că, aci parcă te-ai porni să fii sentimental, și aci te închizi repede în tine însuți, gonind din vorba ta cu dânsa ori ce aluziune la iubire...

— Dragă Sorêt, la ce m'ar duce oare iubirea aceasta, dacă iubire ar înflori între noi?

— La ce! Ai petrece în chip mai... poetic.

Nu vezi că toți, în juru-ne, cavaleri și doamne, cavaleri și domnișoare se aleg ca tovarăși singurateci de plimbări și de petrecere ?

— Adecă tu, Emile, faci poezie cu ru-soaica ta ? Nu țintești la o cucerire efectivă ?

— Nu mă apăr. Fă ca mine.

— D-șora Staniewici este în altă stare, dragă Emile... Cucerirea mea nu s'ar putea preface în căsătorie, de oare-ce... am cuvinte spre a mă feri de ea. Poți dar înțelege «rezerva» mea. Prilejurile ce'mi dă Jeana, mă ispitesc, așa e; amorul ei mă măgulește, nu neg; inima mea chiar mă îmboldește... Judecata predomină și mă ține pe loc.

— Vom mai vorbi noi de asta; pentru acuma însă, primești proiectul ?

— Știi ce una, Sorêt ? M'am răsgândit. Du-te numai cu Marușca. Luați trăsurica cea cu poney și...

— Nu, te rog Tăricene, fă-mi hatârul și haide cu noi...

Jeana se întoarse și se așeză la piano. Părea foarte mișcată. Peptul i se ridică cu putere; fața i se făcuse numai bujori. În privirea ce-i aruncă lui Tăriceanu era mulțămire și ca o speranță.

Incepù cu pripire, nu romanța, ci un valț vesel și sgomotos, care cerea o mișcare vioae a mânilor.

Ar fi voit par'că să'și potoliască, în acea cheltuială de energie fizică, un mare neastâmpăr sufletesc.

Emil Sorêt îi ceru lui Tăriceanu, cu ochii, hotărârea. El o clipi, în chip că primise.

Sorêt se depărtă.

— Ți-a spus Sorêt ? întrebă Jeana fără a se oprî din cântat.

— Da, răspunse Tăriceanu cu răceală. Ea căută la dânsul, surprinsă.

— Și... ai primit?

Glasul îi era tremurător.

— Da, răspunse el pe acelaș ton. Jeana își țintui privirea pe clape, par'că și-ar fi urmărit mișcarea mânilor...

Enervată, greși tonul și se ridică de-o dată. Era palidă.

— Mă simt obosită. La revedere, domnule Tăriceanu, șopti. Și, fără să-l priviască, se depărtă.

Tăriceanu o urmări cu privirea cum se apropiă de bătrâna cu ochelari, care citia mereu; cum îi șopti ceva, și cum după ce chemă pe fetița cea de patru-sprezece ani, eși împreună cu ele.

De la ușă îi aruncă o privire de-o clipă, în chip de ultimă salutare.

Tăriceanu, se apropiă de grupul celor ce jucau «whist».

— În astă seară ne-ai lăsat, îi zise

unul din cei patru, într'o franțuzească englezită.

— Voiu fi la dorința d-v., mâine-seară, răspunse el.

— Bucuros.

Englezul puse ochii în cărți și nu mai zise un cuvânt până la terminarea partidei.

Nu în deșert «whist» însemnează «tăcere».

Tăriceanu, după ce aruncă o privire în juru-i asupra grupurilor ce arătau oboseală, trecu pe terață.

Noaptea era răcoroasă acum.

Tăriceanu eși pe țerm.

Cap-Martin se lămuriă din întuneric cu brodăria lui de stânci albe, pe poale.

De-a lungul țărmlui, pe dreapta șoselei, otelurile și vilele aruncau peste întinderea în frământare, lumini sfioase prin perdelele subțiri ori printre «jaluzelele» verzi.

Nu se zăria nici o făptură omenească.

Palmierii înalți își însemnau de abia locurile de-a lungul «plimbării», iar în dreptul felenarelor cu lumini pâlپătoare își scriau lămurit foile lor late și drepte ori ramurile arcuite.

Lumina farului strălucia ca o stea mare, prinsă și nu știu prin ce putere ținută locului, de-asupra digului alb. De

la dânsa purcedeă până la oare-care depărtare, pe mare, o pată luminoasă, în raza căreia valurile aveau o tremurătură aurie.

În portul tăcut se încondeiau catarturile unor vase ce sosiseră de cu ziua.

De-asupra, seninul întunecat scânteia de stele, de-oparte și de alta a Căiei lactee.

Tăriceanu se așeză pe una din băncile «plimbării» și începù să se gândiască, cu teamă dar și cu plăcere, la dragostea aceasta ce-i picase în cale tocmai în ună din epocile vieții lui când era mai desgustat de viață.

II.

Din cuprinsul sărac al unei comune rurale a Mehedinților, din mijlocul însă al unei naturi bogată în priveliști minunate, pornise Alexandru Tăriceanu pe căile vieții cele așternute cu multe și felurite întâmplări, unele pietre, altele bolovani.

Și drumul nu-i fusese nici de cum fără sdruncinături.

Copilăria i se strecurase printre greutateși umilitoare...

Firea lui răbdătoare și corpul robust, rezistaseră; dar pe calea străbătută își lăsase ca o jertfă, veselia, credința naivă, avânturile sincere și spontane.

Nu avusese pe nimeni să-i însuflească dragostea de-un meșteșug anume, care mai târziu să-i aducă câștigurile unei munci oneste independente.

Se instruisese el singur, cum putuse, în direcțiunea dibuită de unele din gusturile lui; se făcuse funcționar, cum vedea că tind toți, apoi trecuse la un ziar când cele patru ziduri ale funcțiunii începuseră a-l înăbuși.

Printre picături, așterneă cu oare-care repeziciune și cu destul simț artistic chipurile unor respectabili mahalagii, mândri că se vedeau aidoma și gata par'că să vorbiască; une ori asemenea «portrete» i-aduceau câți-va lei.

Iarna, de'naintea sobei, cu niște anume piroane de metal pe care le înfierbînta în jăratec, scria pe plăci de lemn frumos lustruite, felurite priveliști, scene de vânătoare, de pescuit, — reminiscențe de pe tablouri ce văzuse sau alcătuirii ale propriei lui închipuiri.

Puține, le vindea; parte le da în dar prietenilor; cele mai multe, puse în rame, decorau camera lui de locuit.

Când se încredința că «arta lui» nu făcea parale și că era mai folositoare o leafă pe care să-și întemeeze cheltuielile traiului, se făcù iarăș funcționar.

Dar cu închipuirea lui neastâmpărată

se aruncă în altă manifestațiune artistică : acuarela ca peisagiu și portret ; caricatura, privitoare la oameni politici și chiar la șefii lui.

Originalitatea de care dădù dovezi însemnate, în aceste două genuri deosebite, îl făcù după câțva timp, cunoscut în societate, și nesuferit șefilor și colegilor lui.

Se mai adăogă la motivul urii lor și faptul că întâmpinau în el pe omul ce nu se mlădie, discută cu superioritate de vederi, se revoltă în contra rutinei și a tipicurilor stabilite în administrațiune, în contra nedreptăților și a hatărurilor.

Din cauza intrigilor ce începură să se țeasă tainic în juru-i, dacă nu fu îndepărtat, fu mutat într'un județ din fundul Moldovei.

Aci, nu mai avù câmpul larg al Capitalei, de unde să culeagă impresiuni și unde să le redea unui public priceput.

Se închise în el cu gândirea și în casă cu activitatea care trecù pe alt tărâm : al literaturii.

Scrise în proză și în versuri bucăți pline de observațiuni și de umor, stil ușor, analiză fără pretențiune, bună punere în lumină a tipurilor și a caracterelor.

În satirile versificate, versul îi era curgător, limpede, armonios chiar, stilul

concis, pornirea firească, fondul moral.

Luarea aminte a cercului cultural din localitate fu numai de cât deșteptată și reputațiunea lui Tăriceanu se lăți, ducându-se de la margine la centru, din întunericul unui județ la lumina statornicită de București, în calitatea lui de Capitală a Țării.

Puțin după aceasta amorul bătu într'o bună zi la ușa inimii lui: îl găsi foarte sentimental dar și foarte nepregătit.

Avusese să se plângă de multe nedreptăți care-i îmbătrâniseră gândirea de timpuriu; rămăsese însă idealistul, copilul cu simțirea curată a căruia gingășie sufletească nu fusese știrbită.

Nu avusese încă deziluziunile care otrăvesc cu amărăciuni și lasă răni ale căroră semne nu mai trec, seacă multe din isvoarele vieții, între care cele mai de seamă sînt: al păcei intime, al farmecului singurătății, al dorului de muncă și al trebuinții de a hrăni sufletul și mintea.

Amorul i le aduse...

Nu în deșert el este marele prilejuitor de fericire foarte trecătoare și de dureri care rămân.

Ca înger sau ca demon, el își cântă cântecul pe coardele cele mai sensibile ale firii noastre omenești, până când dă nota falsă care rupe farmecul.

Și cea dintâi din aceste coarde, este

egoismul de-a te bucură fără împărțire cu altul, de posesiunea unor anume bunuri.

Tăriceanu fu subjugat de frumuseți sufletești aparente, a căroră ființă părea îndreptățită de frumusețile fizice prea fără greș, ale fapturii ce întâlnise.

În timp însă ce firea lui poetică și sinceră se lăsa întreagă avântului unei pasiuni adevărată și statornică, în timp ce și înconjura idealul vieții cu toate nestematele însușirilor lui,—acest ideal luă treptat forma omenească cea mai de rând, se pogoră din ce în ce mai jos de pe înălțimile la care îl suise omul și artistul.

Femea lipsită de educațiunea inimii, se deprinsese să mărginiască traiul la toate plăcerile imediate pe care le reclamă capriciul, le caută cochetăria și le sprijină vanitatea. Din poema iubirii înțelegea numai beția pățimașă a simțurilor. Nu era nimic inteligent și ales în chipul ei de-a vedea și a pricepe menirea de femeie. Rămânea dar o mască admirabilă, pe un lut perfect modelat, — dar pe lut.

Cum era să și poată potrivi pașii, pe calea îndelungă a unei vieți pacinice de casă, alături cu firea deosebită a soțului ei ?

Se folosiă de iubirea lui neasemănat de caldă și delicată, ca să l domine și să l tiraniască.

El, suferia fără să arate, să supunea fără să se plângă; căuta să apropie, să pună în armonie firea lui cu firea ei, și pentru aceasta umblă chiar să se despoaie pe sine de unele însușiri, cu speranța că prin asemenea nivelare o va deșteptă și o va face să'l înțeleagă în cele de pe urmă.

Însă nici pilda ce-i da cu sine, nici blândețea cuvântului nu aducea rezultatul dorit.

Din contra, delicatețea o socoti slăbiciune și o porni să creadă că era un drept al ei să ceară și să nu i se refuze, să ordone și să fie ascultată fără vr'o obiecțiune.

Ea să-și alcătue o ceată de adoratori, să-și tae o cale periculoasă înflorită cu lingușiri, pe întinderea unei nemărginite libertați fără nici un control, iar bărbatul să vadă, să creadă că era firesc să tacă și să zâmbiască chiar.

Lupta ce începuse cu soția ce i se făcuse vrăjmaș în casă, îl osteni sufletește și trupește, îi dede în cele de pe urmă gândul de-a'și înfrâna inima.

Trebuia să scape din această ocnă casnică, în care pierduse o parte din bunătaea lui firească, dacă voia să rămână bun teafăr cu cealaltă parte.

Pentru viața, cum o înțelegea el, îi era trebuincioasă această parte; ori, nu

se cuvenia să mai trăiască de era s'o piardă și pe aceasta.

Mai bine să se aleagă, ca un arbor după furtună, cu frunze smulse, cu crângi îndoite și plesnite care se vor mai putea îndreptă când-va și a se acoperi cu alt frunziș, chiar mai puțin strălucitor, — decât să piară cu totul, de pe urma vieții nepotrivite și fără speranță de îmbunare.

Într'o bună zi avu tăria să-și ia rămas bun de la o lume întreagă de iluziuni ce-i fuseseră nespuse de dragi; de la casa în care dusesese o scurtă viață de mulțumiri, simțite, firește, numai de el, de la icoana ideală de altă dată, sfărâmată acum într'un colț ce închipuia trecutul, — și plecâ spre a nu se mai întoarce.

I se mai rupse par'că ceva în suflet, în acea clipă grea, — dar plecâ fără să se uite înapoi.

Îl aștepta deșertul gândurilor amărâte pe unde 'ți-e groază de tine însuși, pe unde toate ți se par surpate în juru'ți pe unde zărilor sunt foarte depărtate, pe unde, om de-ai întâlni, în el vezi pe tâlharul care va să'ți prade tot ce mai duci cu tine, va să te chinuiască fără a te omorâ.

În asemenea deșert trăi vr'o trei ani

de zile lungi cât o eternitate, ducându-și viața de azi pe mâine, înmormântat în ocupațiunea unei funcțiuni nouă, care-i făcea deșertul și mai cumplit.

Acestea îi trecuseră acum pe de'nainte, în timp ce ascultase frământarea valurilor,—răsunet par'că, din depărtare, al tuturor acelor suferinți ce'l frământaseră.

Gândirea i se limpezise, inima i se liniștise și bătuse numai tactul vieții.

Și eată acuma se părea că această inimă începuse să uite patimile și rana nu în de-ajuns de vindecată.

În salon nu mai era nimeni, Lumina se stinsese. Pretutindeni, în juru-i, întuneric, și totuși, ceva luminos licăria din lăuntruul său în afară: *chipul Jeanei*.

Ca lumina din învălitoarea de sticlă a farului, ce se răsfrângea pe mare, licărirea din inima lui se răsfrângea la mică distanță de el și luă forma fermecătoarei fete.

Așa începù desfășurarea micilor întâmplări zilnice care hotărâseră schimbarea aceasta.

Vânduse pe neașteptate, cu preț și mai neașteptat, câteva din felurile lui lucrări și, deodată, fără să spună cuiva, demisionase și pornise pe litoralul Mediteranei.

Cu câțiva ani în urmă, trecuse pe aci și Mentonul îi plăcuse: era liniștit,

cu climă caldă, cu împrejurimi frumoase. În treacăt le gustase farmecul și amintirea impresiunilor păstrate îl îndrumă la Menton.

În cea dintâi zi a așezării lui la «*Otelul Litoralului*», legase prieteșug cu Emil Sorêt, lângă care i se dăduse loc la masă.

O parte din oaspeții otelului se dusesese la Monte-Carlo să asculte concertul clasic de Joi și muzica aurului ruletei, — îi lămurise Sorêt; de aceea se părea că otelul avea așa de puțini meseni.

Urmase apoi povestirea petrecerii lui de două săptămâni de când sosise aci, a împrietenirii cu rusoaica și recomandațiunea persoanelor de față.

— Ca articol: «*femeie*», toată atracțiunea, — terminase francezul, sunt Marușca Pojaref și d-șora poloneza.

Adevărata lor cunoștință se făcuse însă, după prânz, în timpul plimbării până la întâiul sat de la graniță, pe tărâmul Italiei — «*Garibaldi*» — și mai ales în fața unei sticle cu «*d' Asti spumante*», dulce și încălzitor.

Tăriceanu aflase că Sorêt este student la Medicină, dar că, slăbit de-o viață prea liberă la Paris, venise la Menton, pe vr'o cinci luni, pentru odihnă și întremare.

Sorêt aflate, la rându-i, că Tăriceanu e dintre deziluzionații vieții; ar fi voit și amănunte, dar noul amic nu i le dăduse deocamdată.

Totuși, îi zise Sorêt:

— Trebuie să cauți a petrece și a'ți întări moralul. Dacă vei voi, uite, să fim nedespărțiți, să fim buni prieteni. Mie îmi plăci. Simt că-ți plac. Să căutăm să plăcem și să ne placă, niscare-va cuconițe nostime. și... să petrecem... Eu să uit că sunt bolnav; d-ta să uiți că ai suferit... Ca femeile, nimic alt nu schimbă în bine o dispozițiune îndoioasă... iar timpul trece de nici nu simți cum și când...

Tăriceanu zâmbi trist, apoi răspunse:

— Prietenia d-tale, domnule Sorêt, o primesc cu viuă mulțumire; vom fi totdeauna tovarăși de excursiuni... In ce privește articolul: «femei», precum îl numiși, rămân nehotărât.

— La urma urmei vom vedea, nu-i așa? râse Sorêt. Nu vom căuta amor etern, te asigur, fiind-că asemenea pasăre rară nu există: bunul Creator n'a găsit de cuviință s'o treacă în catalogul grădinii plantelor... Un puișor de dragoste însă, ca o florică la cheutoare, nu stânjinește; este un ornament... și priește sănătății.. Presimt, în fine, că Poloneza

te va înteresea. Pe rusoaică, înțelege, o păstrez pentru mine.

Veni cina de seară.

O doamnă bătrână, o domnișoară și un diavolaș de fetișcană de vr'o doisprezece-treisprezece ani, însoțite de o doamnă tânără cu o fetiță de vr'o trei ani, se așezară la una din mesele «rezervate» familiilor ce voesc să fie singure.

— Uite, îi șopti Sorêt, lui Tăriceanu : Rusoaica și Poloneza...

Salută. Rusoaica răspunse c'un zâmbet foarte amical. Se plecâ apoi la urechea d-șoarei, îi spuse ceva și împreună se uitară lung la Tăriceanu.

— Te examinează, — observi? îi șopti Sorêt.

— E foarte nostimă rusoaica d-tale, îi răspunse el.

— Nu-i așa? Are o pereche de ochi... Cum îți place însă Poloneza?

— Pare drăgălașă...

— Ba e chiar foarte frumoasă... Râde drăguț și fură bine cu ochii ceia ca peruzeaua în raze de soare... E tipul fetelor care iubesc cu patimă...

— Diagnosticezi?

— Ca un doctorand în medicină, serios...

— Serios? glumi Tăriceanu spre ași ascunde impresiunea adevărată ce-i făcuse

fata. Cât ținu cina, dese priviri cercetătoare se îndreptară reciproc de la masa din colț la cea obștească.

Îndată ce trecură în salon, Sorêt se grăbi să'l înfățișese mai tuturor, ca pentru cunoștință, iar Rusoaicei lui și familiei Poloneze cu recomandațiune specială.

De-acî, în fie-care seară, timp de-o săptămână de zile, Tăriceanu mai nu lipsi de lângă Rusoaică pe lângă care Poloneza umblă mereu.

Convorbiau, jucau panzarola, făceau muzică între ei, ori asociau și pe alții la felurite jocuri de salon.

Tăriceanu era amical, dar nu cavalier curtenitor înclinat spre intimitate. Observă numai: Sorêt manevră cu succes treptat pe lângă Rusoaică. Poloneza avea pentru el atențiuni bătătoare la ochi prin care voia să provoace apropierea lui de ea.

La capătul săptămânii Sorêt îl întâmpină cu o destăinuire, către el, din partea Rusoaicei:

— 'Mi-a spus Marușca, amice, că Poloneza te place, dar că e supărată fiindcă afectezi o „rezervă” ofensătoare pentru ea.

— Afectez? Se înșeală; e foarte reală și rău face dacă se crede ofensată....

— Amice, fii cu judecată. Ia lumea cum este și împrejurările după cum ți se prezintă. Folosește-te de-asemena dispo-

zițiuni favorabile, ori cât ți s'ar părea de excepționale... I te-ai făcut drag, e gata să ți lase cale liberă spre inimă, — de ce-ai da înapoi?

— Dragă Sorêt, vreau numai relațiuni de salon. Dacă nu se poate atâta, abat și mai tare din drum.

Dar după câteva zile Tăriceanu se lăsă, pe nesimțite, peste hotarul ce'și însemnase.

Nu în deșert lucesc atât de aproape niște ochi frumoși, râde o gură drăguță cu o cochetărie, studiată chiar; cântă ce dorești, niște mâni albe, grăsulii, îndemănatece; nu în deșert iarăși ești om lângă o femeie, mai ales când această femeie vorbește limba împătimitoare a dragostei în tot ce face, în chipul cum te întâmpină, în felul cum se uită la tine.

Astfel, începuse a se plimbă numai cu ea, dimineața, pe «plajă»; a-i oferi câte o camelie pe care o primia cu plăcere și o prindea repede la sân; a-i șopti câte-o mică laudă asupra gâteli, asupra chipului cum îi vin pălăria, culoarea rochiei, — apoi ce cochet picioruș are, ce mâni frumos alcătuite, ce grațios umblă...

Asemenea nimicuri era vădit că o încântau, o făceau să se înroșiască de mulțămire și să-l răsplătiască cu priviri foarte galeșe.

Așa ajunsese la seara aceasta când Sorêt plănuse plimbarea la Castellar.

Acuma se gândia cu seriozitate la urmările acestei plimbări,— «*partie carrée*» de amorezați, în singurătatea plăcută a drumului pitoresc.

Jeana, de sigur, dorise asemenea plimbare apropiatoare între ea și el.

Promisese și nu se mai putea da înapoi.

Pe Jeana o judecă o cochetă nebunatică, cu închipuirea aprinsă, arzând de dorul de-a se jucă de-a amorul, fără să cunoască poate pericolul unui astfel de joc.

Să fi fost un amor adevărat, ca acela ce simțise el când întâlnise pe «Elena lui»?

Să se fi gândit la o căsătorie între ea și el, om încă necunoscut, străin de limba și de țara ei, întâlnit în o țară străină amândurora, într'un loc de vilegiatură pe unde furnică tot felul de vântură-lume?

O vedea cu totul plecată spre el: arătă aceasta, mai mult de cât obicinuita fire a lucrurilor permite unei fete să arate.

Ce creștere avusese oare?

Bătrâna doamnă Staniewici o lăsă tuturor capriciilor, într'o ciudată libertate pentru un loc străin cu moravuri de adunătură. Era par'că nepăsătoare față cu putința vre unor întâmplări rele ce ar fi putut-o

vătăma, ca pe o floare la îndemâna ori cui.

Intru cât îl priviã, ca om cu experiență, era oare lucru de onoare să citiască împreună cu ea cartea unui amor, de-un romantism exagerat, ceea ce ar fi exaltat-o până acolo în cât să-i devie amantă?

Și cât ar fi ținut beția aceasta? Tot timpul șederei lui în Menton.

Care ar fi fost deșteptarea Jeanei, la realitate, când el ar ajunge asupra plecării?

Nu i-ar fi imputat, ca de-o crimă, căci abuzase de neexperința ei?

El nu mai putea iubi; nu, dar coarda adevăratului simțimânt 'i-o făcuse Jeana să vibreze.

Ce simțiã era numai învãpãiare, a căreea cauzã era voința unei femei de-a'l apropiã de dânsa.

Se hotãrã dar să fie cu multã luare aminte, spre a nu da celor din otel ocaziune de-a vorbi în socoteala ei, în timp ce, față cu ea, să urmeze a fi «rezervat». Ori ce plimbãri singuratece, trebuia să le îndepãrteze.

III

Camera lui Tãriceanu da asupra mării.

Îndată ce Rãsãritul se pregãtia să'și deschidã zorilor porțile, camera i se lumineã și somnul, dupã ce-i atingeã pleoa-

pele cu aripele, sbură lasându-l să se deştepte.

Cum i se deschideau obloanele feței, da fuga și el să deschidă fereastra camerei. Răcoarea simțită a dimineții năvălia și-i făcea bine.

Răsăritul depărtat se făcea curând numai o văpae. Pe acest fund, viu colorat, se încondeiau, cu o minunată limpezime de linii, munții vineți ai Corsicei, cari păreau la o palmă de loc.

Zarea adâncă a mării se arată cu mult mai adâncă acum decât în timpul zilei, decât cum era să fie, peste o oră după ridicarea soarelui.

Foarte liniștită era marea acum și abia clipia la țarm, c'o dungă subțire de apă, care șoptia nisipului fin tainele adâncurilor din noaptea ce trecuse.

Aproape de țarm, era de-un verde deschis; d'aci, fără trecere treptată, se arată până la o depărtare nemăsurată, de-o culoare vânătă-închisă, ca o masă de altă natură; spre zare se limpezia luând fața cerului și părea că se termină acolo în o dungă gălbue-roșatecă.

Din dreptul unde stă să se iviască soarele și până la țarm, s'așternuse un con de lumină cu sclipiri de multe nuanțe, între care domina auriul străbătut de un roșu ca focul.

Baza conului cădea la țarm, pe o lungime mare, c'un efect și mai viu de

sclipiri din cauza mișcării valurilor din ce în ce mai dese.

În multe direcțiuni, la o depărtare oare care, marea era pătată de puncte negre ce se părea că saltă în loc.

Erau bărcile pescarilor cari eșiseră la larg și aruncaseră plasele, așteptând ridicarea soarelui.

Razele, străbătând suprafața, nenumărații locuitori ai mării încep să alerge după gustarea de dimineață.

Fericiții ce nemeresc în plase, găsesc loc de-ajuns și bucățelele care să-i momiască.

La un moment anume, bine cunoscut din îndelungă experiență, pescarii de la țarm încep să tragă frânghia plasei, petrecută din urmă de barca ce-o dusesese și o aruncase la larg.

Lacomii poftitori de hrană ușor găsită, nu simt cum se strânge în jurule țesătura periculoasă; iar când prind de veste, e prea târziu: deja și-au început călătoria silită, spre țarm. În deșert se sbat spre a se strecura prin ochiurile strâmte, de dincolo de care adâncul și libertatea le râd în bătae de joc, cu hohote de valuri.

Până să vie acest moment, eată o sprânceană de foc peste care trece o ușoară împrăștiere de raze... Și crește, crește încet dându'ți iluziunea unei învîrtiri pe loc a unei roate de jăratec, până

ce ia înfățișarea unei mitre episcopale.

Partea de sus se tot umflă și se rotunzește, în timp ce partea de jos se strânge, până ce, de-o dată, prin o repede săltătură, rămâne glob și o mică dungă negricioasă îl desparte de zare.

Conul de lumină prinde colori mai puternice; coroana de raze se face mai mare și mai vie, roșeața globului începe a lua sclipiri de aur și a'ți orbî privirea, căci, de privești în lături, se pare că ai avea două pete negre rotunde înaintea ochilor; marea își schimbă nuanțele de verde și de vânăt în albăstriu deschis și închis.

Conul de lumină s'a schimbat și el acum în o nemăsurată punte de aur, pe care, soarele ce deja s'a ridicat sus, pare dispus să treacă pe pământ.

Din ce în ce munții Corsicei perd limpezimea liniilor; o ceață subțire roșatecă-gălbue îi acopere. Iar când soarele cuprinde cu privirea întregul cuprins al mării, privirea obicinuită în ce parte este Corsica, abia o mai zărește.

Zarea foarte depărtată și limpede a mării se pare mai aproape.

Cap-Martin, cu coama lui de molifti și linia întinsă a munților de la Cannes iau o înfățișare nouă.

Țărmlul începe a se umple de mișcare:

oaspeții Mentonului ies pe «plajă» să priviască scoaterea plașelor; portul își înfiripează activitatea; vieața zilei începe.

O oră și jumătate de când Tăriceanu s'a deșteptat și stă încă la fereastră, de unde privește cu întreaga lui făptură aceste schimbări.

Nici un gând supărător nu pare să fi întrerupând armonia aceasta dintre el și fire. Pe chipul lui trec răsfrângerile unei mulțămiri nedefinite sufletești, ca răsfrângerile acelor lumini, pe mare. Atitudinea lui este de deplin extaz.

De-odată tresări puternic și se uită cu adevărată spaimă spre ușă...

Bătea nu știu cine la ușa încuiată, ceva obicinuit să se poată întâmpla. Smuls din lumea lui însă, în care el singur plutiă ca punct immaterial, acel sgomot i se părură al vre unei înfricoșate împrejurări.

Dominându'și agitațiunea, c'un zâmbet prin care însuși își lua în răs asemenea deșteptare bruscă, se repezi și deschise.

Sorêt intră în vârful degetelor.

— Bună-dimineața. Socotiam că dormi încă și eră să mă retrag. Ai un chip de visător prin haciș. Ce făceai?

— În adevăr că visam, colea, în cadrul ferestrei... A! ce fermecătoare priveliști mi se desfășurau, din realitate făcându'mi

un vis... Marea, marea asta, mult mă mai atrage!

— Ai scris ceva? I te-am trădat Jeanei că ești poet și asta a răpit-o...

— Iar Jeana... murmură Tăriceanu, încruntând puțin din sprincene... Pentru ce, Emile, i-ai spus un neadevăr?

Nu sunt poet; scriu, numai pentru singura mea mulțămire sufletească.

— Uite ce, Tăriceane, ești poet fiindcă trăești din poezia naturii. De ce, dacă în această natură se cuprinde și Jeana, n'o consideri ca o notă armonioasă în muzica iubirii sale pentru dumneata? De ce nu te ar face fericit ideea că ești iubit și că ai putea să dai o fericire, ori cât de trecătoare ar fi? Ascultă, amice; ia lumea cum este și petrece cum înțelege dânsa fără să te gândești la viitor: și 'n astfel de concepțiune a vieții, este poezie... De ce ciudatele scrupule ce ai?

— Bine Sorêt, dar...—

— Dă'mi voe. Aseară chiar, după ce Jeana a plecat din salon, s'a dus în camera Maruscei și a stat mult timp de vorbă cu ea, în timp ce dumneata dormiai, de sigur. A întrebat-o asupra amorului ei; 'i-a cerut lămuriri foarte, cum să zic... precise în privința simțimântului ce-o turbură și a stăruit să-i spue ce anume pericol ar putea fi pentru ea? Marușca a

avut un fel de plăcere ciudată de a-i aprinde și mai mult închipuirea... Înțelegi?... A pregătit-o pentru tine... Să nu judecăm dacă este moral s'au imoral... În de-ajuns e, că despărțindu-se, Jeana i-a șoptit: pentru fericirea aceasta de-a măști iubită de el, 'i-aș sacrifica întreaga mea ființă...

— Ce rău a făcut Marușca!...

— De unde știi! Mă rog, Jeana e una din acele ființi pasionate care vrea să cunoască plăceri către care o mână firea sa de neînfrânat. Dacă nu 'i-ai fi plăcut dumneata, altul i-ar fi fost mentor. Te-a plăcut, fii dumneata... În cele de pe urmă, nu mai stăruesc, — termină Sorêt, dacă'l văzù rău impresionat.

— Haidem în port să ne plimbăm. Vrei?

— Mai întâi să ne bem cafeaua în sala de mâncare... Ori poate voești s'oceri aci?

— Find-că ești și d-ta, s'o bem împreună.

Coborâra, el, c'un viu aer de nemulțămire; Sorêt, neliniștit să nu fi displăcut amicului de curând, cu asemenea stăruință.

Sala de mâncare eră puternic luminată de razele soarelui.

Jeana și Marușca se ridicau tocmai atunci de la masa lor.

Se salutară, fără a'și vorbi, apoi ele trecură în salon.

După câteva clipe răsună de-acolo un armonios valț din ale lui Waldtenffel.

— Asta-i pentru d-ta, nu se putu opri Sorêt de-a zice, zâmbind. Are șaptesprezece ani... Mare cochetă o s'ajungă!...

Tăriceanu nu răspunse. Era necăjit, se vedea. Nu'l supără într'atât stăruința francezului cât ideea că o ființă ce părea perfectă, putea da unui bărbat o credință ca acea exprimată în urmă de Sorêt.

— Trecem prin salon? întrebă acesta când Tăriceanu se ridică.

— Nu. Dacă voești, te rog, du-te singur.

— Dar nu pentru Jeana acum. Nu te gândești că e Marușca în salon? Le dăm buna-dimineața și plecăm... Vrei în spre Cap-Martin mai bine?

— Bine, haide... ca să nu mă socotești îndărătnic.

Marușca se afla pe terața Salonului, cu fetița.

Sorêt se opri cu Tăriceanu lângă Jeana, o salută și, repede, îl lăsă lângă piano și el eși pe terață.

Tăriceanu nu avu încotro și rămase. Ea îi întinse degrabă mâna, — minunată mână ca un giuvaer măestru cizelat... Catifelată, caldă, parfumată, el o duse, în neștire mai mult, la buze și 'i-o sărută.

Jeana se înroși, îi aținti o căutătură de dulce mulțămire și'l întrebă, pe gura-ica fraga c'un zâmbet de adorat:

— Ai dormit bine, domnule poet?

— Ca un simplu muritor, domnișoară.

— Ce fericit ești! Eu, nu. M'au chinuit niște visuri nebune... și acuma simt nevoe de aer, de mult aer curat și rece... De altmintrelea, dimineața e răcoroasă; mai ales în pădurea Capului-Martin... trebuie să fie o plăcere... Aveam intențiunea să mă duc;— dar, singură...

— Dacă'mi permiteți, vă însoțesc,— răspunse el, cu oare-care răceală, la invitarea aproape de-a dreptul.

— În adevăr, voești? Îți mulțănesc. La întoarcere o să găsim pe mama în parc; mă lași acolo, și'ți recapeți libertatea...

Ce varietate de intonări, care de care mai grațioase, ascunzând însă de abia izbucniri impetuoase ale unei văpăi launtrice! Ultima-i frază avu un accent de dulce ironie, care făcù pe Tăriceanu să-i răspundă:

— Credeți poate că în adevăr există libertatea? Suntem, din contra, robii împrejurărilor; iar că ne conducem după voea noastră, este numai o iluziune a mândriei noastre de oameni...

— Să fi însemnând filosofia aceasta,

că fără voea d-tale te robesc pentru plimbarea ce am propus?

— Nu; totuși însemnează că în dimineața aceasta sun^t pornit pe filosofare și că vom discuta foarte serios împreună...

— Ce spui? Haidem atunci foarte degrabă, ca pentru întâea oară și c'un moment mai curând să am plăcerea de-a vorbi mai mult cu d-ta... Ești foarte avar la cuvinte...

— Poate unde sunt prea bogat în simțiri...

— Ori cum, tot avar, de oare-ce nu împărtășești și altora ce simți.

— Nu va fi încă timpul...

— Ce te-ar face să crezi aceasta? Când e voință și hotărâre, este și timpul.

— Chiar dacă ar fi voință și hotărâre, nu admiți ca judecata să poată fi piedecă și astfel să amâi împlinirea hotărârii?

— Când e prea multă judecată, nu e prea multă simțire. Eu prefer pe aceasta din urmă ca mai potrivită tinereții... Ce mult timp de judecat, are omul, la bătrânețe!

— Și mie 'mi place simțirea multă, d-șoară, însă dominată de minte. În asemenea caz, simțimântul, de se declară, e trainic: judecata, temperându'l, îți dă timp să observi, să te convingi și să calci drept...

Jeana stătù o clipă pe gânduri.

— Toate bune, domnule poet. Poezia unde rămâne însă? Ea ține de închipuire, și simțimântului tocmai închipuirea îi dă aripi. De simțimântul, emancipat de judecată, ține apoi impresiunea, nu-i așa? Te uită: vântul începe să agite marea. Valurile încep să danțeze «tarantella», după cum zice un autor italian. E frumos, în felul său, și te impresionează. Te întrebi de ce e frumos? Nu. Primești impresiunea și te uimești în fața fumosului. Pentru ce în fața frumosului conștient, care palpită de plăcerea de a fi lângă d-ta, te-ai întrebă dacă e timpul să simți sau nu, să-i spui sau nu ceea ce simți?

Ajunseseră lângă Vila «*Perle blanche*», încântătoare locuință mică, scânteetoare de lumină. Erau singuri aproape, pe trotuarul nisipos. Mai la deal puțin, se înalță impunătoare, mareașă vilă «*Dolgoruky*», cu o mare bogăție de verdeață. În stânga, marea de safir, ațâțată de vânt, se ridică mereu cu valuri spumoase care, se doborau unele pe altele, se săltau unele pe altele și se izbiau de țărm împrăștiându-se pe nisipul fin al «plajei», c'o hârșitură monotonă.

Tăriceanu primi provocățiunea atât de directă, în cât îl uimi, fără să fi părut că-i înțelege însemnătatea.

— În adevăr că e splendidă priveliștea

acestei mări atâțate, esclamă el, oprindu-se și pierzându'și privirea pe întinderea cutată.

Jeana îi aruncă o căutătură umbrită de-o repede încruntare din sprâncene...

— Să nu mă fi plăcând? se gândi, și rămase nemișcată.

Umbrela trandafirie îi împrăștia pe chip o ușoară văpae plăcută, asemănătoare roșetei nevinovăției. O prindea de minune, în acele clipe, mai ales că rămăsese cu ochii în jos.

Tăriceanu, mirat de tăcerea ei, o fură cu coada ochiului. Atitudinea ei care-i părură a fi de descurajare, îl impresionă. Inima îl îmboldi să fie omul împrejurării și nu mai stătura la chibzuință. Dacă nu răspunsesse prin cuvinte, putea răspunde cu fapta. Intr'o clipă se plecă spre ea, în ochi cu priviri înduioșate, îi petrecu pe după talie un braț și o strânse cu putere lângă el, șoptindu-i:

— M'ai biruit, Jeano... Cât ești de drăgălașă, n'o pot spune... Frumosul conștient e perfecțiunea frumosului, căci din el isvorăsc poetice plăceri reale. Ori cum ar fi, ori ce-am crede, femeea e creată spre a da fericirea...

Surprinsă de-acea schimbare neașteptată și în de-ajuns de cutezătoare, dar plăcut înfiorată, se lăsă alipită de el. Umbrela

se rostogoli între umerii lor, ea și cum ar fi vrut să-i feriască de ochi indiscreți. Privirea nu i se luase din pământ, însă pentru zâmbetul ei de pe buzele ușor tremurătoare, ai fi dat atunci toate bogățiile lumii.

Erau față în față cu infinitul etern mișcător, adânc revoluționați de simțirile lor.

— În adevăr că ce simt acum, șopti mai departe Tăriceanu, nu are întru nimic a face cu judecata. M'a răpit într'un singur moment farmecul acestei nemărginiri agitate, care răspundeă farmecului ce pornește din ființa d-tale, Jeano. Sufletul meu simți trebuința de-a fi în armonie cu amândouă aceste înrâuriri și nu s'a mai întrebat de astă dată dacă cu-tează sau nu. Se pare că n'am greșit, fiind-că de la unul la altul simt cum trece, pe un fir nevăzut, o deplină mulțămire că ne vedem apropiați în fine... Nu-i așa Jeano, spune?

O acoperi cu priviri învăpăiate. Ea zâmbia mereu, tremurătoare ca păsărica prinsă ce nu și regretă însă libertatea; se alipia mai strâns, mai strâns de el, dar dominată de-o sfioșie la care poate nu se așteptase, de-o teamă neînțeleasă ce nu o prevăzuse pe când își visă visul ei dulce de iubire.

— Acum nu'mi răspunzi, d-ta, Jeano. Dar privește-mă numai, și te încredințază că'mi ești dragă. Pe când îți strălucia însă în acești ochi frumoși simțimântul pentru mine, dacă eu luptam cu mine însu'mi, era o cauză... O vei afla și sper să mă ierți, căci a trebuit să suferi...

— Mulțămirea te face să uiți suferința, amice dragă, îi răspunse, înecându-și privirile de azur luminos în întunecimea înstelată a ochilor lui.

El se plecâ iar și de astă dată o sărută pe frunte.

Nisipul scârțâi în preajma lor supt niște pași grei, și le întrerupse idila.

O păreche, în etate, trecu braț la braț. Fiind-că nu'și schimbară atitudinea, soții zâmbiră, îi priviră cu drag și se depărtară vorbindu'și.

— Știi ce-a zis domnul care trecu? șopti Jeana cu glas mișcat.

— Nu le-am cunoscut limba...

— Vorbiau nemțește, dialectul berlinez... Își spuneau că trebuie să fim însurăței în luna de miere... și că ne șade bine...

Îi strânse ușor brațul și 'l privi cu duioșie de nespus.

— Cată să fie fermecătoare luna de miere... urmâ apoi...

— Te-asigur că în momentele acestea

nu ne lipsește mai nimic din acel farmec.

— Da? de unde-o știi?..

— Un bărbat e silit să cunoască mai multe lucruri...

— Presemne de-aceea îmi făcusem eu ideea că bărbații sunt mai fericiți de cât noi..?

— Ciudat... Și eu socotiam că femeile pot fi mai ferice de cât bărbații.

— Te rog, spune-mi cum trebuie să fie atât bărbatul cât și femeia, ca dacă se aleg, să poată fi fericiți împreună? Îmi spui?

— Bucuros. Pot să se placă, bărbatul și femeia, fără să fie siguri de potrivirea naturilor lor. Vor fi însă fericiți, când vor înțelege că nu numai pentru plăceri trebuie să se placă... Plăcerile sunt trecătoare; în locul lor va trebui să rămână acea dulce tovărășie sufletească ce face statornicia tinereții, dă maturității seninătate de gândire și bogăție de fapte, dă bătrâneții seninătate de conștiință și mulțămirea de-a fi trăit...

Rari sunt aceia cari își dau seama de ceea ce trebuie să fie o legătură adevărată... Eată pentru ce, bărbați și femei, își fac mai totdeauna ei singuri nenorocirea...

După cum soarele ce apune aruncă în urmă, spre ziua străbătută, o privire

în care ar scânteia par'că un regret,—aşa Tăriceanu furişă spre trecutul depărtat o căutătură a minţii lui ce nu putea să uite...

Amărăciune fusese în accentul ultimelor lui cuvinte: firea îl recucerise. Eră lângă o femeie şi nu se putea ca femeia trecutului să nu-i împrăpăteze îndoiala...

Jeana se opri: ajunseseră la punctul de unde drumul Capului-Martin începe.

— Să fie oare în adevăr aşa de rari? întrebă cu seriozitate, impresionată de înfăţişarea lui schimbată, cuprinsă şi ea de-o neînţeleasă melancolie, apăsată de-un oftat.

— Da, foarte rari... pronunţă el cu glas stins, cu privirea neclintită, încă supt înrâurirea imaginilor de odinioară...

Dar iute se scutură ca de-o atingere neplăcută şi se întoarse la sentimentul realităţii. Văzù pe Jeana îngrijată şi-i întinse mâna; apoi, mai mult spre-a nu-i răni simţimântul, îi zise:

— Intâmplarea însă, Jeano, are aceasta pe cât de neprevăzut, pe atâta de frumos şi de înţelept: adună din depărtări fiinţi ursite să 'şi potriviască simţirile pe aceeaşi coardă şi cântecul inimilor lor se armonizează de la întâia vibrare; apropierea se face repede; minunea rarităţii se împlineşte.

Tăriceanu nu pusese, nici nu putea să pue accentul adevărului în tirada aceasta lirică.

Jeana crezù însă pe Tăriceanu că voise a-i spune: «te-am găsit pe tine, ne potrivim, vom fi fericiți...»

Adânc mișcată, îi strânse mâna ce 'i-o ținea încă de când el 'i-o dăduse.

Cu toate acestea îi rămăsese ca un punct negru pe o păgină albă, expresiunea de amărăciune de adineauri a lui Tăriceanu.

— Nu cumvã suferise de pe urma unei femei? se întrebă dânsa.

Și de-odată simți boldul geloziei, înăbușit la moment de un nou simțimânt, al compătimirii. Astfel, iubirea ei se mai mări par'că în aceeași clipă, la idea că el suferise.

Simțirile se urmează ca și fulgerile, clipă după clipă; și după cum acestea se aprind repede în spațiu, așa cele-l-alte cuprind repede inima.

Întrebarea ce și-o pusese, o adresă dar, cutezător, lui Tăriceanu.

— Voești să nu'ți răspund acum, Jeano?

Trecutul e al eternității și al uitării. Ne întoarcem, ori urcăm Capul?

— Adevărat, am ajuns la Cap... A, nu... Ne-am depărtat prea mult și fac pe mama să aștepte prea nerăbdătoare.

Avem de cumpărat câteva lucruri...

— Să ne întoarcem dar...

— Vezi ce pe nesimțite trece timpul?

Dar când ai ști cât sunt de mulțămită!

E cea mai frumoasă din diminețile mele de până astăzi...

— Pentru mine, Jeano, dimineața aceasta se aseamănă primăverii, care, purifică, renaște și înfrumusețează... Și d-ta mi-ai dăruit asemenea zi de primăvară sufletească... Îți mulțumesc, Jeano...

— Ce bine 'mi faci!... Dându-mi-te datornic, rămâi față cu mine creditorul.

Aproape de parc se opriră.

— Să rămân puțin în urmă, Jeano?

— Da. După amiază, la Castellar?

— Da, Jeano.

— La revedere...

— La revedere.

Ea intră repede în parc, el o urmări cu privirea, cu adevărat cuprins de-o sinceră emoțiune.

Frumoșii palmieri ai parcului, singuratici, sau dintre alți copaci, își înălțau ramurile, unii în forma evantaliului, alții arcuindu-și-le în jos, alții alcătuind în vârful lor un tufiș de frunze de-un verde sclipitor.

Pe bănci, la adăpostul copacilor sau lângă tufișuri de plante cochete orânduite, se odihniă mulțime de femei de toate etă-

țile. Citiau, împletiau, observau pe copiii ce se jucau.

Ce de mai feluritate de găтели ușoare de vară, de pălării și de umbreluțe desfăcute!

Copiii alergau pe alee gonind cercuri, aruncându'și mingile, jucându-se de-a ascunsele.

Te făceau voios cu râsetele lor argintii, cu chipurile lor grăsuțe și aprinse de fugă, cu șuvițele de păr cârlionțat ce le acoperiau frunțile, le împodobiau umerii și le făceau capetelor un cadru nespus de plăcut.

Guvernante, făcute par'că pe aceeași măsură, nalte, drepte ca niște coloane de biserici, terminate cu câte-un cap urât, îi urmăriau, strecurându-le povețe, și apoi citind mai departe cărticica ce țineau la înălțimea ochilor.

Îmbătrânite de ani și de meseria lor, cu chipuri flegmatice, cu mișcări de automați, garantate par'că în contra ori căror emoțiuni, le vezi cât de colo că sunt engleze, arhi-model poate al bonelor și guvernantelor.

Tăriceanu observă câteva minute această priveliște, surprinse o întoarcere de cap a Jeanei și un discret salut cu mâna, la care răspunse, și trecu drumul spre a se așeză în fa a bufetului, pentru obicinuitul Amer-Picon cu chiuraçao.

— Păcat, își zise el c'un ușor oftat, — păcat ca asemenea ființă delicioasă să fie subiect numai al unui mic roman ce se uită!...

IV.

Un landau închis, foarte curat, în care te simțiai la îndemână, tras de doi cai frumoși cu hamuri deosebite, așteptă la orele trei în una din ulițele vecine parcului și Stradei Principale.

Muzica începuse a cânta în chioșcul parcului, așezat între mai mulți Piperi nalți și stufoși.

Lumea venia din toate părțile, de oare-ce era Duminecă. Mai ales fete și flăcăi din popor, cu costume mentoneze din vechime, așa cum poartă italienii din partea nordică a peninsulei.

Poporațiunea mentoneză e de origină italiană și vorbește dialectal, o amestecătură de franțuzească și de italienească, c'un accent nasal.

Orchestra, foarte bine întocmită, cântă «Uvertura» din «*Wilhelm Tell*»

Supt cuvânt că Jeana se duce cu d-na Pojareff, în parc, d-na Staniewici își lasă fata.

Amândouă, însoțite numai de fetița pe care Marușca nu avea cui s'o încredințeze,

eșiră prin Strada Principală, în timp ce Sorêt și Tăriceanu luau drumul pe șerm.

După ce trecură pe marginea micului port, străbătură o uliță îngustă urâtă și necurată și dădură în Strada Principală. Aci, se opriră la o florărie unde comandară în grabă două ciorchine pentru prins la pept, din camelii, mimoze și micșunele de Parma, apoi se îndreptară spre landou.

Prietenele erau deja înlăuntru și trăseseră perdelele.

Sorêt se urcă în fund lângă Marușca, Tăriceanu lângă Jeana, care trecu în față, părând că tremură ușor.

Landoul porni repede.

Se vorbi de o cam dată asupra ciorchinilor de flori care le plăcuseră, iar ca primă ocupațiune avură, ele să și prindă florile la corsagii, ei să le ajute chip, — ocaziune de-a se arăta stângaci, spre a simți mai multe minute sânurile cum palpitau supt ușoara apăsare a degetelor lor.

— A! dar la culme de ne-îndemănatăc! zise Marușca lui Sorêt... și-i strânse palma peste sânul ei.

Ochii lui Sorêt sclipiră.

Jeana se înroși. Ar fi avut acelaș îndemn par'că, dar rușinea o împiedică. Să mulțami numai să-i strângă mâna priteneste, lui Tăriceanu.

— M'ai înțepat, Sorêt... vai! exclamă

rusoaica și-i dădù una peste mână cu drăgălășie.

Sorêt, drept răspuns, îi sărutâ mâna, luându'și pălăria.

— Domnule Sorêt, dăm pilde rele Jeanei... Mai domol cu sărutările, zise Marușca, râzând.

— A! noi nu ne molipsim ușor, răspunse Tăriceanu. Cu toate astea...

Luâ mânușita Jeanei, cea desmănușată, și-i sărutâ vârful degetului mic până ce din pembé i'l făcu porfiriu.

— Domnișoră Jeano, zise Marușca pe un ton de seriozitate glumeață, nu uită te rog, că ești în a mea veghiare... Asemenea desmierdări la vârful degetului, nu se tolerează... A!... strigă de odată, ia vezi Sorêt, ce am coalea pe obraz?

— «Tonnerre de Dieu!» exclamă francezul. E dorul de sărutare... Se plimbă pe tot obrazul unei femei frumoase supt forma unui punct de sânge aproape invizibil... Din fericire, e boală cu leac...

Și printre cuvinte, sărută, sărută cu foc, diavolul!...

— Se cunoaște că Sorêt e medicinist, râse Tăriceanu. Diagnostichează repede și mai repede caută să vindece...

— Iar poetul contemplă, râse Sorêt...

— Dar și scrie... Versurile lui pot fi și sărutări...

Se apropia de obrazul Jeanei; ea, roșie ca para focului, se feri...

— O! nu, te rog... Și încet șopti: 'mi-e rușine...

Totuși o mână și-o lăsă în mâinile lui...

În timpul acesta copilița Maruscei petrecea în felul ei, ascunzându'și drăgălașul căpușor după o perdea și făcând: iții! îndrăgostiților. Văzând că n'o luau în seamă, se uită afară și vorbea sau îngână un cântec.

Landoul se opri. Ajunsese la înălțimea de unde șoseaua cotește de-o parte spre Menton-Garavan, de alta coboară, pe un povârniș puțin plecat, pe drumul Castelului.

Birjarul, după ordin de mai înainte, descoperi landoul.

— Și de-acum, seriozitate, copii; se uită soarele la noi, zise — Marușca.

Priveliștea era vrednică de admirațiune entusiastă.

De la răspântie chiar, se înalță culmea pe-al căreia tăpșan se odihnește cimitirul orașului.

Dincolo de șosea, un munte de pe marginea căruia aveau să coboare; în stânga, o vale strimță plină de verdeață, și în fundul ei un drum ce șerpuia tainic aci în o lumină discretă, aci în umbră, iar de la ea în sus, alt munte, acoperit pe

coastă de vii și pe frunte de pădure de maslini.

În fundul zării din față niște culmi ascuțite răsăriau unele din altele, zugrăvindu-se cu un violet puternic, pe albastrul cerului poleit de soare. Unele, în bătea soarelui, sclipiau cu crestele lor pleșuve; altele păreau că ațipesc în umbra cestor-l-alte; altele, mai departate, scânteiau supt poleiul de neaună eternă.

În urmă, o parte a orașului, lungită pe coastă, se ivia din când în când pe dup' o colină, împreună cu un ochiu de mare ce se nălucia oglindă liniștită cu răsfrângerii de raze care se păreau zâmbete.

— E frumos! zise Tăriceanu.

— E măreț, zise Sorêt... O! mama natură! declamă apoi ca Mounet-Sully, c'un gest larg, răsând.

— Mână birjar! ordonă Marușca, imitând pe Sorêt.

Jeana numai părea că visează, într' o atitudine foarte grațioasă.

Landoul porni încet la vale... De ce coborâ, priveliștea se închidea. De-a lungul șoselei se resfirau căsuțe, de-o parte și de alta, între livezi de portocali și lămâi, smochini și tufe de mimoze înflorite, răsătoare cu bogata lor feluritate de flori.

Lămâile lungărețe, portocalele rotunde, unele bătând încă în verde, altele bătând în portocaliu deschis, zâmbiau voios dintre frunze. În partea de jos ramurile se arcuiau supt greutatea roadelor; în partea de sus se acoperiau cu muguri și cu flori.

Smochinii rămași ca niște schelete albe, cu membre ciudat întortochiate, lucioase și ici-colo cu câte-o frunză uscată ori cu câte o smochină sbârcită, dădeau o înfățișare deosebită livezilor.

Pentru ei anotimpul însemnă somn și odihnă de iarnă, pentru cea-laltă vegetațiune rodire continuă și vieață de primăvară.

Urcând și pogorând iarăși pe șoseaua șerpuitoare, minunat de bine întreținută, landoul înaintă întorcându-se de multe ori în fața acelorași pozițiuni pe care le priviai mai de sus și care ți se păreau altele.

După un lung urcuș spiralic, ajunseră la «Cruce», în mijlocul unei păduri bătrâne de maslini foarte înalți și stufoși. Răcoarea aci era plăcută și odihnitoare.

Pe un vîrfuleț al muntelui o cruce de piatră se uită melancolic în juru-i, la cele patru cărări, al cărora punct central era dânsa, cât și la drumul, care se cufundă pe supt coastă, în desimea copacilor.

Una din acele cărări ducea în valea

Carréi, printre vii, și alte plantațiuni; alta, spre cimitirul pe lângă care trecuse landoul; cele-lalte două se pierdeau în pădure. Sburase o oră, de la plecare. Făcuseră partea cea mai întinsă de drum.

De-aci, Castellarul prinse a se zări la deal, lipit par'că de poalele a două culmi care se închipuiau ca două turnuri ale unei biserici uriașe.

Intrarea în sat vine pe-o uliță strâmtă între două șiruri de case cu trei rânduri, clădite de piatră, cu ferestre mici și cu obloane verzi la ele, în mijlocul cărora niște stinghioare de scândură, văpsite la fel, se puteau închide și deschide după voe.

Piatra se înegrise de timp; pe unele locuri se măcinase și lăsă acum să se vadă găuri de care nu se mai îngrijiă nimeni.

Cu cât înaintau ai noștri, cu atât se desfășurà mai mult grămădirea neregulată a caselor, ca înălțime, — și înfățișarea lor de vechime contrastă puternic cu minunata vecinătate a munților veseli și a vegetațiunei totdeauna plină de viață.

Landoul intră într'o piață mare.

De-oparte, între un șir de case se ridică biserica ce s'ar fi confundat cu ele dacă n'avea turnul subțiratec în patru colțuri, cu cruce în vârful. În altă parte,

era școala; o da de gol gălăgia copiilor interni, ai cătunelor apropiate, cari n'a-veau unde să'nvețe.

În altă parte, primăria, — și'n cea de-a patra parte, d'asupra dealului cu povârniș repede, — o cârciumă.

De jur-împrejurul satului munții până la o înălțime oare-care, erau din poalele lor așa săpați și rânduiți, că se formau pe coasta lor terațe înguste plantate cu vie. Și toți acei butuci de viță, ridicați pe haraci, păreau din deal niște călugări bătrâni pogorând sprijiniți pe cârjă.

Două, trei ulicioare purcedeau din piață și se pierdeau repede pe alte povârnișuri ale colinei pe care se agățase satul.

Piața se ține puțin îngrijită.

Acelaș păcat se observă, de altmintrelea, în toate satele italiene.

Alt obicei ciudat au locuitorii apoi, de-a întinde sfori în cadrul ferestrelor, de la o parte la alta, și a înșiră pe ele din rufăria spălată, mărunțișurile; iar; între ferestre, frânghii, pe care înșiră rufăria mare.

De departe îți dă închipuirea unui orașel împodobit cu stegulețe multicolore de-aproape, efectul este neplăcut.

De altfel, acest lucru se vede în Italia și prin mahalalele mărginașe ale orașelor celor mai mari.

Cârciuma n'are înfățișare tocmai curată, cu culoarea ei de chinavar spălăcit, cu ferestrele ei mari necurățate de mult și cu obloanele verzi, — verde pretutindeni, — date de perete.

Landoul se opri însă în dreptul ei.

Nu trebuie une ori judecat un lucru după cum e pe de'n-afară.

«Il padrone» se ivi cu zâmbetul pe buzele lui cărnose, șiret după privire, respectabil după pânțele lui de Popă-Colivă. E îmbrăcat curățel, cu picioarele și mai curate puse goale într'o păreche de papuci cu călcăe.

Ai noștri intrară într'o încăpere largă plină cu mese, mobilată cu o teșghea de lemn văpsită verde, împodobită cu poliți pe care sclipește sumedenie de sticle, mari și mici, toate cu vinuri și purtând numele celor mai renumite Case.

— Doamnele și domnii bine-voesc a trece mai bine în grădină? întrebă «patronul» c'o deosebită politețe...

Ce e drept, priveliștea ce se incadră în ușa mare de din dos, a prăvăliei, era promițătoare.

Tinerii trecură repede și se coborâră pe patru trepte pe o terață asfaltată, înconjurată cu gardișor verde, — de ostrețe subțiri, împodobită cu putini, — văpsite verde, — în care locuiau bambuși în

deajuns de nalți și umbritori, cassia tineri și portocali ce abia înfloriau atunci.

Mai coborai cinci trepte și te aflai într'o curtică ce se părea suspendată d'asupra prăpăstiei în fundul căreia trecea un drum pe-o vale strâmtă. De aci priveliștea era mai restrânsă; astfel, părechile se așezară pe terața asfaltată, la o masă, între doi bambuși umbritori.

Sorêt comandă două butelii de Castellai și biscoturi.

Priveliștea era în adevăr frumoasă. De amândouă părțile acestei coline se despicau două văi adânci ale căroro maluri erau sădite cu vie și pline de portocali și lămâi. Dincolo de văi, se ridicau și se desfășurau lanțurile munților pe lângă cari trecuse landoul, părând de aci coline, și pe de-asupra lor, în depărtare, se întindea marea, marea imensă!...

Și ce înfățișare curioasă avea: închipuiți-vă o chertă țintuită pe un șes nemărginit, pe care sunt desenate lacuri ce ar luci la soare ca niște ochiuri de oglindă; alătura cu acestea, părți cu lumină ștearsă ce ar închipui continente, străbătute de dungi lucioase, mai late și mai înguste care ar închipui fluvii și râuri ce se întretae, urmând o linie firească de curgere. În dreapta, ridicături în relief, alcătuind o lungă linie de ju-

mătate cerc: munții dela Cannes; în stânga, insula Corsica cu munți ale căroră vârfuri sunt albe cu răsfrângerii roșatece, cu valuri de coline ce răsar unele din altele de-o puternică coloratură violetă.

Vasele ce trec cu pânzele întinse în o mulțime de direcțiuni, par pe această ciudată chartă, niște puncte mișcătoare la infinit...

Lăr jos, de unde se închipue că începe marea, discret se arată o parte a Mentonului, ca o pată albă pe verdeața unei coline.

Tăriceanu nu-și mai luă ochii de la splendida desfășurare de decoruri ale imensului fund de Teatru. Jeana, eră adâncită, și ea, în observarea priveliștei, atât doar că fură din când în când cu câte-o privire pe amicul ei, ca pentru a-i împărtăși impresiunile.

Sorêt și Marușca, realiști, se furișaseră la altă masă și acolo gongoniau că doi porumbei pe streășina unui retras acoperiș de casă.

Mica fetiță, uitată, rătăciă dela un copac la altul, vorbindu-le.

«Patronul» se întoarse cu vinul și cu biscoturile, pe o tavă de argint. Visătorii se deșteptaseră; porumbeii se apropiară și, îndată străluci Castellarul în

pahare, roșu ca purpura, cu spuma de un trandafiriu șters, ca o cremă de smeură.

Lacome se lipiră buzele de pahare...

Ce aromă de tămâioasă! Ce băutură dulce, ușor înțepătoare la limbă și în de-ajuns de tare! Și se ducea, se ducea pe gât, desmierdând palatul gurii, răcorind pieptul, îndulcind ființa întreagă par'că.

Întâiul pahar rămase la toți în câteva clipe văduv de conținutul delicios și ca semn de doliu, c'o pânză subțire rozalbă pe dinlăuntru. Acest întâiu pahar însă porni cuvântul pe clina dragostei și dădă sufletelor îndemnul apropierei, prin acele flori ale ființii omenești cari se alipesc, tremurătoare, una de alta, și împrăștie în organism fiorii unei mulțămiri ce se poate numai simți.

Soarele începu să caute melancolic, dintre cele două culmi ce domină Castellarul și o răcoare simțită bine să se urce din valea adâncită acum în umbră.

Trecuseră două ore de la sosirea aci, ca două minute cărora abia le iei seama. Deplină înțelegere se așezase între inimi, mulțămită generozității Castellarului profiriu și învăpăerei fiecărei inimi în parte.

Intoarcerea la Menton le-a fost o uitare

a Naturii, un poem de banalități delicioase, de copilării fără nume, de strânsături în brațe și de sărutări care ameteșc, obolesc sufletește, enervează trupește și nu satură setea supremă.

V

În acea seară Tăriceanu nu se ivi în salon, după cină, spre întristătoarea surprindere a Jeanei.

Marușca porni pe Sorêt să'l caute, să vadă ce s'a întâmplat.

După o jumătate oră se întoarse:

— Peste puțință de găsit! le șopti, înălțând din umeri.

— Eu sunt sigură, zise Marușca privind foarte cu înțeles la Jeana, că poetul visează la fericirea ce-i dai...

— Aș fi preferat să fie cu noi... răspunse ea, și se duse la piano, unde stătut cât-va timp în picioare, nehotărâtă, melancolică.

— Vezi cum îl iubește Jeana? îi zise Sorêt c'un ton de imputare.

— Ai voi să'mi dai să înțeleg că eu nu te-aș fi iubind pe tine? îi răspunse Marușca privindu-l drept în ochi...

Ascultă, Sorêt. Sunt femei și am pretențiunea de-a cunoaște pe bărbați. La tine nu-i iubirea Jeanei pentru Tăriceanu;

e numai lipsa unei femei și puțința ce întrezărești de-a cuceri în mine pe acea femeie, — ori care ar fi ea, cu atât mai bine dacă eu împlinesc și anume condițiuni de atracțiune...

— De ce vorbești așa, Marușco?... Ai nevoea de-a mă lovi... pentru vr'o greșeală?

— Să te lovesc?... Haidem pe terață să vorbim.

Eșiră, — el cu vr'o câteva clipe în urmă ei, mânios, nedumerit. Ce însemnă de-odată schimbarea aceasta, după scenele din timpul plimbării?

— Marușco, ia să vedem... De ce mi-ai vorbit în chipul acela? o întrebă cu glas mângâios.

Îi petrecu brațul pe după talie, lipindu-se de umărul ei, apropiându'și capul de capul ei.

— Dar nu înțelegi, copil ce ești, că nici nu s'ar putea să mă iubești altfel de cât dorindu-mă?

— Jeana nu va fi dorind oare pe Tăriceanu? El, crezi că nu va fi dorind-o pe dânsa? E în firea lucrurilor: aceasta însă nu înseamnă că Jeana nu'l iubește și că Tăriceanu n'o va iubi.

— Sorêt, nu te amăgi singur, ori nu umblă cu stângăcie să mă înșeli pe mine. Ți-am spus în de-ajuns că Jeana iubește

cu puterea închipuirii și cu necunoștința ei de oameni. Crede c'a găsit în Tăriceanu pe Făt-Frumos pe care-l visează toate fetele; prin urmare, amorul ei are un scop: măritișul; amorul ei are o rațiune de-a fi...

— Jeana țintește la căsătorie?

— Dar cum socotești, copilule nebun!

Eu îl ghicesc pe Tăriceanu: «rezerva» lui față cu Jeana nu e o tactică, dar o prudență: îi place Jeana, îl măgulește iubirea ei, o lasă aprinderii sale de fire pasionată, dar se ferește de ori ce răspundere față cu conștiința lui cât și față cu noi, în caz când 'i-ar deveni amant. Azi l'am observat pe Tăriceanu și mai de-aproape. Eată un om pe care l'aș iubi, — pe care l'aș fi iubit de sigur... Eu prefer sinceritatea unei situațiuni bine hotărâtă, domnule Sorêt.

M'aș aștepta de la Tăriceanu să'mi spue, ori cel puțin să mă lase să înțeleg că, o dragoste de ocaziune nu l'ar lega nebun de mine; că, a petrece în chip plăcut cu o femeie... ca mine, nu 'i-ar fi o greutate... Astfel, sunt sigură că ar căuta să'mi împliniască mici dorinți, la nevoie chiar trebuinți, ca fie-care să fim mulțumiți în felul nostru.

Surprins, căutând să'si dea bine seama de înțelesul acestei lungi conferinți, în

care se făcea o comparațiune între el și altul, Sorêt se depărtă puțin, pe gânduri...

S'ar fi mirat dacă ar fi putut prinde zâmbetul ciudat al Maruscei și privirile-i luătoare în răs...

— Ascultă, îți zic și eu Marușco, încep Sorêt, stând în față-i. Nu te-am înțeles în întregime. Un lucru iese însă lămurit: nu-mi cunoști de loc firea. Ai lăsat timp de două săptămâni și mai bine, — mai mult decât trebuie unei inimi tinere neprefăcută, — să bată puternic pentru dumneata. Acuma o rănești cumplit spunându'i că în altă ființă ai găsit calități superioare. E rău ce faci, Marușco. Poate că te iubesc prea copilărește, însă fără nici o gândire ascunsă. D-ta, ca femeie, ai știut că plecarea fie-căruia, la locul său, o să pue un capăt acestui amor. Pentru ce nu m'ai respins la timp? Iubindu-ne precum ne-am găsit, — precum păsările se iubesc, — am fi rămas cu amintiri plăcute. Acum vrei să rămân — eu cel puțin, — cu regretul că te-am întâlnit? De ce? Mi-ai promis, cu viu graiu, plăceri ce păreau și de dumneata dorite... iar acum de-odată îmi dai chinul unei întoarceri prin nimic îndreptățită: de ce? Nu-i omenește! nu-i!

Marușca râse cu hohot și-i apucă mâinile.

— Când îți spun că ești copil! Te-au supărat cuvinte ce nu aveau nimic înțepător... Nu înțelegi, «*bebé*», că voiesc să fiu și mai pasionat iubită? Când ți-am spus că aș preferi pe Tăriceanu, nu înțelegi că am voit să te văd gelos, să mi răspunzi cu pornirea iubirii revoltate, iar nu cu supărarea mândriei tale?

Îl luă după gât cu brațele și-l sărută pe frunte:

— Haide, du-te în casă, «*bebé*» răs-fățat; du-te pe-aici prin curte și așteaptă să ți bat în ușă. Pe urmă te vei urcă la mine să facem jucării Soniei până s'o adormim...

Îi dădă un bobârnac ușor peste nas și'l lăsă, intrând în salon.

Ușuratec, în adevăr, Sorêt nuși dădă osteneala să priceapă, întru câtva măcar, pe ciudata rusoaică.

Trecând prin curte văzū lumină la fereastra lui Tăriceanu, îi bătū în ușă și intră fără s'aștepte pofțire.

Era vesel, vesel la culme.

— Da ce te-ai făcut, filosofule?... Știi una? In astă seară sunt oaspele Maruscei: m'a chinuit ea puțin, nu-i vorbă, — spunându'mi, închipuiește'ți, că te-ar prefera pe tine mai curând... Dar fiindcă m'am supărat, umblă acuma să mă împace. Tu ce faci? Dece n'ai venit în salon? Jeana

era foarte tristă... Nu faci bine că o lași
astfel... Te văd ocupat... Nu te ridică...
La revedere pe mâine...

Și fără să aștepte răspuns, ieși repede.

Tăriceanu se necăjiă să scrie un sonet
pentru Jeana, în limba franceză.

După ce se plimbase pe digul portului
până la far, se întorsese mulțămît că putea
fi singur, în tăcerea ce domniă în camera
lui și prin prejur.

Cu toate că plimbarea la Castellar îl
apropiase foarte mult de Poloneza, cu
toate că începuse să-i placă întâmplarea
aceasta, se hotărâse să nu-și vândă cu
totul libertatea pentru asemenea plăcere.

Îi trebuia ore când se voia al lui cu
totul. Desfăcut atunci de ori-ce legătură
cu lumea din afara sufletului, avea să
se dea beției visurilor, avea să facă sa-
crificul de preot al Artei: locurile acestea
îi umpleau gândirea de poezie și poezia
trebuie să se reverse.

După ce termină sonetul bine-rău, ca într'o
limbă streină, îl puse de-oparte, părăsindu'l
ca pe o datorie împlinită; apoi își aprinse
un «demi-londrès» și se întinse într'un
scaun lung, a lene.

Cele două lumânări, până la care ajungea
adierea nopței, pâlpâiau mai tare sau mai

încet, plecându-și flacăra în toate părțile și grăbind stearina la topire.

În clipe când nu se mișcau, o coroană de lumină roșatecă-gălbue se urzia repede în jurul fie-cărei flăcări.

Pe fereastră străbătea o răcoare plăcută, sărată, dar intrau și țânțarii, vrăjmașii cei mai neastâmpărați: lumina îi chiamă și ei se adunau, dădeau ocoluri foarte cu ferire flăcărilor, din dreptul cărora socotind locul și împrejurările, se repeziau unul după altul să și vâre măcar odată botul în obrazul ori pe nasul vișătorului.

La sbârânăirea lor în jurul urechilor, acesta se apăra instinctiv cu mâna. Dacă vedeau, șireții, că nu era chip de ciupitură, se retrăgeau la odihnă în crețurile pologului și ale perdelelor lui de rețea. După ce va adormi visătorul, ei aveau când să se deștepte din întâiul somn și să și facă mica gustare de sânge de pe unde vor putea.

Țigara se trecea, scrumul rămâneă tot mai lung în locul foilor de tutun; o ușoară șuviță de fum se întindea liniștită până în dreptul ferestrei, se făcea de-odată val-vârtej, frământată de adiere, și întuneca pentru o clipă para uneea din lumânări.

Intr'un târziu Tăriceanu tresări și se

ridică. I se păruse, la ușă, o ușoară sgârietură ca de pisică.

Deschise și privi... Nimic. Abia închise ușa și făcù un pas ; sgârietura răsună din nou.

De astă dată deschise și umblă să pătrundă bine întunericul lungului coridor. Par'că i se năluci ceva mai negru ca întunericul, ghem în cadrul unei uși vecine.

Când se apropiâ, ghemul se ridică c'un râs năbușit, tremurător.

— Jeana ! șopti Tăriceanu.

Jeana puse un deget pe buze, veni până în dreptul ușii rămasă deschisă, șopti lui Tăriceanu «noapte bună», și înainte ca acesta, uimit, să poată zice ceva, ea se pierdu repede în întuneric. Numai un ușor foșnăit de fuste de mătase se auzi câteva minute pe scară.

Tăriceanu intră, întru câtva neplăcut impresionat de asemenea stăruință și neastâmpăr ; repede apoi urmând șirul, pentru o clipă întrerupt, al gândurilor de mai nainte, începù să scrie.

Rândurile se înșirau mărunte și drepte pe pătrarul de hârtie care, se umplea și trecea de-oparte, spre a face loc altuia., și pentru scriitor nu mai există nici timp, nici spațiu.

Cât timp va fi stat așa, nu'și găsi

socoteala, când auzi un sgomot ca o bătae a cariului într'un lemn.

O ascultă și și dădu seama că par'că venia de-afară, supt fereastră.

Lăsă condeiu și se aplecă peste gardina ferestrei.

La catul întâiu, în aripa stângă, îi albi la o fereastră cunoscută, Jeana. Era de sigur cu vestmântul de noapte. Bătea ușor cu cârligul proptitor, în lemnul ferestrei, și căta în sus.

Cum îl zări, îi trimise cu mâna un sărut și se retrase. Fereastră se închise, perdeaua căzù.

De astădată Tăriceanu rămase mult timp la fereastră, privind aci jos la perdeaua care nu se mai mișcă, aci în largul mării liniștite, acoperită de întuneric, d'asupra căreea veghiau, din depărtările de sus, ochii sclipitori ai Eternității.

VI

A doua zi soarele era sus când se deșteptă. Camera îi era plină de raze.

— Am să-i trimit un buchet... își zise...

Primul gând îi era dar la Jeana.

Sunâ. Feciorul veni, după câteva minute, aducând cafeaua cu lapte și unt.

— Ascultă Albert, vei aveà grija în fiecare dimineață să iei dela florăreasa

d'alături un buchet, în felul cum îi scriu eu în bilețelul acesta, și-l vei duce la No. 2, d-soarei Staniewici.

— Bine, domnule.

Feciorul eși cu biletul. Tăriceanu se așază foarte voios să-și bea cafeaua; pe urmă copiâ pe curat sonetul pentru Jeana. Era foarte nerăbdător s'o vadă, să alcătuiască programul zilei și să-i citiască undeva ce scrisese.

Abia terminase, când Albert se întoarce să ia tava.

— Domnule, d-soara Staniewici e în salon singură și vă aștește, dacă aveți timp.

— Bine, Albert. Ține pentru d-ta...

Bacșișul e sfântul pretutindenea așteptat și sărbătorit: ziua lui e în toate zilele.

Se îmbracă repede, amicul nostru, cu oare-care îngrijire chiar, și coborâ.

Jeana îl aștepta, în picioare, lângă piano. Cum îl văzù, veselie îi luminâ figura. Iși dădură mâna și se sărutară fără nici o sfioșie.

— Mulțamesc pentru buchet, îi șopti, mișcată.

Apoi, îi prinse o camelie la cheutoare.

— În fiecare dimineață, când vii înaintea mea, să cauți în coșul din colț și vei găsi o camelie.

— În fiecare dimineață Jeano, cu în-

voirea d-nei mama dumitale, te rog să primești din parte-mi un buchet.

— Mulțămesc. Mama îmi va da vœ. La noi, în Polonia, sunt permise asemenea daruri dela cavalerul obicinuit...

— Vrei, Jeano, să ne facem programul zilei de azi?

— Am fost la un gând, zise ea râzând. Ideea mea era să ne plimbăm numai amândoi cu barca. Timpul e splendid.

— Admis. Dar după amiază? Vrei să ne ducem, tot numai amândoi, cu tramwaiul până la Garibaldi și să ne întoarcem pe țărmul mării pe la Stâncile-Roșii?

— Te-ai gândit să-mi sacrifici ziua întreagă?

— Da, Jeano, fiindcă ești de-o tovărășie fermecătoare.

— Îți plac, în adevăr?

— Din toată inima...

Ea îi strânse amândouă mâinile.

— Nu știu cum să-ți exprim cât sunt de fericită...

— Cum? iubindu-mă!

— Mă vei iubi și d-ta?

— Da...

Ea îl privi lung, lung, într'atât de emoționată, că se lăsă pe un scaun ca părăsită de puteri...

Tăriceanu, supt îmboldirea unei grămă-

diri de sânge, se aplecă spre dânsa, șoptindu-i cu aprindere :

— Da, te iubesc de pe-acum...

Dogoarea ce trecea dela unul la altul, era periculoasă...

— Să mergem, răspunse ea și se ridică repede.

În ochi i se iviseră lacrimi; își coborâ într'o clipă vâlul.

Era și timp: câteva persoane intrau, spre a trece pe țârm, prin salon.

Până în port nu'și ziseră nici un cuvânt.

Alexandru Tăriceanu se plimbase adese ori în acest timp pe mare, cu «*Francisco*», o barcă foarte frumoasă a unui pescar bătrân, August Borfigo.

Își făcuse toată viața pe mare..., dela etatea de douăzeci de ani pânăla cincizeci și cinci, și acum, de câțiva ani, se odihniă; proprietar a trei bărci, una pentru pescuit și două pentru plimbări cu străinii, — trăia binișor din venitul acesta.

În deosebi August se îngrijiă de «*Francisco*», întocmai ca de un copil și o cărmuiă pe furtună chiar cu o dibăcie și cu curajul unui vechiu marinar.

E înalt de statură, slab, dar foarte puternic; cu ochii mici plini de vioiciune,

ciupit de vărsat și sbârcit de ani, dar de o veselie care place.

Locuște în port, la al patrulea cat, în trei camere. Dacă vrei să-l măgulești, cum nu se mai poate, la întoarcerea de la plimbare cu barca, abate-te pe-acasă pe la el unde să guști ce ai voi: curaçao, piperminț, chartreuse, madera, struguri foarte bine păstrați, smochine, migdale și câte și mai câte de care îi gem dulapurile.

Nici odată nu primește mai mult de doi lei ora; după împrietenirea cu el, dacă ai partea să-i plăci, apoi îți ia numai un leu ora.

Foarte glumeț și bun povestitor, nu te mai sature să pleci cu el și să-i ascuți, când marea-i ca oglinda, înșirarea felurilor întâmplări din cei douăzeci și cinci de ani de plutire.

Toți îl caută pe August, și-i cer pe «*Francisco*» ce se leagănă lângă cheu, curat, gătit cu stegulețe, cu pânzele albe ca laptele, el însuși alb și încins cu o dungă albastră, bine orânduit cu perine moi îmbrăcate cu cașmir roșu.

Alexandru îl zări pe August, îi făcu semn de-departe și, până să ajungă la cheu, «*Francisco*» era gata.

— Bună dimineața domnule August.

E cuminte marea? Face pentru o plimbare de două până la trei ore?

— Bună-ziua, domnule Alexandre. Marea-i ca un lăculeț. Avem un vântișor plăcut: e de plimbat. Incotro însă? D-șoara nu se teme?

— O! nu, August, nu... Cu d-ta nu mă tem, răspunse Jeana.

Măgulit de încrederea Jeanei, bătrânul își dădu una peste «bonetă» și sări în barcă.

— «*Cré nom de Dieu!*» *Francisco* al meu e ca un flutur... Nici n'atinge valurile... M'aș duce cu el în Indii.

Ajutâ Jeanei să se coboare și să se așeze, apoi primi pe Tăriceanu.

— Și acuma... «*vogue la galère!*» strigă August, voios.

Se depărtă de cheu într'o clipă, numai dintr'o potrivire de lopată.

Apa în port era liniștită; după digul cel mare și nalt se auziă însă o muzică sgomotoasă de valuri.

— A-ha... crește vântișorul, zise August. Nu-i nimic. Vom danța puțin... și danțul place domnișoarelor. De care parte să mân?

— Spre Cap-Martin, răspunse Tăriceanu și vru să treacă lângă Jeana.

— Strici echilibrul domnule Alexandre, glumi hoțul de bătrân, clipind cu șiretenie.

— Adecă fără echilibru stabil, nu se poate, meștere? râse Alexandru.

— Supărați pe «Francisco» și faceți o bae nu tocmai caldă, nici tocmai dulce... Nu te teme, d-șoară, glumesc. Stați după plăcere. Voiu ține eu echilibrul, căci cunosc taina valurilor și știu cum îl chiamă pe «Francisco» al meu.

La eșirea din port îi săltă un val puternic ce se sdrobise de bolovanii apărători ai digului.

Jeanei îi pieri puțin fața.

— Nu te teme, drăguță... E ceva plăcut... Ia te uită cum vine alt balaur de val... A-ha! ține-te bine «Francisco». Hop! — a trecut!

Marea era de-o frumusețe de negrăit: în depărtări ca safirul, învălurată fără spumă; în drumul bărcii, molatec legănătoare, verde ca smaragdul.

În bătaia luminei soarelui, luă văzul.

Când ajunseră la vr'un kilometru depărtare de țărm, în linie aproape dreaptă, August lăsă lopețile.

Barca părù că stă o clipă pe loc să se gândiască.

— Să lăsăm frumos pânzele și să-i dăm vânt acestui pungaș de «Francisco». Luare aminte, domnule Alexandre, să nu-ți ia pânza pălăria.

Cu multă îndemânare pânza principală

se desfășură și despărți oblic barca în două.

«Francisco» se clătină în loc, ceea-ce făcù pe Jeana să dea un strigăt și să apuce mâinile lui Alexandru, — apoi, cu cârma în mână și cu o singură lopată, August îi dădu direcțiunea.

Un val îl săltă; pânza se umflă de odată și-l făcù să ia fuga, tâind valurile ce prinseră a spumegă și a vîjii în urma lui. August se lumineă la față și se uită cu mândrie la musafirii săi.

— Ei, știe «Francisco» să umble? Ah! și ce vântișor! Ia priviți'l, rogu-vă, cum sărută de delicat fața valurilor... E în adevăr, o plăcere!

Și în adevăr că plăcerea lui August, de și cu totul deosebită de-a tinerilor, era nu mai puțin vie.

În plăcerea lui era mândria aproape părintească de barca lui, ușoară ca o *mueță*, ageră la *regate* când dobândia totdeauna premiul întâiu; în plăcerea lui era pe urmă dorul neînfrânat de mare întinsă, casa lui adevărată pe valuri, supt soare. Il îmbătă aflarea între cele două nemărginiri ce se oglindiau una în alta și'și împrumutau una altea liniștea, lumina, farmecul, cât și furiile elementelor lor în fierbere.

Pe Jeana și pe Alexandru îi impresionă

în alt-fel: cu tot dorul lor după dez-mierdări, îi cuprindea cu încetul melan-colia, mutismul, aproape nemișcarea, adâncirea în ei înșiși. Iși țineau doar mâinile într'o desmierdătoare strângere; încolo, păreau absenți unul din fața altuia...

Iar «Francisco» sbura... și le da, ca în vis, cele mai plăcute senzațiuni: Mentonul par'că fugea în urmă, paralel cu dânsii, desfășurându-se lung, mai de cât în realitate, împreună cu minunat al munților ce și plimeau în marea azurie de sus.

În adâncăturile culmilor se iviră pitorești și cochete satele Grimaldi și Garibaldi; jos, vilele Mentonului-Garavan; în fund, Castellarul; mai aproape Anonciada, Gorbio, Roquebrune, ale cărora clădiri albe erau de un efect drăgălaș pe fondul verde-închis al munților și al frunzișului ce le înconjură.

De partea Monte-Carl-ului, ca niște protectori se ridicau «Cânele» și «Montargielle», cu forturile lor pe care fâlfâiau steagurile Franței.

Intr'o înfundătură a muntelui Montargielle, «*la Turbie*», delicios cuib de plăceri, mijiă din mijlocul verdeței bogate și te chemă de dedeaparte.

Toate acestea le treceau pe de'naintea ochilor, ca pe o scenă imensă, într'un

act de feerie, supt minunata cădere de raze a soarelui cald...

Din când în când înnamorații se priviau; atunci strângerea mâinilor se făcea mai simțită; inima le bătea mai tare, un curent electric par'că i-ar fi străbătut și le-ar fi mișcat-o...

Nu știi dacă August le înțelegea starea, nu știi dacă avea și el o lume a lui de gânduri, — sta însă neclintit la cârmă, părând că visează și totuși dând continuu lui «Francisco» direcțiunea Capului.

Alunecându-i Jeanei de pe umeri pelerina de dantelă, vântul eră cât p'aci s'o dăruiască valurilor. August o prinse. Aceasta trezi pe Alexandru și altă viață începù.

Se lungi în fundul bărcii, și se sprijini așa de băncuța pe care ședea Jeana, în cât îi petrecù brațul pe după talia caldă și mlădioasă.

— E' voe? șopti el.

— Este... și umbrela căzù pe umărul lui Alexandru, ca August să aibă o cortină între el și ei.

Valurile se sărutau cu vântul, culmile munților cu cerul, razele soarelui între ele: se sărutară și ei.

Sufletele li se întorseseră din lumea farmecului immaterial.

Ființa omenească începuse a vibra, cerându'și partea.

Jeana își oglindì de aproape cerul ochilor ei în marea de văpae a ochilor lui.

— Care să fie cauza, întrebă ea, că lângă d-ta când sunt, natura pare că mi vorbește într'un graiu ce mi este cunoscut?... Inchipuirea mi se întraripează cu totul pentru alte lumi de cât acelea de mai nainte ale visurilor mele. Mai adineauri, uite, atâtea idei începuseră să trăiască în mintea mea, că negreșit aș fi scris, de-aș fi fost în condițiuni s'o pot face.

— Și ce anume ai fi scris, Jeano? o întrebă, alipind-o și mai mult de el supt micul și trandăfiriul cort.

— Nu știu; toate acele idei însă porniau ca niște raze dintr'o lumină centrală care era figura d-tale...

— Dar ai fraza într'adevăr poetică, scumpă Jeano, și o vorbești îngerește... pe viața mea... strigă Alexandru, însuflețit.

— Nu mă râde, te rog, răspunse Jeana, rușinată, dulce rugătoare. Dacă aș avea puterea,—voința o am,—m'aș alipi în așa chip de d-ta, Alexandre al meu, în cât să nu mă mai simt altă ființă, să dispară personalitatea mea, care nu însemnează nimic, în ființa d-tale care e totul pentru mine.

Alexandru asculta, uimit de puterea de împătımire atât de ales exprimată.

Nimic nu părea prefăcut și gândit de mai nainte. Din ordinul inimii mintea alcătuiă și gura pronunța acele cuvinte arzătoare. Era de surprins numai cum la etatea ei putea să le cugete? Ce educațiune avusese? Avea anume talent, devenit în de-ajuns de matur, prin însăși firea femeii ce desvoltă facultățile mai curând?

Prins cu totul, Alexandru îi sărută mâinile cu pasiune.

— Mă faci să te admir și să te iubesc îndoit de mult, Jeano! Prin ce ți-am meritat simțământul acesta al tău, care e mai presus decât îl judecam cu puțință?

— Prin ce?... Nu știu... Atât cunosc că te iubesc până la orice sacrificiu! grăi ea cu simplitatea sincerității, însă și cu focul simțământului ce se descopere în întregimea lui.

— Nu voiesc să știu ce sunt și unde mă va duce, urmă după clipă. Nu cunosc nimic din lumea pasiunii pentru un bărbat; simt atâta că de 'mi-ai zice să merg cu d-ta, merg ori unde, cu încredere și cu credința că așa trebuia să fie...

Îl privi par'c'ar fi voit să străbată în adevăr în ființa lui, după cum zisese, și-i alipî mâinile la peptul ce i se ridică cu putere...

— Domnule Alexandre, suntem la

Cap... Oprim la dabarcader, ori trecem la Monte-Carlo? întrebă August.

— A! nu la Monte-Carlo... cel puțin azi... S'ar îngriji mama...

— De sigur că nu. Oprește la debarcader, August dragă...

Umbrela se dădù de-oparte. August zâmbi, erau emoționați și roșii ca niște maci înfloriți.

Poetica localitate era aproape. Valurile erau aci foarte puternice și oprirea trebuia să o facă cu multă luare aminte.

Între două stânci se pogora o scară de piatră, de vr'o opt trepte, cu sprijinoare de fer: era locul de debarcare.

Săltată ca o coajă de nucă, barca se tot apropia încet, încetișor, până ce August înfipse într'o stâncă una din lopeți: alipirea urmă numai decât.

Jeana se urcă întâi, pripit, așa că era mai-mai să alunece în apă; Alexandru abia o putù opri și a-i da din urmă sprijinul

— De-aci să ne întoarcem pe jos, Alexandre. Simt nevoie de mișcare...

— Dragă August, ai două ore: socotește două întoarcerea, căci te întorci singur și eată costul, cu mulțămirile noastre. Noi ne ducem pe țarm, ca mai de-a-dreptul.

— A! nu domnule Alexandre, te rog...

O oră și jumătate de când am plecat; de întors îmi trebuie mie numai o jumătate. Două ore dar, cu tot respectul și cu părerea de rău că n'o să mă vizitați la întoarcere...

— Azi nu va fi cu putință, dar mâine te vom ruga să ne oferi o chartreusă.

— Cu plăcere. Pe mâine, domnule Alexandre. Domnișoară, sper în prietenia D-voastră.

C'un pumn își lipi mai bine boneta de ceafă, își făcu vânt și o luâ la drum.

— Priviți puțin la «Francisco»... E un goëland... fără preț... Sboară, sboară!... La revedere.

Alexandru și Jeana îi trimiseră salutări cu batistele; el răspunse salutând cu pânza...

— Și noi, de-acuma, spre casă... scumpul meu... Vom fi la timp?

— O! da... Nici unsprezece nu sunt.

— Să fim peste o jumătate de oră. M'am uitat prea mult timp.

Trăgea clopotul, de prânz, când Jeana intră singură în salonul otelului.

VII

Când intră Tăriceanu în sala de mâncare, Sorêt se află la locul lui.

— Ai fost cu Jeana pe mare? îl întrebă.

— Bănuești, sau ești sigur?...

— Te întreb numai. Am căutat pe August să fac o plimbare cu Marușca, în barca ei de predilecțiune. Băeatul lui August 'mi-a spus că tată-său a plecat cu tine și c'o domnișoară...

— Care nu putea fi de cât Jeana, râse Tăriceanu. Tocmai, scumpe domnule Sorêt. D-ta, cum ai petrecut?

— Eu?...

Și c'o privire ciudată dădù a înțelege lui Alexandru că putea fi considerat un cuceritor mai mare decât Napoleon «cel mare».

— Bănuesc, fericitule muritor, îi zise Alexandru.

— O! scumpe amice, rusoaica mea este o ființă de adorat în genuchi...

— Încă odată, îți zic: fericit muritor!...

— Să mâncăm. Lasă că 'ți voi povesti după amiază.

Aproape se servise primul fel la toți dela masa obștească. Atunci se arătă Marușca, ținându-și fetița de mână...

— Nu-i așa că e prea frumoasă astăzi? îl întrebă Sorêt. Doamne! până azi am dorit-o, acum o ador...

— Prietene, și se prea încălzește inima și și se răcește mâncarea, îl râse Alexan-

dru. Și, știi tu, nici una prea de tot ferbinte, nici alta prea de tot rece...

— Știu; în primul caz risci să căpiezi și în al doilea, să ai o indigestie... Dar tu unde ai ajuns cu Jeana?

— Unde cred că voiu fi totdeauna: pe hotarul idilic. 'Mi-ar plăcea o amintire fără regrete.

— La urma urmei, poate că și așa e bine.

La ridicarea dela masă Jeana avu cu Alexandru o privire de înțelegere.

Trecu dar în salon după dânsa.

— La trei punct fii la fereastră. Mă vei vedea eșind pe țarm. D-ta vino prin strada Principală și eși la tramvaiul pentru Garibaldi, îi șopti, apoi se duse cu Rusoaica ce așteptă lângă ușă.

— Momentan ce vrei să faci? întrebă Sorêt pe Tăriceanu.

— Am să mă duc să fumez.

— Poți fumă și în cafenea, nu-i așa?

'Mi-ai face atunci plăcerea să mă însoțești, căci 'mi-e poftă de-o cafea cu kûmel.

— Haidem.

— Aș dori să-ți povestesc ce 'mi-a mărturisit Marușca... Doamne! ce dramă... adaose el, emoționat.

Cafeneaua de alături, a otelului «Men-

ton», este foarte încăpătoare și împărțită în două, una pentru vorbă, cealaltă pentru jucătorii de bilard.

Sorêt ceru cafeaua și kûmel, Tăriceanu o maderă și un «londrés».

— Aseară Jeana a fost la Marușca. Am pândit coborârea ei și am și tulit-o sus, cam... ușurel îmbrăcat. S'a făcut că nu mă primește așa, apoi pe urmă, dacă 'i-am jurat că voi fi cuminte ca un copil, s'a îndurat să mă lase să intru. Fețița adormise; eram singuri... Când am început să-i sărut mâna, prind de veste că plânge... Înțelegi cât 'mi-a răcit de mult învăpăierea, asemenea ploae neașteptată.

— Ce ai? o întreb uimit. — Ești tânăr, ești încă prea tânăr; o aud că-mi răspunde. Nici eu nu sunt în etate, — poate că nu sunt mai mare de cât tine, dar am început de timpuriu viața de femeie, o viață plină de mari și multe turburări sufletești. Eu cunosc ce este suferința, tu cunoști numai plăcerile lumii în care se petrece. Tăcù o clipă. Îmi era foarte la ne-îndemână cu asemenea prolog. Trebuie să păstrez însă atitudinea unui om interesat să asculte și gata să compătiască...

— Greu lucru, amice... zise Tăriceanu, ca ză zică ceva.

— Mă numesc d-na Pojareff Petrowna,

reîncepù ea. Prin urmare 'ți-ai închipuit că sunt măritată. Drept 'ți-ai închipuit, din păcate. Abia am douăzeci și doi ani și sunt deja măritată de șapte. Nu știau părinții în ce chip să se grăbiască, spre a-și urni «piatra din casă» cât mai de grabă. Și nu erau doar săraci; erau numai sgârșiți și urâcioși. Când li se ivi Vasili Petrovici Pojareff, funcționar superior în guvernământul Kerson, nu ți-nură de loc în seamă că aveam etatea copilăriei încă și că el era de trei ori aproape mai mare ca mine; că sunt curată și frumoasă ca un înger și el mai mult de cât urât, — scârbos, — tipul funcționarului rus. D-ta nu știi ce înseamnă a fi funcționar la noi, în Rusia? O să te sperii, amice. Ca să fii funcționar în sfânta noastră Rusie, trebuie să fii înzestrat dela natură cu greul meșteșug d'a ști să te târâști ca un verme grețos, de-a fi spion, de-a fură oricum și ori de unde, de-a fi bănuitor și crud, de-a face să tremure cei mici înaintea ta, precum ai tremurat tu însuși pe când urcai târâș; de-a fi fățarnic și nerecunoscător. Asemenea om, amice, nu poate avea în suflet nici o simțire dulce și dragălașă. El înțelege prin iubire satisfacțiunea brutală a firii lui; în femei vede numai o sclavă care să-i vie înainte gătită, pururea ple-

cată la desmierdări și cu zâmbetul pe buze. Pentru el femeea este un fel de mașină cu mecanism anume, spre a-i da mișcări grațioase, seninătatea unei păpuși, supunerea unui manechin, aplicarea deosebită ca toate în casă să fie la timp făcute și după gustul lui absolut. Sunt și funcționari buni; dar aceia, amice, sunt modeștii treptelor de jos, sau, prin excepțiune, fiii familiilor mari ce se pregătesc pentru demnități. Încolo, tipul generic, ridicat prin mijloace corupte și corupătoare, lipsit cu totul de educațiunea prin care se capătă sentimente delicate.

Pe mine mă crescuse mama, ființă blândă, cu simțiri nobile, dar dominată de caracterul brutal, egoist, avar și incult al tatălui meu. Arendaș, todeauna supărat că nu-i merg afacerile, își creă ocaziuni să se răzbune pe noi, brutalizându-ne și nedându-ne cele necesare potrivit situațiunii noastre. N'aveam altă mângâere decât să plâng în ascuns cu mama. Lucram ca niște roabe, mai rău decât slugile, rău îmbrăcate ca și ele, fără nici o distracțiune, — și numai noaptea, sfânta mamă îmi da lecțiuni, ca să nu fiu o ignorantă, și 'mi îmbogățiă sufletul cu bunătăți din sufletul ei... Așa trecui la Pojăreff, dintr'o închisoare în

alta ; dela brutalitățile unui tată sgârcit, la brutalitățile revoltătoare ale unui depravat neomenos. Din o sclavă rău îmbrăcată, o sclavă gătită ce-și părăsește corpul unui destrăbălat lipsit de cea mai mică bună-cuviință. M'am revoltat în primele zile, doborâtă de rușine. El 'mi-a arătat cnutul, până ce m'a făcut să-l simt pe spate. Pe urmă m'am obicinuit, dar am început să sufer. Întreaga mea ființă îmi spunea că nu așa trebuia să fiu tratată ; că trebuia să fi existând o mulțămire în această apropiere a femeii de bărbat, iar nu desgustul ce'mi insufla Pojareff. Totuși am rămas însărcinată și am dobândit pe Sonia. Sănătatea mi se zdruncinase și medicii îmi rânduiau țări calde pentru timpul iernei, alt aer, alt regim. Despotul meu nu vroî să audă. Inșă fiindcă nu mai putea să mă întrebuințeze pentru plăcerile lui bestiale, mă lăsă cel puțin într'un fel de uitare ce'mi ușura sufletul de-o greutate. Ce'mi păsa că supt acelaș acoperământ, îmi luase locul o georgiană voinică și de-o frumusețe provocătoare ? Ingrijiam de Sonia și treceam zilele... Ținû un an aproape starea aceasta ; mai nici nu mă prenumăram parc'ă între ai casei. Doar mama venia câte-odată și atunci Pojareff se arăta și în fața mea. Cine știe cum îi

păruiu într'o zi, că d'atunci începù iarăși să mă supună poftelor lui. Georgianeii nu-î fu pe plac însă și s'apucă să țeasă intrigi, insuflându-i gândul că l'aș fi înșelând cu nu știu care funcționar. Ca rezultat, câțiva funcționari tineri nevinovați fură închiși, chinuiți și apoi îndepărtați din funcțiuni, iar eu supusă spionagiilor de tot felul și multor brutalități din parte-i. Nu mai putui suferi atunci și pusei la cale cu mama să fug de la el și să mă despart. La noi despărțirile se fac foarte cu greu, — cu mult mai greu în cazul cu Pojaref, de oarece avea în gând averea tatălui meu și n'ar fi consimțit odată cu capul! Totuși am izbutit să fug și iată-mă aci cu fetița, căutând să ascund supt o înfățișare rătăitoare suferinți de neînchipuit... În adevăr, mă văd liberă cum nici odată n'am fost încă în viața mea; simt oare-care mulțămiri în aceste locuri încântătoare... Sufletul mi se însetoșează după petreceri și după plăceri ce nu le cunosc; mă îmbăt de farmecul presimțit al unor dorinți tainice, — dar când mă gândesc cât trebuie să pătimiască mama, acolo... Nu știu cum să fac, nu știu ce să mai hotărâsc. Te-am întâlnit și par'că mi s'au mai dus din indispozițiunile obicinuite; m'ai subjugat, dragă Sorêt și te rog să mă erți dacă

îți spun uneori lucruri ciudate : ele vin de pe urma amărăciunilor...

Sorêt se opri și, turnându-și un păhărel de Kùmel, îl dădù pe gât, cât era de tare. Tăriceanu privi la ornic; mai avea încă timp.

— Mă sărută, urmâ Sorêt, mișcat,—iar eu îngenuchiaiu și-i cuprinseiu c'un braț mijlocul.

— O! eu te iubesc, Marușco, nemăsurat de mult, 'i-am zis, și povestirea ta m'a emoționat până la lacrimi... Nu știu de ce sacrificiu ași fi capabil numai ca să-ți ușurez pozițiunea...

— Îți mulțumesc, Sorêt dragă; ai o inimă foarte nobilă. Petrekerile cu tine îmi sunt de-o mulțămire dulce cum încă n'am gustat... O! dacă nu 'mi-ar fi sufletul atât de sbuciumat, — căci, judecă te rog: am primit până acuma de la mama patru scrisori, din care înțeleg cu groază cât suferă din cauza plecării mele. Pojareff a alergat la tata și 'i-a comunicat fuga mea, amenințându-l cu mânia lui dacă nu mă va face să mă întorc la casa lui. Mânia tatălui meu s'a deslăntuit asupra nenorocitei mame, pe care o acuză de înțelegere cu mine și ca știutoare a locului unde mă aflu. Mama nu spune, plânge, suferă, o! mai multe și mai cumplit decât îmi arată, — iar eu nu

mai pot de durere. Pricepi dar situațiunea mea: mila de suferințele mamei, groaza de a mă vedea iarăși în ghiarele lui Pojareff. In cele de pe urmă am scris mamei să spue unde sunt, dar să dobândiască de la despotul meu dacă nu consimțimântul pentru despărțire, promisiunea cel puțin că nu mă va chinui, la întoarcere, și voea lui să stau aici până în Martie. Răspunsul mamei îl aștept, îți închipuești, cu câtă nerăbdare! Pe urmă, vezi tu? Mijloacele cu care am venit aci, sunt foarte slabe; de aceea și cu neliniște aștept răspunsul mamei. Pe lângă învoire, trebuie să-i ceară și bani, lui Pojareff, căci tata nu va dezlega punga, doamne ferește! O! dragă Sorêt, cine 'și-ar putea închipui că fața mea e o mască supt care se ascund lupte și suferinți sângerânde!...

Incepù să plângă iar, și de astădată cu atâta amărăciune, c'un așa tremur nervos și cu atâtea sughituri, că mă speria. Abia am putut-o liniști cu un torent de cuvinte și c'o sumă de desmerdări...

De-odată se ridică, părând alta cu totul.

— Până când o să-mi tot tiranisesc tinerețea doritoare de emoțiuni! exclamă adorabila femeie și-mi înlănțui gâtul cu amândouă brațele, plină de-o învăpăere care mă ameți.

Sorêt se opri înăbușit de emoțiune, de
 aintirea violentelor senzațiuni...

— A! ce noapte! exclamă el, ce
 noapte...

— Cum n'ar trebui să ai două la fel,
 Sorêt, îi zise Tăriceanu. In starea ta, e
 periculoasă asemenea veghiare...

— A! c'un an mai mult ori c'un an
 mai puțin... Tăricene... Ce voești! firea
 mea, care ar trebui ferită de emoțiuni,
 pare a nu trăi decât prin ele... Suprimă-le,
 conform înțelepciunii medicale, și viața
 n'ar mai fi ceva trăit...

Se ridică.

— Plătește tu astăzi... Nu mai am nici
 un ban... Nu te superi?

— Nu, firește că nu.

— Unde te duci acum?

— La mine, să-mi iau pelerina, căci
 am să întârziez poate în plimbarea ce
 am să fac.

Orele erau două și jumătate.

Tăriceanu se urcă în camera lui. Abia
 însă își luă câțiva lei la el și țigări,
 când Sorêt intră ca o furtună.

— Iartă-mă că te supăr, Tăricene... Am
 venit să-ți cer un mare serviciu de amic.
 Dă-mi până joi ce vine, o sută cincizeci
 de lei. Joi primesc pensiunea mea de
 500 lei d'acasă, în plus suma ce-ți cer,
 pentru care am să scriu azi chiar. În-

chipuește-ți că Marușca a primit scrisoarea de la mumă-sa. Sărmana ! Ce martiră ! Am găsit-o pe Marușca plângând ca o nebună. Pojareff a încuviințat șederea ei aci până la Martie, dar bani nu vrea să-i trimită, până nu-l va ruga ea.

Câtă întârziere dar,—și Marușca 'mi-a mărturisit, cu toată rușinea ei, că are numai 60 lei în pungă.

Tăriceanu nu zise nimic și-i dădă 150 lei, iar francezul îl lăsă la moment singur.

Se vedea însă că pe Alexandru îl impresionase întru câtva numai emoțiunea francezului ; cât despre povestirea în sine, îl lăsase rece, par'c'ar fi fost ceva meșteșugit, anume combinat pentru un scop ascuns... Rusoaica nu-i mai insuflă nici o încredere, acum că alergase la împrumut... ce de sigur nu avea să-l mai dea înapoi lui Sorêt.

Il impresionase apoi, în chip neplăcut, cererea lui Sorêt... Să ia cu împrumut ca și să dea, era pentru Tăriceanu o groază, un desgust.

Nu avusese însă încotro. Dar pe viitor avea să pue în aplicațiune obiceiurile lui din țară.

Se făcuse trei ore fără un pătrar. Apucă repede pelerina, aprinse o țigară și, plin de necaz în contra Rusoaicei și

a lui Sorêt, coborâ repede, uitând recomandațiunea Jeanei de a-i pândi trecerea.

VIII

Țărml era foarte umed din cauza furioasei loviri a valurilor. Marea era foarte supărată.

Pe toată întinderea ei de-un albastru-vânăt se zăria numai ridicături albe, asemănătoare unor clipiri necurmte ale unor ochi de monștri maritimi.

Aproape de țărml valurile se umflau și se desfăceau ca niște guri spăimântătoare gata să înghită; se repeziau asupra altor valuri părând că le mușca, înspumate de mânie, se ridicau din nou și se aruncau asupra țărmlului făcând val-vârtej pietrișul și nisipul, isbindu-se cu sgomot îngrozitor de bolovanii digului, sărind în șuviți și în stropi care scânteiau la soare.

Când te uitai dealungul, până la Cap-Martin, tot țărmlul părea îndantelat, așa veniau de des valurile și se rostogoliau de albe pe «plajă» înnodându-se par'că unul de altul, părând că se continuă unul pe altul.

De pe dig, unde se află multă lume, privești mării în furie, era de admirat.

Tăriceanu nu se putu opri să nu se urce.

După dig este un brâu de piatră pe care pot merge doi inși alătura. Dela acest brâu, înaintează în mare șiruri de bolovani tăiați în patru fețe dintr'un bloc ori făcuți din pietre mici și ciment. Apa îi întărește de-i face ca și blocurile de rezistenți.

Pe-aceste stânci bine rânduite, mulțime de copii mici și de tineri ce jucau rolul de copii mari, petreceau: pândiau să vie valul și se feriau la timp, rânduind de aceea pe cari îi ajungeau stropii. Nu odată numai, puterea de năvălire era așa de mare, că-i stropia rău, cu toată ferirea.

De-aceea pe lungile pardesiuri subțiri ale femeilor și pe hainele tinerilor, străluciau pete de sare ca niște încrustături de sidef.

Glasul valurilor înăbușia glasul hohotelor de răs și al strigățelor sgomotoase, în atâtea felurite limbi și cu o variațiune felurită de intonare.

În port bărcile și vasele danțau. Valurile, cu toate că intrau în el, mai astâmpărate, treceau totuși peste cheu, străbăteau în gurile canalurilor dintre cheu și digul mare, și produceau un răsnet subpământean ciudat, care atrăgea luarea aminte.

Ar fi stat mult timp să priviască, robit de priveliște, doritor de-a strânge impresiuni. Aruncându-și ochii însă dincolo de port, zări în marginea șoselei pe Jeana, supt umbreluța-i trandafirie, așteptând pe loc.

Coborâ cât mai curând și peste trei patru minute fu lângă ea. Tot atunci se opriă și tramvaiul, cu care plecară imediat.

În partea aceasta a Mentonului, numit Menton-Garavan, vile și oteluri se țin de mână, la poalele dealului pe care trece o șosea minunată. Curțile din fața clădirilor, balcoanele și terațele sunt pline de plante și de flori. Primăvară, eternă primăvară pretutindenea!

După ce trece peste șinele căei ferate Menton-Ventimiglia, — tramvaiul o ia la deal printre două șiruri de vile splendide, adevărate raiuri de verdeață și de florărie, de parfum și de răcoare. Trandafirii cad clădărie peste ziduri, în o feluritate de colori care uimesc.

Vilele se răresc apoi, ajung mai mici și mai simple și numai cu bogăție de flori, până ce eată vama: o căsuță curată la marginea șoselei, supt o coastă de munte.

Unul din agenți a văzut de-atâtea ori pe Tăriceanu, a vorbit cu el și a primit dela el țigări de-atâtea ori, că se apro-

pie de 'l salută și-i urează drum bun.

Dela vamă, după ce cotești puțin, eată podul de piatră peste o prăpastie, supt niște stânci enorme ce 'și scot înaintea pântecelor alb-gălbuii, lucios și crăpat.

În stânga prăpastia se înfundă între doi munți, așternută cu verdeață până în adâncul ei unde șerpuește și murmură un pârâiaș. O cărărușă cu multă greutate săpată în muntele din stânga, la înălțimea podului, duce la o pozițiune încântătoare, însă prea puțini se expun să treacă pe acea înguștime de loc, la o înălțime ce dă amețeli.

În dreapta, prăpastia se deschide și se micșorează până ce ajunge la mare ca o albie mică a micului pârâiaș.

Nicăeri nu ți se oprește privirea fără să nu fie plăcut impresionată de câte-o priveliște nouă, ton cu totul variat în desfășurarea generală.

Eată sus, cu mult mai sus, vama italiană, așezată pe un mic șes d'asupra enormelor mase de piatră ce formează așa numitele «Stânci-Roșii» cu grotele lor.

Aci tramwaiul face popas, iar agenții vamali vin să se uite dacă nu ai avut de gând să înșeli cu ceva contrabandă vecinul stat Italian.

Oprirea e o plăcere și ea, căci poți admira în stânga o clădire de piatră, ridi-

cată pe coasta muntelui între grădini ce se întind în sus și în jos, în amfiteatru, castel de un stil ales, cu balcoane și cu terațe, cu turnuri «crenelate».

E proprietatea unei americane care abia dacă vine să petreacă o lună pe an, spre a 'și izola văduvia. O oaste întreagă de servitori o precedează. Drumul la Menton sau la Ventimiglia e zilnic turburat de fel de fel de trăsorele care aduc cele necesare unei așa de mari curți, în care, se pierd tânăra văduvă și tovarășa ei...

Întreg acel cuprins e înflorit: te chiamă, te uimește. Are farmecul păcei și al melancoliei unui cimitir cu artă orânduit.

În dreapta se întinde malul înalt plin cu arbori printre cari se ivesc căsuțele satului Garibaldi.

De-asupra șoselei se înalță un munte falnic, acoperit cu terațe de pământ sprijinite pe mici ziduri de piatră. Pe aceste numeroase terațe înguste cresc lămâi și vițe de vie. Nici un deget de loc nu e lăsat nefolositor: totul trebuie să producă.

Dintr'un mănuchiș de arbori răsare satul Grimaldi, poetic așezat pe coasta acestui munte, cu mândrie privind la lucrul mâinilor harnice ale grimaldienilor săi.

Dela vamă șoseaua coboară încet, în-

cet, plină de praful alb al pietrei de var măcinată de căruțe.

Marea abia se zărește printre copaci ici și colo, ca o oglindă strălucitoare, pe fața căreia valurile albe par stoluri de muete ce umblă să pescuiască hrană.

Tramwaiul se oprește la intrarea unei ospătării.

Alexandru și Jeana, singurii, se dau jos aci.

O brună cu ochi de foc, îndată ce zărește pe mușteriu obișnuit, pe Tăriceanu, ese înainte-i zâmbind și urându-i bună venire.

— O sticlă de d'Asti și pesmeți, comandă el.

Bruna garibaldină râde, arătându-și coroana de mărgăritare și dispare.

— Par'că vă cunoașteți bine, zise Jeana către Alexandru, privind-l cu gelozie.

— Îmi dă lecțiuni de Italienește, răspunse Tăriceanu cu seriozitate.

— De-aceea 'ți-e drag atât de mult la Garibaldi!...

— O! 'mi-e drag pentru ceea-ce o să vezi și d-ta acuma... Ia numai vino colega, la umbra plăcută a acestui enorm «Cassia», și te uită...

În coasta ospătăriei eră o grădinuță curată plină cu mese de tablă și de lemn supt diferiți copaci.

Frumusețea grădinii eră însă arborul Cassia, mare și stufos, acum în faptul înfloririi, așezat tocmai pe punctul de unde începea clina prăpăstioasă așternută cu verdeață și semănată cu stânci albe.

Jeana se așeză și privi:

— O! într'adevăr că e minunat! esclamă ea.

Mentonul se vedea, din acest loc, în toată întinderea lui pitorească. Atrăgea însă mai mult privirea vechiul Menton, ale căruia clădiri răsăriau strâns una din alta și se oglindiau în apele micului port, înconjurat de aproape de șirurile de munți ce-i făceau coroană.

Marele dig se vedeă ca o linie albă trasă între apele largului și ale portului; iar marea se părea liniștită înlăuntru, în timp ce, din josul grădinii și până la linia digului, valurile încrețiau suprafața.

Din spre Genua băteă un vânt puternic, astâmpărat aci de arborii puși des.

Șuvițele de aur, răsfirate pe fruntea Jeanei, se jucau între ele.

Căldura ce străbătea în umbra copacului, eră foarte plăcută.

Și nici un nor, nici un nor pe toată bolta albastră, din care picură, ca o rouă pentru suflet, o pace dătătoare de mulțămire.

Eră contrariul celor două ceruri, cari de și tot atât pe de senine, între pleoapele lor frumos umbrite, de și părând tot atât de liniștite, picurau în sufletul lui Alexandru turburătoarea rouă a fiorilor iubirii.

— De ce mă privești tăcut însă foarte pătrunzător, Alexandre? 'l întrebă întinzându-i mâna desmănușată și zâmbindu-i.

— De ce te priviam așa? Căutam să lămuresc taina, în puterea căreia ai izbutit să mărginești între pleoapele ochilor tăi, două părți din necuprinsul de sus...

Și mâna ei mică o ținu strânsă în amândouă mâinile lui.

Ea 'și-apropiă scaunul de-al lui, în câț se rezemă de Alexandru, umăr la umăr.

— Ți's dragi ochii mei? întrebă, emoționată.

— Totul în d-ta este drăgălășie; ochii însă, îți sunt expresiunea celei mai depline frumuseți. Dacă 'i-ai putea vedea în toată clipa, cum îi văd eu, ai rămânea singură surprinsă de farmecul lor. Sclipirile lor amețesc privirea îndelung ațintită asupra-le; privirile lor împrăstie fiori ce dau senzațiuni nespuse de plăcute, din care, una mai ales, cuprinde nebiritul îndemn de-a te pierde în adâncul acestor delicioase ceruri omenesti...

Jeana oftă și nu răspunse. Capul i se plecâ pe umărul lui.

— De ce-ai oftat, Jeano ?

— De ce ? Nu știu, răspunse ea, ținându'și ochii închiși. Mi-a venit așa, fără voce...

Bruna garibaldiană veni cu vinul și cu pesmeții.

— Mai trebuie ceva ? întrebă, după ce umplu paharele cu blondul spumegător.

— Nu, signora ; nimic alt, deocâmdată.

Ea se depărtă, după ce aruncă Jeanei o privire repede cercetătoare.

Alexandru ridică paharul la înălțimea ochilor și'l privi în zare.

— Te uită, Jeano și spune dacă nu din raze de soare l'au stors vinul ăsta. E dulce ca sărutarea buzelor tale ; e plăcut înțepător ca săgețile spiritului tău ; e blond ca tine... Uite ce fiori calzi împrăștie în corp, — întocmai ca alipirea ta de mine... Aș putea zice că ființa ta fermecătoare s'a transformat în acest nectar, prin cine știe ce curent magic... E delicios. În sănătatea și pentru deplina ta fericire, Jeano.

— Pentru viitorul tău fericit, Alexandre, închină ea.

Sorbì tot vinul, apoi aruncă paharul care se sparse, în lovirea lui de o stâncă.

— Nu voiu să mai bea nimeni din paharul cu care am închinat pentru tot ce 'mi-e mai scump... adaose ea cu în-

sufleteire, cu expresiunea unei inspirate.

Alexandru se înfioră și gândul i se duse la înțelesul cuvintelor și al faptei.

În adâncul inimii sale Jeana avea, de sigur, dorința unei apropieri de nedespărțit, între ea și el.

Închinând pentru «tot ce avea mai scump», închinase pentru un viitor în care s'ar fi văzut alături cu el.

De-aceea o surprinsese oftând... Oare nu-i spunea, cu acest oftat, în urma poemei adresată ochilor ei, că numai atât nu mai era în de-ajuns pentru visul ei? Putea să mai însemneze iarăși că, dacă atâta farmec aveau ochii ei, pentru ce nu'l puteau înlănțui de-apururea?

Și mai însemnă poate că, dacă era cucerită de iubirea ei până a se da lui pe viață, în el nu vedeă pe omul acelei alipiri imateriale pe care nici timp nici depărtare n'o poate distruge. Era poetul numai, răpit de-o frumusețe, poetul ce se inspiră, și atâta tot.

Gândul acesta însă că Jeana voiă să-i fie nevastă, îl întoarse cu mintea în urmă și-l făcu să zâmbiască cu tristețe.

Văpaea i se stinse, la vederea spectrului iubirii trecute.

Capu-i căzu într'o mână și rămase într'o visare dureroasă.

Jeana, surprinsă, simți o înfiorare rece și începù a-l privi îngrijată.

Ce gând îl schimbase astfel?

Sunt anumite clipe ale unei stări sufletești, când o ființă poate ghici pe alta în puterea unei secrete intuițiuni.

Un simțimânt ca iubirea, când dominează firea omenească, rafinează puterea de pricepere și dă cugetului o pătrundere mai presus de cea obicinuită.

De sigur că Alexandru suferise de pe urma unei femei, îi fu pentru a doua oară gândul.

Alexandru o pricepuse din toast, și suferința din trecut vărsă acum otrava îndoielei peste ideea unei însurători nouă.

Dorința de-a-i cunoaște în fine trecutul acesta, se reîmprospătă în inima Jeanei.

Cu cel mai dulce glas, desmierdându-i părul, ea îl întrebă pe șoptite :

— Ce ai, Alexandre?

El tresări și o privi sfios.

— Spune'mi, te rog, ce amintiri triste te-au schimbat atât de repede, tocmai în unul din acele momente ce nu se poate uita? Tu ai iubit odată, nu se poate altă cauză. Inima mea de ființă ce iubește, 'mi-a spus-o numai decât. Ai apropiat, în mintea ta, cine știe ce situațiune din trecut, de aceasta de față, și... dorul poate, după altă ființă, ți s'a redeșteptat.

— Nu dorul, Jeano, ci amărăciunea, ci îndoiala, — mărturisesc adevărul. Am iubit, am fost înșelat, am fost zdrobit; și, unde m'am gândit la putința unei nouă legături pe viață, suferința de pe urma legăturii de odinioară m'a cutremurat; la urechi 'mi-a răsunat par'că hohotul de râs batjocoritor al Neîncrederei. Iartă'mi, Jeano, asemenea dureroasă mărturisire pentru tine. Nu meriți să suferi, fiind-că ești femeie și fiind-că m'a nenorocit o femeie. Dar ai dat peste o inimă bolnavă... Eată de ce mă țineam de-o parte, eată de ce nu voiam să mă impresioneze frumuse'ea ta. Dar a și fost fatal par'că să te întâlnesc și să 'ți fiu robul însușirilor... Și cu toate acestea... *simt că nu mai pot iubi precum am iubit...* Sunt un om nenorocit pentru tot restul vieții... Așa văd acum, așa cred acum. Alexandru își plecâ, acum el, capul, pe un umăr al ei și lacrimile îi umplură ochii.

Adânc mișcată, Jeana nu putu găsi nici o vorbă de mângâere în fața unei situațiuni sufletești așa de împovărătoare.

Oftă și rămase pe gânduri, cu inima strânsă, înțelegând acum pe deplin că unirea lor nu era cu putință.

Mâhnitoare priveliște a acestor două ființi tinere, create pentru plăcerile vieții

par'că, și cufundate în deziluziuni amare,— contrast puternic cu voioșia naturei încunjurătoare !

— Să plecăm, Jeano, zise el deodată, ridicându-se.

— Nu, să mai rămânem ; te rog. Uite, bea de colea... Să bem amândoi din acelaș pahar. Vrei ?

Umplù paharul și i 'l întinse.

Alexandru îl goli fără să răsuflă : îl ardeà peptul. Jeana își turnâ și 'l goli ca și dânsul.

— Ascultă, scumpe Alexandre... Paharul e mai ușor când se golește... Tot așa inima. Vei suferi mai puțin după ce îți vei fi ușurat inima. Spune'mi turburarea vieții tale. Voești ? Uite, mai soarbe de colea și începe.

Umplù din nou paharul, deșertând sticla cu totul. Alexandru se supuse ca un copil a căruia voință o călăuzește mai marele lui.

Când Alexandru terminâ povestirea vieții lui, soarele trecuse după ospătărie și satul Grimaldi se învesmântase cu haina de văpae a apusului.

Marea se liniștise și 'și da nuanțele închise cele de seară.

Culmile munților se înfățișau cu totul altele, mai ales cele din fund cu iarna eternă pe vârfuri.

Jeana se ridică tăcută, puse o mână pe umărul lui și privi în zare câteva clipe.

— Voești să ne întoarcem acum? o întrebă.

— Da, răspunse ea pe gânduri. Nu bănuiam că pot să existe suferinți atât de zdrobitoare.

Oftă și se depărtă de masă. Îi venia să plângă. În privirile ei eră, pentru Alexandru, o milă nespusă; inima ei tremurà supt îndoitul simțimânt, al acestei mile și al iubirii.

Porniră tăcuți până în dreptul cărării ce coboară la țarm printre plantațiuni de lămâi și portocali.

Jeana voi să apuce pe acolo, după cum fusese înțelegerea.

— Nu pe aci, Jeano; te rog. Să lăsăm pe altă zi. Nu mă simt dispus pentru impresiuni nouă; 'mi-e spiritul ostenit. O să ne ajungă tramwaiul... și ne vom întoarce cu el...

IX

Trecuseră trei zile dela întâmplarea aceasta, fără ca Tăriceanu să mai fi căutat a întâlni pe Jeana.

Eată'l acum, dis-de dimineață, pe țarm; apucă spre parc, îl străbate și dă în va-

lea Carrèi, — până la un loc stradă, iar din drumul spre gară, singuratecă din ce în ce mai mult.

Râul ce se prelinge pe valea aceasta, către mare, între cheiuri de piatră și apoi între țărmurile firești, e mic, mai prinzând suflet numai după câte-o ploae torențială.

În stânga este o măreață alee de platan puși pe patru șiruri. Înălțimea, grosimea și umbrarul fiecărui arbore, dă aleei un deosebit farmec de melancolie, mai ales acum în epoca picării frunzelor, la acest neam de copaci.

De-aceea calea e presărată de ele și vântul le duce din loc în loc, le face grămezi ici, grămezi colea, de-o împes-trițatură între galbenul-putred și roșul ruginiu.

Umbrele copacilor se încondeiază pe nisipul din albia lungă a râului, pe unde el curge împrăștiat ca firicele de apă turbure.

De cea-laltă parte malul este plantat cu fel de fel de arbuști, a căroră fată de un verde închis contrastează plăcut cu frunzișul ofilit al platanilor de dincoace.

Dincolo de malul întinerit, se desfășoară priveliștea unor oteluri mari, frumos înconjurate de parcuri numai flori, și a unor vile urcate pe-o costișă încântătoare.

Ai de odată îndoitul aspect, al toamnei ce răpește unor vegetațiuni ornamentul tinereții și al primăverii care dă altora viață și frăgezime. În mijlocul văii înaintează până la un loc un braț de munte. Pe culmea lui, schitul *Anonciada* se înalță cu seninătatea unui locaș de pace și de rugăciune, între ziduri albe de piatră, cu clădiri albe, cu mănuchiuri de chiparoși sombri.

Tăriceanu înaintează, setos de-a se pătrunde de farmecul acestei singurătăți ce 'l încântă.

Nu e trist, nu e nici vesel. Nici un cuget încă nu 'l ia pe vr'o cale hotărâtă. Este în una din acele stări când creerul, ca o placă fotografică, e gata să primiască impresiuni de de'nafară, ne-întrâurite de vr'o pornire lăuntrică.

De-odată se oprește.

Un glas ușor de clopot prinde a răsună de sus, dela schit.

Par'că pornia dela înălțimi ce nu se pot socoti.

Și începù a se duce, a se duce către munți, din ce în ce mai înăbușit.

Erà ca un suspin al eternității, pluti-tor peste lume.

Alt sunet ușor îi răspunse de departe, părând un suspin al adâncurilor pământ-

stului, ce se ridică dintre munții strânși unul lângă altul: eră ecoul celui dintâiu.

Tăriceanu se sprijini de rezemătoarea unui podeț.

Ce fiori plăcuți îi împrăștiă acele sunete armonioase, în întreaga ființă!

Începu a privi în juru-i.

Într'un colțișor depărtat zări abia încondeindu-se, pe-un fund albăstrui-închis, o bisericuță și câteva case.

Eră «*Monti*», un mic sat așezat în acea poetică ascunzătoare.

Supt înrâurirea acelor glasuri blânde ce se întâlneau spre a'și șopti din tainele Credinții, gândul lui făcù o repede apropiere între această singurătate odihnitoare din valea Carrèi și singurătatea neliniștitoare din valea adâncă a sufletului lui.

Câtă mulțămire purcedea din toate aceste părțicele ale Firei, din aer, din fie-care plantă, de pe fie-care colină, de pe fie-care culme! Și câtă nemulțămire de sine purcedea, ca un susprin etern, din fie-care părțică a simțirilor lui!..

Și'l cuprinse un dor de ducă, dor nepotolit de cufundare în cele mai adânci depărtări ale munților, spre a'și risipi, dacă s'ar fi putut, părți, părți ființa, și să se reîntregiască cu părți nouă din

Firea liniștită care părea că nu are trecut, care părea că nu are viitor.

Glasurile tăcură. În mintea lui urmă să le-audă încă. Fie-care răsunet luă par'că forma și ritmul unui vers melancolic.

Și, vers lângă vers, poemul stării lui sufletești i se rânduia pe filele simțirii, trist și plângător.

Pașii înaintau fără să-i fi îndreptat el, într'un mers liniștit, care părea să fi voit a se armoniza cu liniștita rânduire a versurilor.

Se oprî iarăș, deșteptat de niște râsete voioase, din visul ce începuse a trăi.

Acum era contrastul.

În dreapta lui, pe cel-l-alt mal, era o spălătorie în aer liber.

Patru sghiaburi de piatră, anume clădite pentru spălat, erau puse paralel pe patru rânduri, supt un acoperământ de scânduri lung de vr'o zece metri.

De-asupra mai multor cotloane din preajmă, apa clocotiă în cazane mari.

În rezervorii înalte de fer, sta apa strânsă, adusă prin țevi, de la ele până la sghiaburi.

Femei și fete, multe la număr, cu mânecile cămeșilor suflecate până la umeri, cu poalele fustelor răsfrânte și aninate de brâu, spălau de zor.

Clăbucul de săpun înflorià între degetele mâinilor când zoliau rufele și se scurgeà peste marginile sghiaburilor, ca spuma laptelui dat în foc.

Băteau rufele cu lopețele de lemn; le muiau repede apoi în apă fierbinte, le scoteau lungi și albe, înconjurate de aburi, le mai băteau de câteva ori și le-aruncau în grămadă de pe-o margine a fie-cărui sghiab.

Repegiune și îndemânare, hărnicie de albine și veselie: unele cântau, altele spuneau glume și râdeau.

Priveliștea acestei mișcări, a rufelor curate întinse la svântat pe frânghii legate de la un copac la altul; a aburului apei ferbinți ce ridica une ori ceață în juru-le; a focurilor din cotloane, a împrejurimii primăvăratice,—te opria în loc, te interesà.

Toate, femei și fete, dacă în mare parte nu aveau chipuri atrăgătoare, aveau însă înfățișarea sănătăței și voiniciei, — și aceasta făcea plăcere.

Toate își vor fi avut, de sigur, măsura lor de nevoi și de griji. Cu toate acestea muncind, cântau; munciau veselindu-se. Pâinea de toate zilele o puteau dobândi; mai departe de-această agonisire nu li se duceau poate gândul și dorul.

Tăriceanu porni mai departe.

Cu toată poezia locurilor, poezia simțirilor lui pierise.

Priveliștea muncii văzute, ideea mulțămirii cu puțin a acestei clase de oameni, încredințarea că din această clasă ies foarte puțini învinși ai vieții, dădură o direcțiune cu totul pozitivistă gândurilor lui.

În acele momente dori după viața de muncitor mărginit în aspirațiunile lui individuale; se dori legat de-un anume meșteșug, întru împlinirea zilnică a căruia să-și tociască așa de mult puterile trupești, în cât inteligenței să nu-i rămână de cât puțină activitate aplicată numai la acel meșteșug.

Nu târziu însă după asemenea gând, îi veni în minte «povestea pietrarului», care, prea ars de arșița soarelui, voi să fie soare, apoi nor, apoi pietrar iarăși; căci numai cu meșteșugul lui putu sfărâma stânca ce rezistase căldurii și ploilor...

Ceea ce-ai apucat, e priincios, numai bine apucat să fi fost și ținut apoi după cum se cuvine, — își zise Tăriceanu.

Viața intelectuală își are necazurile ei, din cauza prea într'aripatei închipuirii. Omul e luiși nenorocire când nu știe a-și domina dorinți deșarte. Dar care-i nebunul să numere valurile mării și înțeleptul să 'și înfrâneze nesocotitele porniri?

Cătând în sus de el, i se înfățișă satul Monti...

Un vultur enorm plutiă d'asupra satului, cu aripele întinse, părând că-i ocolește cuprinsul în sboru-i rotund.

Stătù să se odihniască puțin și urmări înăltarea pe nesimțite a vulturului, după fiecare ocol. Scădea par'că, cu cât se urcă mai sus; învârtiturile-i deveniau mai repezi cu cât cercul ocolit era mai strâns, până când, după ce clipi de două ori din aripi, despică aerul ca o săgeată și se duse drept până nu se mai văzù.

Atunci Tăriceanu începu a observa pozițiunile.

În dreapta, după dealul satului, răsăriau cele două culmi ce le văzuse la Castellar. În stânga, un munte drept, pietros, cu prea puțină verdeață, căruia soarele îi dà însă niște sclipiri ciudate.

Monti, pe culmea lui stâncoasă, la poalele altui munte, acoperit cu pădure de molifți și de pini, părea un satul întins la căldura dulce a dimineții, clipind în visarea lui, prin toate ochiurile ferestrelor de la casele strânse una lângă alta.

Abia după douăzeci de minute de umblat pe șoseaua ce urcă întortochiat, Tăriceanu ajunsese în sat și se oprì în fața unei ospătării cu două caturi.

Când își privi ornicul, — unsprezece. Făcuse patru ore. Era bine și potrivit să prânziască acolo.

O venerabilă matroană cu ochi de vulpe, i se înfățișă foarte prevenitoare.

— Aș dori să îmbuc ceva la d-vs...

— Cu voie bună, signore. Avem ouă proaspete, unt, smântână, limbi de capră afumate, pui frigem, vin de prima calitate care bate Castellarul, curată șampanie; avem struguri, smochine, curmale ca «desert».

Și-i umbla gurița râzătoare, ca o râșniță de cafea, repede mânată.

Prânzul de la Monti fu în adevăr o pretrecere.

Lasă că veni să-i așeze masa, o fetiică drăguță, harnică și veselă, cu gura cât o jumătate de curmală, — dar și tot ce i s'aducea era proaspăt și gustos. Vinul, după toată lauda «patroanei», se aseamnă Castellarului, mai puțin dulce, dar înde-ajuns de plăcut.

Matroana nu s'a arătat până la plată. În schimb, fetica 'i-a ținut de urât, cu drăgălășia vorbelor și privirilor ei, a râsului ei când i-se vedea dințișorii ceia ca de șoricel, albi și deși; a primit să ciocniască cu el și nu s'a ferit de câteva desmierdări foarte delicate.

— Ați văzut Castellarul? il întrebă ea.
E mai mare, dar nu mai frumos ca Monti.

— Ai dreptate, așa e...

— Drumul însă între Monti și Castellar,
pe-aci, pe după sat, e foarte frumos.
L'ați trecut?

— Nu, căci la Monti viu pentru
întâia oară.

— De ce nu vă duceți?

— Mă tem să nu mă rătăcesc...

— O! dacă voiți, Signiore, vă însoțesc
până unde vom da de șosea. Mătușica
mă lasă pentru asemenea servicii...

— A! ești nepoata Doamnei «patroane»?

— Da, Signiore...

— Și nu 'ți-e teamă să te întorci pe
urmă singură?

— Nu, fiind-că iau todeauna un baston
cu mine...

— Și-l întrebuințezi chiar când numai
te-ar săruta cineva?

Fetica se înroși și puse ochii în
pământ, fără să răspundă; privirea ce o
ridică însă repede, asupra lui Alexandru,
eră prietenoasă, era un răspuns.

După ce cobori puțin din sat, se face
un drum, pe-o muche de deal, un
drum de toată frumusețea.

Șiruri de văi se destind de supt
picioare chiar, până cine știe unde în
depărtări pline cu fâneață, iar printre

coline, cu viță de vie, cu măslini, cu portocali și cu lămâi.

Priveliștea munților înalți ai Italiei, acoperiți cu neaună proaspătă, se ivește de aci în toată măreția, contrastând puternic cu primăvara ce te înconjoară.

De-oparte și de alta a drumulețului, dealu-i plin de iarbă mătăsoasă, înflorit de mărgărinte care de care mai mari și mai frumoase.

Aci el, aci ea culegeau câte una ce le părea mai atrăgătoare, râzând din toată inima, par'c'ar fi fost niște copilandri; iar bastonașul Bertei nu se ridică nici odată asupra lui Tăriceanu, pe toată calea.

La locul unde trebuia să se despartă, se priviră cu adevărată părere de rău. I se părù lui Alexandru că pierde încă odată o parte din tinerețea și din veselia lui de odinioară, regăsite din întâmplare, întrupate în această copilă drăgălașă și simplă ca florile culese.

Ea, aproape cu lacrimi în ochi, îi zise:

— Nici unul din domnii cari vin la noi n'au fost așa de buni și de prietenoși ca d-ta... Par'că 'mi-ai fost un frate...

Își strânseseră mâna; ea primi un sărut cald pe obraz, cu vie mulțămire și promise să vie la Menton în fie-care Duminecă, la danțul din piața municipală, — de va fi și el.

Promise și el,— atât că va fi la danț, cât și că va mai veni la Monti; — apoi, după o nouă strângere de mână, se despărțiră.

Până să cotiască, își întoarse capul de vr'o câteva ori: Berta sta nemișcată, și râdea când îl vedeă privind-o, și îl saluta cu mănuchiul de flori...

— E drăgălașă de tot... își zicea...

Iar depărtarea o poetiza și mai mult, punând-o și mai bine în cadrul fermecător al «peisagiului».

Cum coti, se gândi la Jeana, și, — ciudăție a inimii, — mai degrabă par'că s'ar fi voit în o idilă simplă cu Berta... poate ca mai aproape de natură, poate unde socotiă că nu 'și-ar fi creat vre-o răspundere și vr'o remușcare.

Pe când Tăriceanu urcă clina Castellarului, pe o parte, pe de alta năvăliau în piață mai multe călărețe pe catări, urmate de bărbați, în câteva trăsuri.

Era o societate sgomotos de veselă, din persoane întâlnite pe «plimbare», — figuri de Englezi mai cu seamă, — tinerimea doritoare de impresiuni și lacomă după excursii.

De la Monti la Castellar făcuse aproape două ore și se simțiă ostenit.

Până societatea să se orânduiască și

să intre în ospătăria cunoscută, el trecu repede și prinse loc mai de-o-parte, cu gândul de-a mai gustă din deliciosul «sangue spumante»

Abia dusesese paharul la gură și se auzi chemat de-un glas de femei.

Se uită surprins, apoi se ridică și salută cu deosebită curtenie, întâmpinând pe un domn bătrân ce coboră însoțit de fiica sa.

— Miss Habler, Sir Habler... cu tot respectul.

Sir Habler și fiică-sa miss Evelina locuiau tot în otel,—și, acum e momentul să zicem o vorbă și despre câțiva vecini de masă ai lui Tăriceanu.

Miss Evelina, foarte plăcută dar foarte engleză, trecuse pragul celor treizeci de ani, de unde încep regretele pentru ne-măritișul la timp,—la acelea care-au tot ales și n'au mai cules.

Împreună cu sir Habler, veniă la Menton de doisprezece ani fără întrerupere și petrecea iarna întregă. Nu schimbaseră nici odată otelul și locul mesei, care, era la mijloc, cu spatele spre ferestre.

Miss Evelina jucă «whist»-ul cu perfecțiune, bea numai bere englezească, la masă, iar la «desert» o sticlă mică de șampanie la gheață.

Joia și Dumineca nu lipsia de la

concertul clasic și popular de la Monte-Carlo, după cum la masă, nu lipsia să-i se aducă un «plum-pudding» numai pentru ea și tatăl ei.

Avea obiceiuri intrate în sânge: Sir Habler spunea o vorbă la oră, și aceea atât de englezită și par'că puse pe note, că te lepădai de plăcerea de-a vorbi cu el.

De altmintrelea, foarte politicoși. Alte semne particulare: duminica și sârbătoarea nici nu citiau, nici nu jucau whist; ci, dimineața și după-amează se duceau la templul anglican.

La masă, se aflau față în față cu Tăriceanu și cu Sorêt.

— Ce surprindere plăcută, domnule Tăriceanu, zise miss Evelina, strângându-i mâna.

Dar pe unde ai venit de nu ne-am văzut în cale?

— Pe la Monti. De-acolo pân'aci este un drum admirabil.

— Monti? Aoh! pronunță sir Habler.

În calitatea lui de turist «nec plus ultra» nu fusese în doisprezece ani până la Monti și, surprins, întrebă pe fie-sa, care, ceru lămuriri lui Alexandru.

În acest timp cei-l-alți se așezaseră pe la mese și «patronul» se făcea în opt, spre a-i servi.

Sir Habler ceru din ochi voe lui Tări-

ceanu să stea la masa lui și câte trei se așezară.

Tăriceanu salută încă pe doi Englezi ce ocupau un colț al mesei de la otel.

Apoi convorbirea între el și miss Evelina începù, pe când bătrânul se cufundă în citirea lui «Dayli Telegraph».

— Erau să vie cu noi d-ra Staniewici, și d-nul Sorêt cu d-na Pojareff. 'Te-au căutat însă și dacă nu te-au găsit, au rămas. Fără d-ta n'au voit să petreacă, adause, — și un zâmbet ironic îi încreți buzele...

— Nu credeți că ar fi o părere numai? răspunse el.

— Nu, de oare-ce în salon își arătară cu glas tare îngrijărea că nu ați venit la masă...

— Am prânzit la Monti.

— Cu deosebire d-ra Staniewici era foarte rău dispusă, urmă engleza.

— Se poate, Miss. Cine nu pote fi îndispus!

— Comesenii noștri își spuneau însă unii altora că lipsa d-v. ar fi fost cauza... Ce indiscreți sunt, nu-i așa?

Venirea altor domni și doamne, rămași în urmă, și primirea sgomotoasă ce le făcură acei de pe la mese, întrerupse convorbirea ce luase o cale neplăcută lui Tăriceanu.

Aceasta îi lămurî însă că, dacă lui și lui Sorêt nu le păsau de comeseni, aceștia îi supuseseră observațiunii lor și vorbeiau de ei între dâșii.

Miss Evelina simțind că'l indispusese, căută să'l împace și schimbă vorba.

El urma să fie distrat însă.

Ideea că de trei zile nu mai întâlnește pe Jeana și că o făcea să sufere, fără vr'o vină din partea ei,—îl îmboldia să plece mai degrabă, să o vadă, să-i ceară iertare, să nu-i mai aducă nici o umbră de nemulțămire până când ora avea să bată pentru neînălăturata despărțire.

X

La intrarea în odaia lui, pe supt seară, găsi pe masă un mănunchiu de camelii albe cu tuberoze, pus într'un pahar.

Pe una din filele de hârtie ce se aflau totdeauna pe masă, pentru vr'un desen ori pentru versuri, citi cuvintele:

«Inima mea, supt forma multiplă a acestor camelii și tuberoze, a rămas în camera d-tale, unde am visat, astăzi, aproape trei ore, privind marea și așteptându-te.» «J. St.»

— Biata fată, își zise cu dragoste și cu milă.

Privirea-i, foarte obicinuită să găsiască

fie-care lucru la locul lui, în odaie și pe masă, își dădù repede seama că lipsiã o filã, aceea pe care scrisese sonetul.

Atunci își aminti că purtã în buzunar pe cel prescris, din ziua plimbãrii pe mare, fãrã sã'l fi arãtat Jeanei.

Se spãlã când intrã Sorêt.

— Scuzã cã te iau cu asalt... Am aflat însã de la Miss Habler, acuma chiar când se urca în camera sa, cã ai fost la Castellar și cã te-ai întors cu ei. Bine, se poate, amice, asemenea trãdare? De trei zile nu'ți poate da nimenea de urmã... Când te căutam... plecat. Unde? Pãsãrelẽle cerului vor fi știind. Jeana e bolnavã de palpitațiune. În deșert o întrebã Marușca dacã te-a supãrat, — ea rãspunde cã n'o iubești, cã n'o vei puteã iubi, cã e nenorocitã... Și plãnge, plãnge, sãrãcuța!... E rãu pentru ea, dar e rãu și pentru mine și Marușca, de oare-ce ne turburã luna de miere. Azi a fost la Monte-Carlo, însoțindu-ne, cu gãndul cã vei fi acolo...

Fãrã sã-i dea timp lui Tãriceanu sã rãspundã, scoase un pumn de hãrtii de bancã și de aur și începu sã le socotiascã și sã le așeze.

— Vezi ce noroc? Am pus la ruletã 100 lei în plin, pe numãrul 13, — și eacã acest diavol de numãr, iese. Fusesse

inspirațiunea Marușcei... Ah! să fi avut să pun cel puțin o mie... Ori cum, 3600 lei nu sunt de coleă.. Am pierdut însă nuștiu cât la «*Trente et quarante*»... Am, va să zică, 3200... Bah! 400 lei pierdere... tot din banii Băncii!.. Am să cumpăr bijuterii Marușcei... Am să-i dau și ei de cheltuială... Uite și ce 'mi-ai dat tu... Mulțămesc cu recunoștință.

Tăriceanu se îmbrăcase. Uitându-se la Sorêt, i se părù foarte palid.

— Ție cum îți este, Sorêt? îl întrebâ, strângându-și banii.

— Minunat, cu toate că medicul m'a supus iarăși punșiunilor... Ce 'mi-ar face, dac'ar ști de dragostea mea!... Azi m'a găsit foarte slab, — zise el, — în timp ce eu mă simt ca într'o reînviere. Și apoi, la urma urmei, amice, un an ori doi mai mult ori mai puțin!... Mă îngrijește numai o scrisoare d'acasă. Ci-c'o să vie tata p'aci... și are să mă încurce venirea lui.

Clopotul sunâ prima chemare la masă.

— Auzi? Eu mă urc la Marușca să-i dau banii...

— Primește d-na Pojareff bani de la tine, Sorêt? Intrebâ Alexandru cu ton ciudat.

— De ce nu? Asta se face între amanți... La revedere... Și ieși repede.

— Se face! murmură Alexandru... Se face, însă aceea ce primește, capătă un nume...

Se coborâ, iritat în contra Rusoaicei.

«Patroana» otelului, doamna Ré, îl opri puțin în coridor.

— Îmi dați voe, domnule Tăriceanu? Am să vă rog ceva...

— Poftiți, doamnă.

— Văd că purtați multă prietenie d-lui Sorêt.

— Da, doamnă. Imi e simpatic. E bun băiat.

— Bun, dar nu cuminte față cu boala lui... Am promis doamnei Sorêt, mama d-sale, să veghez oare-cum asupra-i, să-l îngrijesc d'aproape. Înțelegeți însă că nu-i pot face observațiuni, mai ales în privința... relațiunilor sale... Pricepeți ce voiu să zic. De! noi nu cunoaștem ce fel de lume ne vine în otel. Pot fi și persoane de-o... condițiune equivocă... înțelegeți... Atrageți vă rog atențiunea d-lui Sorêt... Mi se pare că e d-sa... Vă voiu mai vorbi mâini... și repede se făcù nevăzută.

Tăriceanu întoarse capul și zări în o oglindă pe Sorêt coborând cu Marușca și cu fetița. Trecù de grabă în salon gânditor la ce-i spusese doamna Ré.

Aci se aflau câte-va persoane. Jeana

citia «*Le Petit Journal*» edițiunea din Marsilia.

Se ridică de îndată ce-l văzù.

Alexandru salută, vorbi câte ceva cu cei de față și apoi se apropie de Jeana, căreia îi dădù mâna.

Schimbară amândoi discrete priviri de iubire, și la deschiderea ușii sălei de mâncare, îi oferi brațul și o conduse la masa familiei.

Veniseră oaspeți noi. Masa obștească se ocupase pe deplin; iar dintre cele izolate, încă două.

Pe când se serviă friptura, Tăriceanu observă pe Jeana că ridicase paharul în semn de închinare pentru el. Alexandru răspunse.

Dar atunci privirea i se duse la Miss Habler și o văzù zâmbind ironic.

— În sănătatea d-tale miss... îi zise cu ironie.

— În sănătatea ochilor albaștri... răspunse ea, ciocnind paharu-i cu bere, de paharul cu vin.

Sorêt vru s'o facă pe șiretul.

— Dar bine, Miss Habler, Tăriceanu nu are ochi albaștri... ci aproape negri.

— Atunci, și pentru ochii «foarte negri»... răspunse ea, de astă dată cam înțepător.

— Imi permiteți, Miss, zise Sorêt, să închin și eu pentru cineva?

— Cum nu, Domnule... Mi s'a adus șampania și pot ciocni...

— Închin pentru cei... indiscreți, Mis...

Și tonu-i fu cam obrasnic.

Mis Habler se înroși, ciocni însă. Sir Habler cerând fie-si lămuriri asupra acestor ciocniri, curmâ gluma ce ajunsese supărătoare.

— De ce 'i-ai răspuns așa de aspru? îi șopti Alexandru.

— *Fiindcă nu-mi place spionagiul și după el luările peste picior.*

În acest moment Rusoaica trecea în salon cu Sonia. Sorêt se ridică numai de cât și porni după dânsa.

Miss Habler schimbă o privire ciudată cu englezii din preajmă, cari păreau că observă și ei acest lucru.

Tăriceanu vorbi puțin cu Miss Habler și cu englezii cu cari se întâlnise la Castellar, — apoi, când văzù pe Jeana că se ridică, o lăsă până să intre cu ai săi în salon, și își salută vecinii, retrăgându-se.

Miss Habler aruncă o privire spre masa Polonezelor și o văzù goală, atunci se întoarse către comesenii ei și începù cu ei vorba asupra lui Sorêt și Tăriceanu, pe cari îi numiau toți «*tinerii amorezați*».

În contra lui Sorêt și mai ales a Rusoaicei se aruncau săgeți foarte ascuțite,

fiindcă aproape nu se mai feriau, lipsindu-se și de buna-cuviință elementară.

Pentru Alexandru și Jeana erau indulgenți. Totuși, subliniau deosebirea între Jeana mai aprinsă și Alexandru mai rezervat. De-aceea aveau oare-care ironii la adresa ei.

Nu știau însă, nici Sorêt nici Alexandru de «liga» ce se alcătuisese de către familiile Engleze, spre a se expulza Ru-soaica din otel.

Relațiunile prea pe față cu francezul îi scandalizau deja, când altă cauză mijloci, lucru necunoscut de Sorêt.

Un englez ce sta la masă în fața lui Sorêt, jucător pasionat la «Trente-et-quarante» și care se arătă numai la cină, — Sir Morley, — bănuind că Marușca e o aventurieră, începù a-i vorbi din ochi, când o găsià în salon și a 'și sunà buzunarul, singura limbă în care era sigur că se va înțelege cu dânsa.

Fiindcă plecà la 11 jum. dimineața la Monte-Carlo, — prânzia singur la 10 jum. în sala de mâncare și la ora 6 fix se întorcea la otel, pentru cină.

Nu puteà dar să se apropie de dânsa decât după cină și când nu se întâmplà Sorêt în salon.

Se vede că înțelegerea se făcuse.

Alt englez, foarte bătrân, (care mîncà

numai jumări, pătlăgele roșii, cașcaval la capac și mere coapte), ocupă o cameră în rând cu a Rusoaicei.

Acesta surprinse pe Sir Morley eșind dinspre ziuă din camera ei, — comunică celorlalți tovarăși de masă și liga se formă atunci.

Căci, își ziseseră :

Se putea tolera acelei femei dragostea c'un tânăr, de și nu era moral; însă odată ce primia pe Sir Morley, bătrân deja, — dragostea ei însemnă nerușinare, însemnă vânzare pe bani, — și tolerare nu mai putea fi.

Astfel, soția englezului cela cu merele coapte, vorbi doamnei Ré; aceasta cunoscu relațiunile Rusoaicei cu Sorêt și vorbi lui Tăriceanu.

Se grămădiau nori împrejurul legăturii lui Sorêt.

În acea seară Tăriceanu stătû puțin lângă Jeana. Îi promise însă pe a doua-zi o plimbare cu trăsura cu poney, și se așeză la «whist» cu partnerii obicinuiți.

Sorêt era obosit, și Marușca îl rugă să se retragă numai de cât în camera lui.

Cum plecâ, Sir Morley se și apropiă de Marușca. Vorbirea le-a fost scurtă de tot: o întrebare din ochi, a lui Morley; o închinare ușoară din cap, a Marușcei.

Englezul ieși.

De vr'o trei zile sosise un ex-căpitan de fregată, Alfred Cornouilhac, un francez foarte ciupit de vărsat, dar cu ochi frumoși. Se îmbracă numai cu negru și cu vestă și cravată, albe. Purtă la cheutoare rozeta legiunii de onoare. Avea ceva distins în înfățișarea lui.

Nevasta lui, îmbătrânită de suferință, dar de-o fisionomie încă plăcută și deosebită, rămăsese cu gelozia, defect al tinereții, cu toate că tinerețea trecuse; ori, poate fiindcă trecuse, defectul se făcuse patimă.

Din chiar prima zi ochii robitori ai Marușcei săgetară pe ex-căpitanul, ce nu voia să fie și ex-curtezan; însă jumătatea sa îi aminti că «încă nu murise».

Poate ca să îndreptățiască proverbul că «nu e fum fără foc», ex-căpitanul Cornouilhac căută să se apropie de Ru-soaică, în zilele ce urmară, totuși fără să atragă luarea aminte a d-nei Cornouilhac.

În această seară, după ieșirea lui Sir Morley, Marușca începù manevrele de uscat, cu ex-căpitanul. Trase cu ochii spre soția lui și dacă o văzù ocupată cu citirea lui «le Temps», se apropiâ, intrâ cu el în vorbă și 'l vesti că a doua-zi, pe la trei dup'amiază, se va

plimba printre platanii din valea Carëi.

D-na Cornouilhac citia dar și vedea, când era Alfred al ei în joc: se apropiâ dar cât învoi slăbiciunea ei mai repede, și, făr'a saluta pe Marușca se așezâ, cu spatele la ea, lângă soțul curtezan.

— Uite, Alfred, îi zise... E ceva interesant cū privire la escadra Mediteranei.

— Mulțumesc, scumpă Etieneto... 'Mi-aduc aminte cu plăcere de tot ce e marină... și se făcū a citi.

Marușca, cu nerușinare prea vădită, mută scaunul și se așezâ aproape spate în spate cu Alfred, îngânând aria din Traviata «Alfredo mio»...

D-na Cornouilhac văzū insulta la adresa ei, se înroși, petrecū brațul pe după al lui Alfred și 'l ridicâ, șoptindu-i că trebuie să se retragă, de oare-ce se simția obosită.

Ex-căpitanul ascultâ, aruncând totuși Marușcei o privire de înțelegere.

Tăriceanu, deși prins la «wist» urmărise scena și ciuda lui pe Rusoaică se accentuâ.

Marușca se duse lângă Jeana. Era enervată de plecarea ex-căpitanului, dar mai ales că nu putuse face mai mult sânge rău bieteii lui soții.

— Haide cu mine, Jeano; voiu să-ți vorbesc, îi zise c'un ton ciudat, autoritar și obrasnic.

Jeana, tresări, privi la ea surprinsă întru cât-va, apoi se ridică și se uită la Tăriceanu.

— Ce 'l mai privești? Nu vezi că-i arde de «wist», nu de tine?...

— Ești rău dispusă, Marușco... și nu mai merg.

Ea îndulci glasul și expresiunea chipului:

— Când ai ști ce contrariată sunt!... Haidem, te rog, fă 'mi plăcerea...

Tăriceanu ar fi voit s'o reție; deja se hotărâse a o ruga pe Jeana să nu mai asculte pe Rusoaică și să nu mai umble cu ea.

Nu terminase partida însă. Astfel, amândouă eșiră pe terață.

Când putu fi liber, nu le mai găsi acolo.

Luna se ridicase și plutiă liniștită pe deasupra mării. Seara era foarte caldă. Coborâ în curte, cu gând să se urce la el prin intrarea de-acolo.

Când ridică ochii în sus văzù pe terața de supt fereastra camerei lui două femei... I se părù că erau Marușca și Jeana.

Nu aprinse dar lumânările și stătù în dreptul ferestrei să se uite la ele.

Luna era în descreștere; ca un soldat din luptă, ciuntit, sta totuși de veghiă într'un colț al cerului.

Lumina ce pornia dela ea se asemăna palidei luciri ce ar împrăștia o candelă într'o parte de cimitir.

Vântul suflă căldicel. Mării îi tresăltă ușor vastul piept și cute nenumărate se iviau pe vesmântu-i de noapte.

O parte a cerului se acoperise cu nori subțiri, prin care abia se zăriau luminile tremurătoare ale stelelor.

Par'c'ar fi fost un vâl negru ușor punctat, pe chipul de arabă al nopții.

— Ascultă-mă pe mine, Jeano... zicea atunci Marușca, pe rusește.

Și cele ce-i spuse, i le mărturisi lui Tăriceanu Jeana, într'o zi.

Noi le vom pune aci la locul lor.

— Tu ești o prostică, iartă-mi cuvântul. Vrei plăcerea, — ești însetată de acest *ceva* al amorului, ce din instinct îl presimți a fi plăcerea, și te ferești s'o guști. Dacă n'aș fi fost eu, tu nici până astăzi nu te-ai fi apropiat de omul ce ți-e drag. Acuma îmi spui că-l vezi și pe Tăriceanu îndrăgostit de tine. De ce te mai codești? Findcă ești virgină? Dar virginitatea nu însemnează nimic. Ți-e rușine? Rușinea e ca și lipsa de curaj în susținerea unei opiniuni, a unei credinți. Eu când am iubit, — înainte de-a fi luat pe Pojareff, unde-am mai făcut atâtea nazuri ca tine? Vezi că iubiam

cu adevărat, și atunci nu stai la socotit. Bănuiam că în brațele iubitului era plăcerea și m'am lăsat acelei plăceri, pierdută de fericire. Am regretat alte amori, dar acel moment nici odată! O! beția acelei nopți, ce neuitată 'mi este! Mă înfioară și acum de-o emoțiune care mă aprinde... Dar și Tăriceanu! Ce-așteaptă? Ah! să fi văzut pe iubitul meu de-atuncea cum m'a strâns la sânul lui, cu ce sărutări 'mi-a acoperit gura, cu ce șoapte fermecătoare m'a amețit!.. Tremuram amândoi de-o emoțiune ce nu se poate descri... și aceeași emoțiune ne cuprindea ori de câte ori ne întâlneam. Ședeam la catul al II-lea al unei case retrase din Moscova. Dormeam singură. El, ca un Romeo, se urcă la mine pe-o scară de frânghie... cu pericolul de-a fi surprins 'și-a plăti cu viața iubirea ce'mi da. A! ce eroism! Ce tinerețe viguroasă! Ce amor!..

Pentru o ureche deprinsă, entuziasmul Rusoaicei ar fi sunat fals... Eră o aprindere prefăcută, în scop de-a aprinde cu adevărat închipuirea tinerei și neexperimentatei copile.

Oare ce plăcere va fi fost pentru perversa ființă, de-a insuflă victimei asemenea senzațiuni periculoase?

— Pentru ce n'ai luat pe iubitul tău? întrebă Jeana, pe franțuzește, în distrac-

țiunea, sau mai bine în emoțiunea ei.

Pe franțuzește îi răspunse și ea.

— Fiind-că era sărac și părinții mei nu erau bogați. Dragă Jeano, plăcerile primului amor sunt visuri ce zboară. Să... le guști când e timpul. Dacă vei iubi pe altul, după Tăriceanu, nu va mai fi acelaș lucru...

— O!..nu voiu mai iubi pe altul, Marușco...

— Asta se crede, se spune, se ascultă, dar nu se întâmplă. Iubim de mai multe ori, fiind-că viața e mai lungă de cât timpul cât ține un amor.

— Nu-i adevărat! Tăriceanu, după cum 'ți-am spus, a iubit și nu mai poate iubi ca mai nainte. Aceasta e cauza că este față cu mine numai cavalier delicat...

— 'Mi-e teamă că e mai mult șiret...

— A! Marușco!.. D-ta mi l'ai recomandat ca om de inimă, — și acuma îl cobori, fără să merite insulta...

— Atunci, dacă crezi că nu te poate iubi cum trebuie, lasă'l în pace

— Nu pot, Marușco, nu pot! Nu te gândești la primul tău amor? L'ai fi lăsat pe iubitul tău?

— Atunci, dragă copilă, întoarce-te la ce 'ți-am spus... chiar dacă nu te iubește, e dominat de frumusețea ta și sunt sigură că te dorește... Fii a lui și simte viața. Sunt apoi oameni care se leagă pentru totdeauna de-o femeie, după ce dânsa 'i-a înlănțuit cu intima lor ființă.

— Da, Marușco? Adevărat? Da? întrebâ ea cu aprindere. Eu mă temeam să nu'l cuprindă pe urmă desgustul...

— Vezi-că tu nu țintești numai iubirea și plăcerea. Vrei să le eternizezi prin căsătorie și în căsnicia ta...

— Nu-i idealul onest al fie-cărei fete? Marușca isbucni într'un hohot de râs sarcastic, — nu știu ce spuse pe polonește, de asta dată, și se ridică.

Văzuse lumină la camera lui Sir-Morley.

Iși luară noapte-bună și se coborâră în curte unde se despărțiră.

Tăriceanu privi cum Jeana stătù câteva clipe singură, ridică ochii în sus, spre fereastra lui, și apoi intră în otel.

El stătù câtva timp încă, până ce temperatura se înnăspri supt suflarea unui vânt rece puternic.

Iritat, nespus de mult, de cele ce-auzise din gura Marușcei, viclean îndemn spre corupțiune, — închise fereastra și se culcă fără să mai aprindă lumină.

Marea acum gemea îngrozitor, ca o fiară rănită de moarte.

XI

Când intră a-doua-zi în salon, Tăriceanu găsi în coșul din colț, camelia pentru cheutoare.

Jeana pândise trecerea lui. Veni deci numai decât în salon după el

— Buna dimineața. Stai să'ți ajut, îi zise, râzând voioasă... și-i prinse camelia. Răutăciosule! Trei camelii s'au vestejit în coș! Ar fi trebuit să refuz buchetele...

Îi luă brațul și ieși pe terață, fără să se sfiască de intrarea ex-căpitanului și a soției lui.

— Am să te rog ceva, Alexandre... îi șopti... Să nu'mi mai trimiți buchete...

— De ce? întrebă el, surprins.

— Imi fac efectul a ceva comandat; e o politețe în care pare a nu intra nici un sentiment... Să'mi dai o floare numai când ieșim împreună, — dar cu mâna ta.

— Bine Jeano. Vrei să ne ducem acum chiar la florărie?

— Haidem.

După ce ieșiră pe țarm:

— Pentru ce m'ai ocolit trei zile, Alexandre? Imi dai voie să te întreb?

— Nu te-am ocolit, Jeano. Aveam nevoie să fug de mine însumi chiar...

— Ți-ai pierdut din amintirile triste?

— Da. Azi sunt al tău, cu totul al tău.

O simți agitată de-un cutremur.

— Al meu? murmură ea, gândindu-se la cele spuse de Marușca.

El o ghici par'că și o privi cam ciudat. Ea ținea ochii în jos, foarte aprinsă la chip, tremurând.

Erau în dreptul magazinului de flori

din Strada Principală ; el o duse înlăuntru.

Vitrina, foarte largă și naltă a prăvăliei, cuprinde într'un privaz negru lustruit un geam de cristal foarte curat. Înlăuntru ei se înșiruesc mai multe rânduri de poliți pe care sunt orânduite multe feluri de flori, puse în ghiveciuri de faianță înflorată. De amândouă laturile și de sus, atârnă la diferite lungimi glastre cu plante ce se resfrâng peste marginea glastrei și se lasă în spațiu.

Mimozele cu floarea galbenă mărunță contrastează drăgălaș cu mușcatele profirii și roșii; tuberozele mândre de parfumul lor puternic, cu vestmântul lor alb, par'că vor să nimiciască pe modestele micșunele atunci culese par'că din grădina mării.

Delicatele orchidee, cu rochițe simple ușor colorate, se rușinează lângă came-liile albe și roșii, cochetete frumoase dar reci ca înfățișare.

Incântătoarele chrisantheme, fiici ale Japoniei, atât de felurite în colori și'n forme dobândite prin cultură, zâmbiau prietenește mărgărintelor, plăcute cu mijlocul lor galben înconjurat de raze albe.

Rozele, — galbene, albe, roșii, — cu nuanțe variate între aceste trei colori, abia îmbobocite sau de curând desfăcute

frumos, cu petale catifelate, păstrează, parfumul lor delicat numai pentru aceia ce le vor apropiã de ei.

Rozeta, verbinele, mixandrele, daliile, cerceluşii se arată unele printre altele, cãtãnd furiş sã atragã privirile fãrã sã parã, — ca nişte drãgãlaşe fetiţe ce n'au terminat încă pensionul.

Domnişoara Fineta, o diavoliţã de fatã de vr'o cincisprezece ani, cu ochii verzi, galeşi, codaţi, conducea magazinul.

De felul ei din Nissa, însemnã pentru Menton, ceea ce însemnã o parisianã pentru Nancy ori Tours.

Vorbãreaţã, cu mişcãri repezi, adevãrat argint viu turnat în formã, te fãcea sã uiţi la ce-ai intrat în magazin. Iar cãnd îţi amintiai cã pentru flori veniseşi, te convingeai într'o clipã cã floarea cea mai frumoasã era... d-şoara Fineta.

Aceasta era pãrerea lui Sorêt şi Tãriceanu zãmbi, amintindu-şi-o.

— S'a trimis buchetul pentru domnişoara... vorbì repede Fineta, de cum îi vãzù cã intrã, şi privì dulce la Tãriceanu.

— D-şoară, luã cuvânt Jeana, am rugat pe d-nul Tãriceanu sã nu mai trimitã buchetele...

— A! şi de ce?

— În schimb, urmã Jeana, vom trece

pe la d-ta în fie-care zi, să luăm câte-o floare...

— După dorința d-v., d-șoară...

Vorbiă, dar cu ochii și cu zâmbetul la el.

— Acuma dați-mi o camelie.

— Albă? colorată?

— Uite aceasta.

— E superbă, în adevăr... Ați ales de minune... Imi dați voie să o prind?

— Muțumesc... 'Mi-o prind' eu...

— D-șoară Fineto, zise Alexandru, pentru floarea ce voiu luă zilnic... rămâne prețul ca pentru buchet...

— O! mulțumesc, domnule... sunteți extrem de «gentil»...

Și-l așasină cu o privire, înaintea căreia Sfântul Simion și-ar fi lăsat stâlpul pe care locuia.

Jeana ieși repede, cam înciudată, fără să salute pe Fineta.

— Observo oare-care prieteșug între d-ta și negustoreasa aceasta, îi zise lui Alexandru, îndată ce'l văzù lângă ea.

— A! prieteșug, exclamă el, zâmbind. E numai respectarea unei învoeli. De altmintrelea îmi place să nu displac nimănui...

— E un caprițiu?

— Nu, cestiune de principiu.

— Ciudată cestiune...

— Îmi plac toate, dacă's frumoase, voiu să plac tuturor; încredere însă nici uneea.

— Alexandre... se poate ? îi impută ea, atinsă.

— Mă rog, când am zis *nici uneea*, nu te-am asemănat cu toate. Tu rămâi, dragă Jeano, excepțiunea la care visăm când începem a iubi...

— Dar când reîncepeți a iubi, mai trăește acea excepțiune ?

— Firește, odată ce încrederea o dă numai iubirea.

Ajunseră în dreptul parcului. Chiar lângă trotuar staționă o trăsurică la care erau înhămați doi ponney foarte drăguți, cu cozi lungi până aproape de pământ, cu coame ca beteala, de-o frumoasă arcuire a gâtului, și cu corpurile grăsuții, de culoarea foilor de tutun uscat.

Vizitiul era un băețandru de vr'o șaisprezece ani, foarte curat îmbrăcat, cu chipul isteț.

— Azi ne plimbăm împreună, amice ? îi zise Alexandru.

Băețandrul salută și răspunse voios :

— Micii mei sunt bine odihniți și bine dispuși.

— Mân eu însă, zise repede Jeana.

— D-șoara știe să mâne ?

— Știu, și vei vedea numai decât. Con-

du-ne d-ta până la șoseaua cimitirului, și la Menton-Garavan voiu mânà eu.

Alexandru și Jeana se urcară în trăsurică și băețandrul apucâ pe alea platanilor, trecù podul și o luâ pe lângă oțelul «Străinilor» a căruia grădină e încântătoare.

După un ocol pe alte două străzi lăaturalnice, vizitiul opri, dădù Jeanei frânele, iar el trecù de'napoi unde rămase cu brațele încrucișate.

Jeana mânà în adevăr cu dibăcie; aceasta se vedea când se încrucișă trăsura cu căruțele numeroase ce treceau pe șoseaua aceasta.

În jos de cimitir opri puțin, apoi coti și apucâ pe drumul spre Menton-Garavan.

Drum foarte curat și larg, e tras pe un șesuleț al dealului, între dealul ce continuă a se urcà în stânga, încărcat cu vile și cu grădini, și costișa ce pogorà până în șoseaua de jos a țărmlui mării.

Din șosea, povârnișul e repede până să înceapă costișa; pe el cresc însă portocali și lămâi, iar dealungul zidurilor ce mărginesc drumul, tufe mari de trandafiri se arată până la fața zidului, decorându'l.

Acì mânând la trap, acì la pas, Jeana se alipià de Alexandru. Mulțumirea că

se află lângă el, îi înfloriă și ei pe chip, cei mai drăgălași trandafiri.

După ploaia de cu noapte, aerul curățit și încărcat de parfumul florilor, eră de respirat cu nesațiu.

Căldura, potolită puțin de-un vântișor subțire, eră atât de plăcută, că'ți făcea și mai dragă viața.

Atingerea aceasta de femeia ce știi că te iubește și pentru care ai dragoste, mărește plăcerea de-a trăi, te face să vezi lumea supt o cădere de lumină trandafirie; nu mai ești acelaș de cum erai cu câte-va minute mai 'nainte; simți trebuința de a iubi și de a crede.

Ori ce s'ar zice, tot această ființă complexă, femeia, ne este mângâere. Poate fi otravă, o otravă însă care biruește cu izbândă înrâurirea periculoasă de mai nainte a altei otrăvi.

De-odată Jeana opri.

În dreapta se făcè o livadă de maslini, cu o poeană plină de iarbă frumoasă și mătăsoasă, plină de-o umbră delicioasă.

— Ia te uită, Alexandre, te uită... zise Jeana, răpită.

— A! o cunosc. E-o livadă încântătoare.

Coborâra amândoi.

— Jules, se adresă vizitiului, dute înna-
inte, scoboară pe țarm și ne așteaptă jos

în dreptul acestei livezi. Știi locul...

— Da, domnule Tăriceanu. La ordin. Trăsurica plecâ, iar ei amândoi intrară pe una din cărărușele strimte ce se pierdeau pe unele locuri supt firele nalte de iarbă încovoiate.

Ajunseră într'o drăgălașă poeană și se așezară supt niște nuci uriași, pe o băncuță de lemn.

Nespus, nespus de fermecătoare eră priveliștea strânsă, aproape sălbatecă, parcă pierdută într'un deșert necunoscut...

Stătură câteva momente fără să vorbiască, — Jeana într'o vădită agitațiune, Alexandru năpădit de-o emoțiune ce'l înnăbușiă.

— Nu'ți pare o potrivire, Alexandre, între ziua aceasta și ziua când ne-am dus pentru întâia oară la Cap? întrebă ea, roșie la chip, cu glas înneecat.

El se mai apropiâ...

— În adevăr, este potrivire... sau mai bine, poate fi, dacă m'ai lăsa să-ți fur un sărutat...

Ea se cutremură, — se codi o clipă, apoi se aruncâ și-i înconjură gâtul cu brațele... Buzele li se lipiră într'un sărutat fierbinte, răpuitor.

Alexandru, cel întâiu se depărtâ puțin. Ea'l privi, surprinsă... turburată.

După câte-va momente de reculegere,

el voi să dea altă față situațiunii periculoase... Trebuiă să se învingă...

'Și-aminti de sonetul furat de Jeana.

— A! să te întreb ceva, Jeano. Nu cunoști pe drăgălașa hoțoaică ce-a furat o foaie de hârtie din camera mea?

— Sonetul! Ba o cunosc... Îl port colea... în dreptul inimii. Vrei să mi-l citești tu?

— Da. Voiesc.

Ea făcù o mișcare ca și cum ar fi voit să și desfacă corsagiul, dar se oprì rușinată.

— Îl am eu în buzunar, Jeano. Colea...

— Mă lași să'l iau eu?

Alexandru se apropiă și se plecâ puțin. Mâna ei micuță se strecurâ aproape nesimțită și după o clipă scoase o foaie de hârtie albă îndoită în două.

O desfăcù, privi la rândurile caligrafic scrise și o sărutâ, apoi 'i-o înmânâ.

Mai mult cu emoțiunea situațiunii de cât de-a căldurii versurilor lui, Tăriceanu citi sonetul scris în franțuzește.

«Treceam pe lângă pădurea de maslini. Soarele puneă pete de aur pe pajiștea răcorită, printre frunzișul des. Cât era de plăcută ciripirea păsărelelor! Pacea domniă pe cărări. Colo, ici, mândrii Ciparoși își înălțau vârfurile către stânca uriașă, ca de'naintea unui altar. Erau tineri, dar drepti și mlădioși. În preajma lor, lămâii, acoperiți de-o neauă de flori,

sclipiau, de albă ce eră. Iar noi, vrăjiți de pace și de răcoare; Noi, în această primăvară plină de flori și verdeață, nu ne vorbiam, dar eram fericiți, o!.. foarte fericiți. În oglinda ochilor noștri, noi ne descifram taina inimilor, la sânul Naturii!»

— Dragă Alexandre! Ce frumoase și armonioase versuri... Și aceste flori ale talentului tău, — pentru mine!... Dă'mi mie foaia aceasta, — vrei?

El 'i-o întinse, ea îi apucă mâinile și i le strânse la pept, nebună de iubire.

XII.

Jan
Tăriceanu intră în otel, pe partea din spre țarm...

Era într'o stare ciudată de mulțămire și de nemulțămire, emoționat de intimitatea prea periculoasă din livada cu nuci, îngrijat că nu eră poate să mai aibă tăria de-a rezistă bunei-voinți cu care Jeana i se oferîa.

Încă nu i se mai întâmplase până acum, în viață, asemenea legătură, de care să se simtă strâns și căreia să nu voiască a-i face ultimul nod.

Nu'și negă că începuse a se îndrăgosti de această ființă împătimitoare, nu'și ascundea dorința ce începea să'l aprindă...

Dar își puneă înainte încă odată, că

peste două luni cel mult, aveà să plece și să-și ia rămas bun dela dânsa, și în caz de a-i fi devenit amant, cu ce inimă s'ar fi despărțit de ea?!

Pe când se schimbà pentru a fi gata de prânz, își zise:

— Am să aduc vorba să-i spun că împrejurări anume mă opresc de-a mă mai însura iarăși... Am să-i spun că iubirea noastră ne va rămânea plăcută amintire dar că nu trebuie să ducem cu noi și vr'o remușcare. Va înțelege și se va feri, dându-mi și mie ocaziune să înlătur o înflăcărare fatală...

Auzi un ciocănit la ușă.

— Intră.

— Doamna Ré vă roagă să vă coboriți în biurou, unde are să vă comunice ceva, zise feciorul din pragul ușii.

— Numai de cât sunt gata și viu. De sigur că iar despre Sorêt are să'mi vorbiască, se gândi Alexandru și, terminându-și repede gătirea, coborâ.

— Domnule Tăriceanu, mă ertați că v'am «derangiat»... îl întâmpină doamna Ré. Medicul d-lui Sorêt 'mi-a comunicat acum o jumătate de oră, că boala de piept a clientului său, s'a agravat. 'I-am destăinuit atunci relațiunile lui cu Rusoaica și el m'a obligat să vestesc pe părinți, cât și s'o îndepărtez pe doamna aceasta

din otel. Am și vorbit bărbatului meu, să'i pună în vedere că venindu-ne prea multă lume, prețul locațiunii s'a mărit și așa îi va cere un preț ce nu-i va conveni, de sigur.

~~D-veți~~ ~~ta-ți~~ putut vorbi ceva cu d-l Sorêt ?

— Nu încă, doamnă, fiind-că și de partea mea lucrul e delicat. Voiu căută azi însă a-i vorbi, într'un fel care, să-l depărteze de aventuriera...

— E delicat în adevăr. Din fericire sosește tatăl său. Cu dânsul veți putea mai ușor să schimbați lucrul... Vă rog, nu vă supărați pentru stăruința mea.

— De loc, doamnă. Sorêt 'mi-e simpatîc și starea lui mă întristează cu deosebire.

Trecu în saloan. Era numai Sorêt, răsturnat pe o canapea, tușind ușor dar des, palid, cu cearcăne vinete supt pleoapele de jos.

— Buna ziua, Alexandre... Nu te-am văzut în dimineața aceasta.

— M'am plimbat, ca de obicei...

— Am să'ți vorbesc. Sunt furios.

Se ridică repede și tuși de câte-va ori mai tare. Umerii obrazului i se aprinseră.

— De ce ? întrebă Tăriceanu, surprins.

— Să vezi... E ceva de neauzit !

Intrară Miss Habler și tatăl ei, — apoi unii după alții toți englezii din partea dreaptă a mesei.

— Buna ziua, domnilor, li se adresă engleza. Apoi, în special lui Tăriceanu: v'ați mai întâlnit cu Muzele în vr'un loc singuratec ?

— Le-am așteptat, — una din cele mai plăcute tovărășii, între munți și Mare... Dar n'au venit...

— Am dori să cunoaștem și noi producțiunile d-tale...

— Sunt într'o limbă necunoscută, Miss.

— Ah! păcat... Cel puțin câte-va rânduri în albumul meu, în limba franceză, pe care o vorbiți cu perfecțiune.

— Cu plăcere, Miss...

— Diseară vă voi trimite albumul...

Odată cu intrarea d-nei Staniewici, a Jeanei și a Rusoaicei, se făcù și poftirea la prânz.

— Atunci, după masă, Alexandre, îi șopti Sorêt, la cafeneaua d'alături. Da ?

— Bine.

Eată-i supt un piper umbros, în curtea otelului «Menton», cu cafelele dinainte, cu «demi-londres»-urile între degete.

Sorêt, stătù câte-va momente agitat, în loc, învârtindu-și țigara între dinți, posomorât, botezându-și cafeaua cu prea mult kûmel.

Alexandru, nu se gândia la nimic,

leneș, cu mintea pe măsura leneviei stomahului încărcat. Se simția bine și doar 'i-ar fi fost mai la îndemână să se fi aflat singur.

— Inchipuește'ți, începù Sorêt cu glas aspru, că Ré, «patronul» otelului a ridicat Maruscei prețul «pensiunii», ba pretinde încă și pentru Sonia cât pentru un om mare. Exploatare tâlhărească! După ce că nu are...

— Cum? nu 'i-ai dat nimic din câștigul de la Monte-Carlo?

— Tu să trăiești... Pentru suma aceasta 'și-a comandat rochii, pălării, 'i-am cumpărat o brățară de-o mie de lei... «Superbă», dragă! Acum, mai aștept bani deacasă... un mic supliment... Așa că, după cum îți spun, trebuie să umblu azi după ameză să-i caut casă. Vrea mai de grabă un mic apartament la vre-o vilă... Cred că mă voiu mută și eu cu dânsa...

— 'Ți-a propus ea, nu-i așa?

— Nû, eu 'i-am propus ei.

— Mă mir...

— Dece te miri? Și-apoi cu ce ton ai spus vorba asta!

— Cu tonul situațiunii, Sorêt...

— Explică-te, fiindcă mă surprinzi...

— Îmi dai cuvântul de onoare că nu te vor supăra cele ce vei auzi dela mine?

Sorêt îl privi câteva clipe, mirat.

— Bine, îți dau cuvântul meu.

— De când ai început relațiunile cu Rusoaica, te-ai schimbat foarte mult. Ai mai slăbit, ai ajuns mai nervos, ți-ai pierdut din roșeața firească a chipului. Nu iese de aci numai de cât rezultatul că ai fi bolnav, dar că trebuie să te ferești de emoțiuni de-acestea nefolositoare, — da. Mai trebuie să te ferești de culcarea târzie, de scularea prea de dimineață când aerul este prea răcoros...

— Dragă Alexandre, îl întrerupse cu puțină enervare, le știu toate acestea; nu uită că sunt medicinist. O viață lipsită însă de emoțiuni, mă plictisește. Vrei apoi să'ți spun adevărul? Tocmai fiind-că mă simt atât de slab față cu emoțiunile cele mai mici, față cu cea mai mică abatere dela o ferire serioasă, viața a ajuns pentru mine o sarcină. Până când adecă îngrijirile care nu duc la nimic? Spre a'mi prelungi agonia? Știi d-ta că de patru ani nu fac nici o treabă? Am lăsat cartea, ori ce ocupațiune, pentru acest fel de viață vegetativă, pe care, medicii o chiamă: condamnare, iar bolnavul: șir de speranțe pe un fir de ață. O sdruncinare mai puternică, — și firul se rupe, iar speranțele se prefac în lumânările ce înconjoară un sicriu. E foarte trist ce'ți spun, dar foarte adevărat: vreau

cu bună seamă să se pue odată capăt acestei vieți... Simt că mi se duc plămâni. Eri chiar, de față cu medicul, am lepădat bucățele din ei. Acî, în acest ținut de primăvară și de flori, voiu să mă sting, bînd din paharul plăcerilor cu o femeie adorabilă...

Umplu cu kûmel ceașca aproape golită de cafea, trase o înghițitură și, după ce și șterse două lacrimi de la coada ochilor, zise:

— Dar să lăsăm asta. Am înțeles că la Marușca voiai să vii.

— Bine-ai înțeles. Ești pătrunzător.

— În ce fel o apreciezi?

— Rusoaica, e una din acele numeroase rătăcite, purcese pe calea lumii fără nici un simțimânt. La tine, ca la ori care altul, ea caută numai mijloace de traiu. Amorul ei se vinde și se cumpără. Asemenea făpturi au totdeauna în buzunări istorioare foarte dramatice, cu care să atragă compătimirea celor ce sunt de dânsa ispitiți. Tu 'mi-ai spus că «*ai trăit*». Se poate, însă departe de experiență. Ai trăit viața ta de student, fără intrigi de inimă, în societatea acelor fete drăgălașe și nepăsătoare de ziua de mâine, bucuroase de mici plăceri, simpatice studenților și simpatizându-i. Îi știi săracuți ca și ele, doritori de petreceri ca și ele și nu le cer mai mult de cât pot

să le dea; nu le dă mai mult de cât au, în chip simplu, drăguț, punând foarte adese ori uitarea între X de azi și Y de mâine. Vă întâlniți, — și noaptea se trece cu puțină cheltuială în râsete, în glume, în desmierdări, fără nici un gând ascuns, fără nici un calcul. Cu cele de felul doamnei Pojareff, amice, lucrul se schimbă. Comerțul se îmbracă cu vestmântul pasiunii, ia înfățișarea serioasă a sentimentului. La acestea, toate sunt prefacere sistematică față cu unul ca tine, la care, toate sunt încredere, sinceritate, înduioșare și pornire pasionată. Fii sigur, Emile, că acea povestire, de altmintrelea meșteșugită, a doamnei Pojareff, este de domeniul închipuirii. O femeie care cu adevărat ar fi suferit în felul ei, n'ar fi nimerit tocmai în sudul Franței, în o localitate în care se cer multe cheltueli unei femei. Nesiguranța existenței nu 'i-ar fi dat pas; onoarea, dacă ar fi cunoscut-o, ar fi ținut-o pe loc; 'și-ar fi dat seama că, spre a putea trăi, trebuia să se vândă. Primește scrisori, zici? surprinde-i una din acele scrisori și Jeana o va citi. Atunci te vei încredința cu cine ai a face. Nu zic să nu petreci cu femeea asta. Petrece însă moderat, întru cât te privește ca suferind, iar întru cât o privește, petrece ca și cu

oricare alta de teapa ei. De ce 'ți-ai creă emoțiuni sufletești costătore pentru emoțiuni ce ea nu le cunoaște? De ce-ai suferi pentru suferinți ce e departe de-a le fi avut? Crezi tu apoi că o femeie care te-ar fi iubit în adevăr, pentru tine, tânăr și drăguț cum ești, ar fi primit bani în felul cum a primit dânsa? zici că e în nevoe. Apoi o femeie nevoiașă, în situațiunea ei față cu tine, aleargă întâiu la giuvaeruri și la rochii scumpe?... Să admit acea nevoe dureroasă când femeia se poate adresă iubitului ei... Cu câtă stânjire o face, și cu câtă economie întrebuințează banii, ca să nu fie silită să alerge iar la punga omului ei; căci, în iubirea ei, caută să-i scutiască și punga. De unde însă asemenea considerațiune, când în dragostea ce pretinde că'ți păstrează, nu a fost nici o sfială și nu are acum nici o bună cuviință! Amintește-ți pornografiile ei în chip de spirit glumeț, și întărește'ți convingerea că e o aventurieră de cea mai rea categorie!.. Privitor la Jeana pe urmă... Care femeie onestă, cu experiență, ar fi căutat să-i aprindă închipuirea, cum face d-na Pojareff? Pare a fi o mare plăcere pentru ea s'o vadă pe biata fată căzând! Nu mai departe de cât aseară. M'aflam în odaie și ele amândouă ședeau de vorbă pe terață.

Vorbiau rusește, însă după expresiunea chipului ei și fiindcă amestecă mereu numele meu, am bănuir că d-na Pojareff își urmă opera de deflorare sufletească a Jeanei. După o pauză, reîncepură vorba, în franțuzește, și bănuiala mea deveni siguranță... Îi povestise desigur vreuna din istorioarele dumneai de comandă, și așa întocmită, ca să aprindă, ca să hotărască pe Jeana la pasul fatal... De altmintrelea tu singur 'mi-ai spus că Marușca îi da asemenea îndemn, — și 'mi-ai spus-o fără să cântărești greutatea faptului. Judecă însu-ți dar, cine este femeea aceasta, și fă cum crezi că e mai salutar pentru tine...

Sorêt ascultase îndelungata cuvântare, cu capul plecat. Logica strânsă și tăria argumentării îl impresionau adânc, din ce în ce mai adânc.

În cele din urmă se ridică :

— Poate că ai dreptate, Tăricene. Nu e mai puțin drept însă că Marușca mă face să petrec ore delicioase, iar eu aceasta doresc și caut: plăcerea.

— Dragă amice, te rog să crezi că nu am voit a'ți face morală, înfățișându-mă ție ca om moral eu însumi. Nu refuz nici eu plăcerea când am ocaziunea; dar o primesc supt rezerva simțimântului și a încrederii. Iau pe Jeana și pe

Marușca, pe fiecare după cum sunt... și cu firea nu prea mă prăpădesc... Aș dori și pentru tine aceasta, mai ales că, o repet, tu ai a'ți feri, a'ți păstră și sănătatea.

— Îmi pasă de sănătate ca de ghetele mele, îți mai repet și eu. Când s'a scâlciat, aruncă-le; cu cârpitura tot n'o mai duc mult. Mă însoțești să caut casă pentru Marușca? Te rog, nu mă lăsa singur.

— Am apucat de-am promis Jeanei să mă plimb cu ea.

— Ai tot timpul până...

— Până la trei ore... Și acum sunt două fără un pătrar.

— Atunci haidem.

Din ulița principală, mai spre port, intri de-a dreptul într'o ulicioară care duce la deal, printre două șiruri de case vechi.

Soarele nu cunoaște încă ulița aceasta, până la care nu i s'a strecurat nici o rază.

Dela un loc, pe supt o boltă înverzită de umezeală, urci pe trepte în altă hui-diță. 'Ți-e frică par'că să treci pe ea, așa de urâcioase ce sunt casele, așa de lipsită de aer curat e strâmtoarea.

De-acî, un șir de alte hui-diți urcă mereu la deal, trecând pe supt bolți de pia-

tră, ca în niște pivniți pe supt pământ.

În uşile caselor, pe la ferestrele caturilor, se ivesc chipuri aspre cu căutături sălbatece, îmbătrânite de ani și de sărăcie lucie; chipuri de copii, uscate și galbene, ale cărora zâmbete fac rău.

Când cunoști întreg orașul în deajuns de frumos și răsător, încărcat de flori, scaldat de mare și de lumină supt un cer aproape neîncetat senin și călduros, — rămâi îngrozitor de surprins că pot exista asemenea tainiți ale vechiului Menton.

Îți pare că te-ai fi depărtat prin cine știe ce văgăuni de munte, pe unde domnește numai mizeria, tiranică și înfiorătoare.

Te miri cum de pot trăi acele fantome de vis urât, ivite supt înfățișare omenească, în acele cuiburi de umezeală și de necurăție grețoașă. Cum de nu le-au părăsit și nu s'au împrăștiat pe poalele deschise ale munților, în căsuțe mici dar pline de soare și aducătoare de sănătate?

E cu puțință unei Administrațiuni civilizate să rabde asemenea înfundături, în chiar mijlocul unui oraș, care râde pe toată întinderea sa?

Săraci pot fi, dar și condițiunile lor de traiu pot fi îmbunătățite, mai ales că banii numeroșilor streini rămân cu ușurință în aceste locuri.

Și cu toate acestea, vechiul Menton urmează să-și ducă existența de sobol, la doi pași de atâta frumusețe!...

— Dar ce căutăm noi pe-aici, Sorêt dragă? întrebă Tăriceanu.

— Trebuia să trecem pe-aici, ca să ieșim de-adreptul pe șoseaua Menton-Garavan, unde sunt locuinți eftene și la loc bun, răspunse Sorêt.

În adevăr, după încă vr'o două cotituri, putură să respire aer curat și să dea ochi cu soarele, pe piața bisericii mari a orașului.

De-acî, grămădeala de case întunecoase se vedea în jos neagră și desgustătoare. Nici prin gând să-ți fi dat urâciunea ei, de n'ai fi străbătut-o.

Ce senzațiuni plăcute ai după ce-ai scăpat de locuri ce 'ți încătușau par'că libertatea! Te uiți cu nesațiu în juru'ți, și toate 'ți par mai frumoase; răsufli cu lăcomie din adâncul plămânilor; lumina soarelui te înveșelește, mirosul florilor te desfată și mai mult; simți cu adevărat plăcerea de-a trăi și de-a te bucura de libertatea voinții tale.

După ce stătură să priviască și să filosofeze asupra mizeriei de jos, Sorêt se uită la ornîc.

— Amice, sunt două și jumătate... Lasă că te-aș întârziă, dar îmi vine și greu

să umblu eu după casă... M'am răsgândit... Am să însărcinez pe August cu asta... Să coborâm în port.

— Să coborâm.

August era lângă «Francisco» așteptând mușterii. Primii să facă serviciul, dar îi îndemnă la o plimbare pe marea nu se putea mai liniștită.

— Sunt și doamnele d-v. pe-acî... Uitați-vă, colo, pe dig, le zise August.

— Du-te tu, Tăricene, să nu mai urc, fiind-că sunt ostenit... grăi Sorêt.

Alexandru se repezi, ușor și iute la umblet, și peste două minute era pe dig.

— A! iată cel de negăsit!... strigă d-na Pojareff și întinse mâna lui Alexandru.

Acesta 'i-o strânse, fiindcă nu putea face altfel, apoi, după ce salută pe Jeana, le comunică propunerea.

Marușca primii cu bucurie; Jeana nu se arată tot atât de însuflețită.

— D-șoara Staniewici nu-i poate dispusă, o întrebă Tăriceanu.

— Aveam, în adevăr, acum, la ora patru, lecțiunea de englezește... și mă va aștepta profesoara., răspunse ea, privind o clipă, pe furiș, dar semnificativ, la Alexandru.

— Atunci se vor duce numai d-na și Sorêt, se grăbi și el să răspundă.

Marușca o luă de-oparte însă și, după

ce-i șopti mai mulțitor, se întoarse către Tăriceanu:

— Am convins-o pe domnișoara Jeana.

— Rămâne a se ști dacă d-nul Tăriceanu este dispus... zise Jeana.

— O! n'ar fi politicos din parte-i să își menție indispozițiunea, când tu ai plăcerea acestei plimbări...

Tăriceanu, drept răspuns, scoase batista și o flutură de câte-va ori.

August zări și ridică lopata; Sorêt flutură și el batista-i colorată.

După câte-va minute erau câte patru, — și cu Sonia, în barcă.

Marea era ușor de tot învălurată și viua sclipire a razelor răsfrânte în ea, luă văzul.

Lipsa de vânt lăsă să se simtă un miros neplăcut, greu de suferit pentru cei nedeprinși cu «la mer houleuse».

— Curios, zise Marușca... Simțiți o în-greuiare a corpului, un fel de apăsare pe stomah?

— A-ha! râse August. Marea-i cauza... Când vom fi în dreptul Capului, acușica, va trece aceasta, căci vântișorul o să a-buriască... Nu simțiți că «Francisco» se leagănă dejă mai tăricel?

Ce e drept, după vre-o zece minute încă, o ușoară adiere desmierdă fețele și curăți de-odată par'că aerul încărcat.

Barca ajunsese la vârful Capului Martin și Principatului Monaco i se vedea cetatea pe stânca înaintată în mare ca un con trunchiat.

August desfăcù pânza. «Francisco», după o clipă de nehotărâre, se săltă în loc și începù să taie apa cu o repeciune de uimit.

— Ci vedeți pe «Francisco» al meu cum sboară... strigâ August, însuflețit.

— Direcțiunea Monaco-port, îi răspunse Tăriceanu.

— Și ne întoarcem cu trenul, zise Marușca.

Priveliștea întregului principat se ivi, fermecătoare, întinsă în amfiteatru dela țarm și până la jumătate — înălțimea muntelui ce-o domină.

Acea grămădire de case mari, cu ne-
spusă feluritate de acoperemânturi roșii și
albe, strălucitoare în deplina bătae a ră-
zelor șoarelui, eră de un efect pitoresc.

Fie-care casă se vedeà lămurit răsă-
rind dintre mănuchiuri de arbori, iar cu
cât barca s'apropià, casele se ascundeau
unele după altele, rândurile lor se strân-
geau, și, pe când cele mai din fund pă-
reau că se micșorează, cele din față pă-
reau că se saltă din pământ și se fac
mai mari, până la măreție.

In dreapta, Cap-Martin rămâneà în-

tunecos cu verdeața închisă a molifților, nuanță ce împliniă însă un întreg armonios cu cealaltă priveliște luminoasă.

Semaphorul se ridică pe vârful Capului, ca un turn al unei cetăți ascunsă în tufiș.

Pe coastă Vila măreață a ex-împărătesei Franței, Eugenia, — înconjurată de un parc splendid, se răsfață singuratecă, gata par'că să se coboare la mare, pe toate aleele roșatece ce se opriau aproape de țărnul nalt și stâncos.

Mai departe de ea, alte trei vile drăgălașe, păreau că se sfiesc de cealaltă, ascunzându-se pe jumătate după tufișuri de arbuști.

Le domină, în colțul ridicat al Capului «marele otel al Capului», monumental, — și alt otel, la încheetura Capului cu continentul, de ceastă-l-altă parte, pe o coastă acoperită cu maslini uriași.

În această coastă era și gura tunelului ce străbate muntele.

Tocmai se și îndreptă spre ea un tren din spre Monte-Carlo, vuind puternic, lăsând în urmă-i o coloană plecată de fum alb.

— August, zise de-odată Marușca, oprește mai bine la Monte-Carlo... Nu-i așa Sorêt? Să mai ciupim ceva dela ruletă...

— Nu e permis, d-nă, de cât în portul Monaco, zise August.

— De ce ?

— Așa e regula. Agenții portului trebuie să ne viziteze barca, să ne întrebe de sănătate și pe urmă să ne dea voie să pășim pe pământul Alteței Sale Principelui domnitor Albert I. O țară așa de mare trebuie să se feriască de contra-bandă, râse August.

«Francisco», cochet și drăgălaș, intră în micul port, după un pătrar de oră.

Portul e adăpostit de stânca ce se înalță dreaptă, pe care se odihnește liniștitul orașel de reședință.

Un agent se înfățișă, în adevăr, se încredință că de plăcere cele patru persoane făcuseră plimbarea aceasta, de la Menton, și le învoi debarcarea.

Din port, ai noștri începură să urce minunata șosea ce duce în spirală până în Monaco-cetate.

Cetate, în adevăr, căci micul oraș e împrejmuit cu zid. Intri pe o poartă veghiată de... doi militari din oastea de 40 a Principatului.

Orașelul e locuit de Principele domnitor, de Guvernator, de Curteni, de oamenii lor de serviciu, de Episcop și de preoții Catedralei.

Palatul e simplu ca arhitectură. Ca-

tedrala însă, măreață, în întregime de piatră.

Toate locuințele sunt cuprinse într'un mare parc care ocupă toată stânca și e de-o frumusețe care impune, ca rânduire și ca întreținere. Numai plante și flori rare.

Delicios loc de odihnă și de reculegere, pe-acest mic platou de pe vârful unei stânci. Minunat punct de observațiune ce domină micul golf și priveliștea de jos a orașelor Monaco și Monte-Carlo, cări, dacă au două nume, par a fi unul și acelaș pe-o singură întindere mărginită.

Drumurile acestor orașe par niște panglici albe-roșatice pe haina pestriță a văei, iar drumul ce vine de-a lungul țărmului, ca un volan pe poalele unei mantii regale.

Alexandru și Jeana rămaseră chiar la marginea stâncii, pe-o ridicătură ce întrece zidul, și se așezară pe o bancă de lângă un mănuchi de arbori.

De acolo urmăriră plutirea lui «Francisco» până ce dispărură după colțul Capului.

Acolo, în acea liniște dulce, în acea răcoare plăcută, se ținură aproape îmbrățișați, gongonindu'și iubirea ca doi porumbei pe acoperemântul unei case.

Și numai când soarele se pogorâ după

munții dela Cannes, se gândiră să plece.

În deșert cătară pe cei-l-alți doi, căci nu le dădură de urmă.

Atunci coborâră la mica gară a Monacului, cu gând să ia trenul și să se întoarcă de-a dreptul la Menton.

Când văzură însă că orele erau șase și că abia la șapte puteau fi la oțel, căci trenul pe la șase și jumătate urmă să sosiască, se hotărâră să cineze în Monte-Carlo și apoi să se întoarcă...

Jeana se îngrijă de ce va zice mamăsa, dar apoi primì.

Eră o plăcere nouă de-a stă cu Alexandru al ei până mai târziu, seara, departe de Menton.

Alexandru se muștră însă că fusese neprevăzător... Îi eră de ce vor zice comesenii.

XIII

La umbra unui tufiș, din curtea otelului, Jeana, legănându-se într'un scaun lung, citia niște versuri...

«Am văzut pe câmp micșunele încântătoare. Cât râdeau de vesele, la soare! El le da lumină și căldură; ele îi dăruiau plăcutele lor miresme. El eră un zeu, iar ele îngeri; între elementele naturii e totdeauna un schimb.»

«Tu ești ca micșunelele, o floare. Eu în adevăr sunt numai o inimă, dar și eu am căldură și lumină: lumina poeziei înălțătoare și căldura arzătoare a unui amor care face să mi străluciască ochii, și simțirea să mi se renască».

«Eu sunt poetul, tu ești îngerul: să facem din sufletele noastre cel mai deplin schimb!»

Din fila pe care scrisese versurile sale Alexandru făcuse un cornet, pusese în el o camelie, un trandafir și o chrisanthemă, înconjurată cu miosotis, — și i' l oferise.

Atitudinea ei era a pe deplin fericitei: ochii pe jumătate închiși, din care cauză genele-i lungi negre își scriau cu finețe umbrele supt pleoapa de jos, în formă de raze; luminile, de-un albastru închis ca al safirului, mijiau printre gene; obrații îi erau rumeni; buzele, ca mărgeanul, se mișcau ușor parc'ar fi silabisit fiecare cuvânt; sânul, minunat de ispititor, eșă în relief. Și acest fermecător întreg de femei, înconjurat de lumina strălucitoare a soarelui ce-i determină ca și mai perfecte formele, alcătuiă cea mai atrăgătoare ființă.

Din când în când ridică ochii la o

fereastră de la al doilea cat, deschisă, dar acoperită cu o largă perdea albă.

Ar fi dorit să i se iviască un chip, care, de altmintrelea îi era supt ochi, zugrăvit în fiecare literă par'că a fiecărui cuvânt din poezie.

Nu putea ghici că de după perdea o sorbiau privirile aprinse ale lui Alexandru, care, o descria în atitudinea ei.

Și se înduioșă la ideea că adorabila făptură era a lui, că simțise lângă el acel corp măestru, tremurând de emoțiune, că l' acoperise de sărutări nebune.

Par'că era un făcut, în adevăr, ca alături cu plăcerea, să aibă și un regret, și o remușcare; însă nu mai putuse rezistă...

Și, uitându-se acum la ea cât era de răpuitoare, în adâncă mulțumire a sufletului ei, — o vedeă cum intră la dânsul într'o noapte, când toată suflarea din otel adormise.

El scria, adâncit pe gânduri... Ușa deschizându-se, îl făcuse să tresară puternic, speriat, și să rămână înmărmurit la ivirea ei, îmbrăcată cu negru, cu vâl negru pe obraz, tremurând cu totul.

Se ridicase după o clipă, dându-și seama de pericolul de ne-înlăturat, și când îi apucă mâna, ea căzû fără putere, aproape fără cunoștiință în brațele lui.

După ce o depusese în fotoliu, începuse a-i vorbi, cum de sigur mai nimeni altul n'ar fi făcut-o, dojenind-o pentru asemenea pas, punându-i înainte ce va zice muma, când va află; ce va zice ea însăși apoi, când el nu va mai fi aci, de oare-ce era ceva fatal să se despărțiască... căsătoria nu era cu puțință între amândoi, fiind-că nu mai avea nici o încredere în acest act, una; și al doilea, pentru motive deja atinse în unele convorbiri ale lor, ca: religiu-nea, averea, strămutarea lui în Polonia Prusiană... convertirea lui!.

Ea începuse a plânge cu atât de mare descurajare, că-i trebuise lui să alerge la cele mai desmierdătoare expresiuni; acestea ceruseră sărutări care-i învăpăiaseră de opotrivă și'n uitarea deplină a ori ce considerațiuni, se lăsaseră farmecului neînduplecatelor simțuri.

De-atunci, — era o săptămână de atunci, — la ore înaintate ale nopții ea se ivise de-a rândul, în acelaș vestmânt ce o confundă cu întunericul...

— Bine, dar d-na Staniewici, dar sora ta nu simt asemenea disparițiuni? o întrebase.

— Odată ce intru în camera mea, nu mai au voie să mă vadă și să mă întreprună din citit ori din visurile mele... răspunsese ea... Și ce'mi pasă apoi de

ori ce s'ar întâmplă? Știu ce'nseamnă a iubi și sunt fericită cu tine...

Cestiunea despărțirii peste două luni n'o mai atinseseră; de căsătorie nu mai fusese vorba și Tăriceanu își luase ori ce grijă aproape.

Totuși, precum am văzut, regret și remușcare îi veniau adese ori când o privia, ca acum, pe când poetiză amorul lui: regretul că nu o va mai vedeă, remușcarea că și-o însușise.

De partea ei, Jeana avea și ea revolte, în singurătatea ei; plângea cu lacrimi ferbinți, își promitea să nu se mai ducă la el... Și când se plimbă cu el, îi redevenia sclavă, și când bătea miezul nopții fără nici o ceartă a cugetului, fără nici o codire a conștiinții se îmbracă repede și se strecură, mai fără să se simtă pe ea însăși în drumul până la el...

Și earăși după ce se întorcea, în faptul zilei, în camera ei, se muncia cu gândul de-a nu mai continua.

Ideea despărțirii, mai ales după orele acestea de beție, o făceau să plângă și să'și aducă muștrări...

Îi venia ură par'că pe Alexandru, fiind-că după dovada cea mai mare de iubire ce-i dădu-se, nu'l făcea să'și schimbe hotărârea și credințele, nu'l putea mlădiă în direcțiunea dorințelor ei...

Era oare căsătoria în adevăr așa de greu lucru? Cum de se măritau atâtea fete? Cum de se însurau atâția tineri? Dacă suferise, nu eră dânsa gata să-i închidă rana, să'l facă să uite, prin devotamentul ei, toate patimile trecutului?

Reacțiunea veniă numai de cât: o suflare de dulce speranță aburiă peste inima ei și adâncă mulțămire de-a fi fost a lui, îi aducea liniștea ce chiamă somnul...

Când se deșteptă, — mai târziu ca de obicei, — era voioasă și nu știă cu cât mai mare grabă cum să se îmbrace și să întâmpine pe Alexandru.

Acum, pe când ridică iarăși ochii spre fereastră, zări pe Tăriceanu cum o priviă de după perdeaua puțin dată de-oparte.

Îi trimise o sărutare cu mâna și-i făcū semn să se coboare.

El îi răspunse și după câte-va minute o luau spre port.

— Ce citiai, Jeano, cu așa de mare atențiune? o întrebă.

— Ce? un mic capo-d'operă, Alexandre al meu... S'a făcut oare acel «schimb» al sufletelor noastre?

— S'a făcut, Jeano... Nu ți se pare că am fi una și aceeași ființă?

— Nu ai spus un lucru, Alexandre: dacă «schimbul» între elementele naturii este și rămâne etern...

— E etern prin reînoirea fenomenului...

— Prin reînoiere... murmurâ Jeana...
Caut să înțeleg... Să puiu altfel între-
barea : schimbul între suflete, adecă între
ceea ce pot să dea și să primiască ele,
încetează ori e etern ?

Alexandru, ca unul ce înțelesese unde
voiă să ajungă Jeana, voiă să dea un
răspuns vag, când se auzi strigat de
Marușca și de Sorêt.

Jeana avu o mișcare de necaz...

— Ah ! tot femeea aceasta... murmurâ ea.
Te rog, Alexandre, te rog mult, să nu-i
însoțim ; doresc să fim singuri... Să mă
lași să rânduiesc eu lucrul...

De când se mutase Rusoaica din otel,
Jeana nu se mai dusese s'o întâlnească ;
părea că o ocolește într'adins... și aceasta
surprinsese pe Tăriceanu.

— A ! te prind în fine, domnișoară
Staniewici... M'ai uitat, de când nu mai
locuesc la «Litoral», — îi zise ea, întin-
zându-i mâna, privind-o însă nu tocmai
prietenos.

— Te-ai mutat departe, d-nă Pojareff, și
se pare că nu mai avem aceleași locuri
de plimbare... Eată de ce nu ne putem
întâlni... Pe urmă, am mai multe ore de
lecțiuni acum...

Tăriceanu vorbiă de-oparte cu Sorêt.

— Care lecțiuni d-șoară Jeano ? Pe

cari ți le-am dat eu?... zise c'un ton ciudat Marușca.

Jeana se înroși și plecâ ochii...

Nu regret, adause Marușca. Ai o înfățișare de mulțămire, care face plăcere... Hei, amorul!...

— Vă duceți departe? întrebâ Jeana, pe ghimpi să schimbe vorba...

— Voiam să ne plimbăm... și ne bucuram să ne fiți tovarăși...

— Tocmai mă duceam la profesoara de englezește și rugasem pe d-l Tăriceanu să mă însoțiască pân'acolo...

— Atunci... regret și 'ți doresc succes...

După ce se despărțiră de Marușca și de Sorêt, Jeana întrebâ pe Tăriceanu.

— Dragă Alexandre, ce părere ai tu de d-na Pojareff?

— De ce întrebarea asta, Jeano?

— Femeea aceasta a început să'mi displacă.

— Să'ți displacă?

— Cu totul.

— Nu în chip de imputare, dragă Jeano, dar îți pot observâ că te duceai cu toate acestea foarte des la dânsa...

— E adevărat. Ducându-mă des am și cunoscut-o mai de grabă. Știi însă pentru ce mă duceam? Fiindcă nu aveam pe nimeni cu care să vorbesc de tine, mai ales în tristul timp pe când fugeai de mine. Atunci nu'mi dam seama de

unele vorbe ale ei, nu mă loviau unele atitudini prea libere ale ei... Când am început însă a vorbi cu tine îndelung, când am văzut delicatețea naturii tale, Marușca a pornit să'mi fie nesuferită, și cu ea, Sorêt, care și permitea față fiind eu, unele lucruri ce bunul simț îmi șoptia că nu se pot face. Acum, înainte de-a se mută, a început a'mi vorbi cu necuviință de tine; ba a mers până acolo în cât să'mi spue...

Nu știu ce, o făcu să se opriască și, înroșindu-se, să plece ochii în jos.

— Ce? Îmi permiți să te întreb?

— Nu, nu... lasă... Îmi e rușine...

— Bine, nu stăruesc.

— Imi spui acum și părerea ta asupra ei? întrebă Jeana par'că cu sfioșie...

— Supt îmboldirea cărui simțimânt îi făcea pentru a doua oară întrebarea aceasta? Eră cumva geloasă?

— E o femeie încântătoare, zise Alexandru, ca să cerce tirea Jeanei.

O văzu că se uită la el deodată foarte neplăcut impresionată.

— Știe cum să facă spre a plăcea... și are curagiul fățiș al relațiunilor ei...

E provocatoare cu ochii ei de foc... Poate fi dorită...

— A! de-ajuns te rog, strigă Jeana cu supărare și căutătura ei avu sclipiri

de fulger. Nu mă mir dece și dânsa a cutezat să'mi spue că te place și că ar dori să-i fii amant!... Vă potriviți la gusturi...

Cum se schimbase! Glasul i se făcuse aspru, atitudinea răsboinică; ceva aproape de rînd, ca o drojdie ascunsă, se ridică la suprafața frumoasă a feței, spre a arăta altă ființă mai aproape par'că de natură.

Tăriceanu, surprins de asemenea neînfrânare, de altmintrelea mulțumit că izbătise, — îi luă mâinile într'ale lui și începù a râde...

— Te-am prins, Jeano. Dacă nu'ți vorbiam de Marușca în felul acesta, nu'mi ai fi dat pe față ce hotărâseși să taci...

Ea înțelese și rămase încurcată, căindu-se de izbucnirea ce avusese.

Alexandru, ca s'o scape din situațiune, urmâ :

— Acum să'ți spun și părerea mea adevărată, Jeano. D-na Pojareff e una din acele ființi a căroră patrie este pretutindenea, fiind-că omenirea e aceeași, ori unde, pentru ele, întru cât au arta de-a o speculă în felurite chipuri. E periculoasă pentru neexperienți, unealtă de plăcere pentru cumpărători anume, obiect de dispreț și pentru unii, și pentru alții. Dacă am putea aveà o scrisoare din acele

ce-i vin din Rusia, am ști-o și în amănunte cine este. Eu l'am prevenit și pe Sorêt.

— Când s'a mutat, m'a rugat să-i păstrez scrisorile și să i le duc...

— Nu e onest să siluim taina unei scrisori, dar suntem în condițiuni excepționale față cu această doamnă, așa în cât ne este necesar s'o dăm pe față, zise cu asprime, Alexandru.

— Voiu desface eu scrisorile și le voiu traduce pentru tine... zise Jeana. Apoi, ridicând asupra lui ochi rugători, adaoase: mă ierți pentru momentul de adineauri?...

Erau singuri pe țărmul Garavanului, în fața baracelor pentru băi.

El se plecâ și o sărutâ...

— Te iert, geloasă drăgălașă!..

— O! da, în adevăr că sunt geloasă... exclamă dânsa cu căldură.

XIV

La câțiva pași de la ospătăria din satul Garibaldi, se face o cărare în jos, printre terațe de pământ plantate cu lămâi.

Cărarea este foarte întortochiată, aci coborând drept, aci de-a curmezișul coastei, aci în vederea mării, aci cufundată între pomii încărcăți cu lămâi.

Care mai de care dintre roade îți bate

la ochi prin mărimea ori prin culoarea ei. Unele, rotunde și cu coaja groasă, se curăță ușor și mezul se desface ca cel de portocală, la gust fiind de-un acru-dulciu care place.

Florile, deschise ori numai boboci, sunt de-un miros delicat, pe care adierea îl împrăștie dăruindu'îl împrejurimilor.

Marea, ca un fund nemișcat, se ivește printre copaci, înrâurind par'că asupra mersului tău spre a'î sili să te coboare cât mai repede pe țarmu-i.

Jeana și Alexandru, alergându-se unul pe altul, ca niște copii, coborau, se prindeau spre a se odihni și se odihniau sărutându-se.

Cu ochii lacrimoși de răs, se așezau pe câte-o margine pietroasă a unei terațe și încêpeau să ochiască lămâile cele mai mari.

— Dă-mi-o pe cea de colo, Alexandre? O vezi? Nu pe-aceea. Pe cea-l-altă mai dintre ramuri...

— Pe asta... Bine... Am nemerit-o...

Și sărind din copac, tocmai lângă ea, începù să curățe lămâea. Pe coaja galbenă și poroasă răsăriau broboane untoase și parfumate.

Felioarele lămâei se deslipiau bine una de alta, rămânând în alba lor cămășuță subțire, prin care se străvedeau sâmburii.

Sensațiunea ce le da acrimea lor, mai simțită de cât dulceata, îi făcea să închidă dintr'un ochiu, și atunci își ziceau că se curtenesc ca la țară.

După vr'o jumătate de oră erau pe marginea unei râpe prăpăstioase, pe unde cărarea cotiă după un mal înalt.

Jeana priviă gânditoare; Alexandru urmă să fie nebunatic. Îi spuneă glume și aruncă pietre în prăpastie, stând apoi să asculte sgomotul înfricoșat ce producea rostogolirea pietrelor.

— Dragă Alexandre, îi zise ea de odată, pe când porniau la vale pe-o cărare îngustă. Amorul nu poate fi altfel?

El se uită la dânsa mirat.

— Nu înțeleg întrebarea, răspunse.

Jeana se făcu roșie.

— Nu știu cum să mă exprim, murmură.

Alexandru înțelese însă acum... Închipuirea ei aprinsă și romanțioasă îi dăduse sentimentul pentru cel dintâiu bărbat ce întâlnise, în așa condițiuni, în cât să-l placă; un tip pervers de femeie îi dăduse curiozitatea, ca o boală ce slăbește organismul și predispune la ameteți și leșinuri; într'un anume moment simțul moral se întunecă pe deplin și tânăra fată deveni femeie. Dar dacă simțurile deșteptate la plăcere o îndemneau de

atunci să-i caute beția, după risipirea a-burului amețitor veniã poate desgustul sau alte mișcări de ordine morală ca: revolta sentimentului rușinei, părerea de rău că greșise, durerea că va trebui să se despartă de el...

De era să se despartă, pentru ce s'ar mai fi lăsat în brațele lui? Pentru ce ar mai fi simțit rușinea arzându-i obrazii? Pentru ce ar mai fi avut chinul părerii de rău că greșise?...

Greșise?... Rău erã, dar se făcuse. De ce să mai continue cu greșala?

Și așa de bine ghiciã Tăriceanu toate aceste gânduri ale Jeanei, că dacă ea ar fi pătruns în cugetu-i, s'ar fi speriat de asemenea potrivire, în timpul chiar când ele o cuprindeau.

— Dragă Jeano, îți pricep starea sufletească... În mod fatal amorul are căderile ce pot a te desgusta. Ele sunt firești, dar omul le poate ocoli, numai să aibă dorința...

Ea tăcù, apucând înainte pe drum, până ce ajunseră la podul de piatră care leagă muntele, peste o vale strâmtă, cu o ridicătură plină cu arbori.

Pe supt pod se scriau liniile paralele ale drumului-de-fier. Intr'o parte ca și'n alta se pierdeau în guri negre de tuneluri.

Tocmai se auzia vuetul prelung înnă-

bușit al trenului pornit din stațiunea Menton-Garavan.

Se opriră pe pod.

Vuetul se apropiă din ce în ce: ghi-
ciau cam în ce parte se află trenul, și și
spuneau aceasta, până ce-i zăriră fumul
alburii. Peptul enorm al mașinii, —
monstru ciudat cu ochii roșii, suflând
greu la urcuș, — se ivi părând că înghite
pământul supt picioarele sale feruite.

Ferestrele deja luminate, trăgeau din
cauza iuțelii, o linie de foc, care alerga
pe fața întunecoasă a vagoanelor.

Era încă ziuă, dar mulțimea tuneluri-
lor, pe-aceste țărături stâncoase, făcea ca
vagoanele să fie mereu luminate.

Trenul intră în tunelul «Stâncelor-Roșii»,
vuind îngrozitor din cauza peșterilor, de
se părea clăcotirea apelor adâncului, —
se ivi ca un balaur vărsând aburii cine
știe cărui foc ce-i mistuie măruntaele,
și trecu năluca, pe supt pod, zgudu-
indu-l împreună cu stâncă, împreună
cu muntele.

O ciudată senzațiune ca de teamă le
furnică prin corp și par'că li se învâlui
o clipă pe de'naintea ochilor.

Jeana se alipi de Alexandru.

După două trei clipe gura celui-l-alt
tunel înghiți monstrul, iar tic-tacurile ră-
sunătoare îl spuseră cestei-l-alte părți că

a eșit din tunel și că sboară liber pe țărnul oglindit de mare.

Trecură podul, tăcuți.

Apoi, Jeana, văzându-l cu capul prea aplecat, îl întrebă :

— Te gândești la ceva... neplăcut, de sigur.

— Mă gândesc, cu seriozitate, la întrebarea ta și la răspunsul ce ți-am dat. Eu sunt foarte vinovat, căci nu trebuia să'mi pierd capul.... Eram dator chiar să cuget pentru amândoi, în special pentru tine... Acum când îți înțeleg starea sufletească pe deplin, îți zic și eu : Jeano, amorul poate să trăiască și numai din petreceri curate... Iar fiind-că am gustat odată din fructul oprit, și fiind-că nesațitul omenesc este tiran, va trebui să nu ne mai plimbăm singuri, să nu ne mai întâlnim singuri...

— Și... fără nici un gând ascuns, care s'ar asemăna unei păreri de rău, renunți la mine ?

— Nu renunț la tine, dragă Jeano. Te rog, nu da vr'un înțeles jignitor pentru amorul tău propriu, hotărârii de-a te feri de plăceri ce te revoltă...

Mergeau acum pe de-vale, d'a lungul șinelor drumului de fier. În față li se căscă gura ovală a tunelului, cu pereții înnegriți de fum, afundându-se în propriul ei întuneric.

Trist răsună în adâncul ei loviturile de ciocane ale lucrătorilor tăetori de piatră !

— Auzi, Alexandre ? Tot așa răsună de trist une ori, noaptea, în peptul meu bătăile inimii, la gândul că ne vom despărți și că ne vom pierde din vedere în curând.

— De ce acum gândul acesta, Jeano ? E timp să cugetăm la ce va fi ?

— Dar «ce va fi» nu e torentul care va curge din «ce este» ?

— După cum «ce este» a curs din «ce era»... Cele trei timpuri se leagă, scumpă Jeano... Cauza poate să nu aibă efect; însă efectul va avea totdeauna o cauză.

— E adevărat, Alexandre. Totuși, nu mă pot opri să nu mă întreb: ce voiu deveni a-doua-zi după plecarea ta, fiind-că tu vei pleca întâi ? Mă mai întreb iarăși: de ce amorul meu ar fi preursit să rămână o deșertăciune ? Ce 'i-ar trebui ca despărțirea să nu' l curme ?

Ajunseră supt stâncă, lângă tunel. Nenumărate plăci subțirele de piatră și nenumărați bolovani de toate mărimile se aștern pe povârniș până în valea pâ-râeașului.

Se așeză pe un bolovan, palidă, cu capul sprijinit pe-o mână, cu ochii înrouați.

— Dragă Jeano, începù el cu glas afectuos, nu te lăsà mâhnirii. Supt ce înfățișare ți s'a ivit amorul acesta, de nu 'i-ai întrezărit momentul ce ți pare acuma dureros? Nu ți-a trecut prin minte că petrecerea noastră pe aceste țarmuri trebuià să aibă un capăt?

— M'am gândit numai la fericirea de-a fi iubită, pe cât iubiam... Pe urmă...

O înneacă plânsul.

— Pe urmă, — continuâ, — după ce-am cunoscut materialitatea amorului, mi s'au deschis alte zări de gândire; m'am simțit cu totul alta... Am început să mă văd fericită că sunt a ta, dar să fiu și cuprinsă de temeri vagi, de-o grijă ciudată, de-o neliniște de nebiruit. Pentru ce fatalitatea despărțirii? Nu iubesc din tot sufletul? Dece n'ar ține pentru viață fericirea aceasta?

— Și ce răspuns îți dădeai? În ce chip vedeai neîntreruperea fericirii?

— O! nu știu în ce chip... nu știu, răspunse ea, oftând, ceea ce dovedia contrariul.

Apoi, se ridică și adaose.

— Să mergem.

Incepură să urce cărarea, ea înaintea, el cu câț-va pași în urmă, și ajunseră pe micul platou plin cu bolovani de toate mărimile, dominat de stâncă înfricoșător plecată asupra-i.

De-acî numai, priveliştea acestui colos, era în adevărata ei desfăşurare dătătoare de fiori.

În toată clipa sta gata par'că să'şi prăvăliască o bucată din îngrozitoru-i corp roşcat şi lucios, crăpat în toate direcţiunile.

Între crăpături făceau lucrătorii secţiunile bolonanelor ce aveau să desprindă cu dalta şi cu ciocanul.

Şi ţi se făcea frică să'i vezi atârnaţi în toate părţile colosului, pe scări de frânghie fixate sus pe mal ori în cue mari de fier împlântate în alte crăpături.

Tocmai când Alexandru şi Jeana ajungeau pe platou, câţiva lucrători se trudeau, la un capăt mai de jos al colosului, să desprindă un bloc mare: mai aveau să dea câteva lovituri spre a-l doborâ. Unii, suiţi în sus de el, îl apăsau cu pârghii groase de fier; alţii, în dreapta şi în stânga, loviau din toată puterea cu ciocanele în daltele grele ce abia le ţineau doi inşi.

Eată întră un tren în tunel. Infiorător răsună în corpul găunos al stâncii; colosul întreg pareă că se cutremură.

Lucrătorii se opriră o clipă foarte cu luare aminte să nu se prăbuşiască bolovanul fără veste şi să piardă vre-unuia din ei, fără veste, cumpăna.

Abia ieși de partea cea-l-altă trenul, și se auzi ca o puternică scrâșnitură, iar bolovanul căzù c'un sgomot de tuțet, lăsând o gaură adâncă în stâncă, zdrobind în cale-i pietrele și sguduind platoul, în rostogolirea lui până aproape de marginea înclinată.

Câți-va bolovani mai mici se dislocară din această margine și se prăvăliră în apă, în tovărășia unei mari mulțimi de pietricele de pe clina platoului.

Jeana se făcuse mică de spaimă, lipită de Alexandru; el, o cuprinsese de mijloc, privind înfiorat ca și dânsa.

În jos de acest platou, — continuare a colosului, — se ridicau din mare două blocuri enorme, dantelate pe poale de valurile ce totdeauna lovesc în ele, străbătându-le și lărgindu-le cu încetul porii.

De-aceea în multe părți aveau, în adevăr, înfățișarea unei dantele sculptată de bun meșter.

Dacă voiai să te urci pe cele două blocuri, așteptai să se retragă valurile, călcai pe-o ridicătură mai pronunțată, te uitai cum vin valurile, îți înconjoară picioarele udându-ți puțin ghetetele, așteptai din nou retragerea lor și pășiai mai departe, până te vedeai scăpat de-acea sărutare umedă.

Priveleştea dislocării blocurilor le schimbăse greutatea mâhnitoare a gândurilor. Intorşi la curiozitatea copilărească, obicinuită în plimbările lor, se urcară până la platforma celor două blocuri, râzând când valurile 'i-ajungeau, aşteptând c'o îngrijare comică alte valuri, sărind glumeţi şi aproape veseli, din piatră'n piatră.

Împrejurul acestor stânci, marea, de-o frumoasă culoare de safir, se frământă neîncetat, lovind în ea cu valuri spumegătoare.

Une ori saltul lor era atât de puternic, în cât stropii 'i-ajungeau; vântul apoi îi spulbera aşa, că se simţiau atinşi mereu de aburirea lor umedă.

Se aşezară pe vârful uneia din stânci, cu spatele spre colosul roşcat; umbrela Jeanei se desfăcù şi le rămase pe umeri, apărându-i de privirile lucrătorilor, şi'n bătaea luminii apusului, foarte vie d'asupra Mentonului, reîncepură dulcile ciripiri ale dragostei lor.

— Fă'mi acuma chiar o poezie, Alexandre. Să vedem, te putem inspira, natura şi eu? îi zise ea într'un rând.

— Crezi tu că impresiunile, când sunt puternice, pot să ia haina cuvântului scris?

— Eu cred că da... Si apoi nu cer ceva artistic... O improvizaţiune... încă

o amintire scumpă... de oare-ce toate între noi trebuie să se reducă la rolul de amintiri...

Oftă ușor și-i întinse mâna, negrăit de drăguță mână, giuvaer artistic ce pasionează pe cunoscători.

— Haide, scoate portofelul și creionul... îi zise ea, râzându-i senin, privindul ca pentru a'l mișcă.

— Dacă vrei tu, Jeano, cerc...

— Te rog... Uite, culege inspirațiunea de pe buzele mele...

— De pe gura ta grațioasă, inspirațiunea, dar voiu cânta mâna aceasta perfectă ca formă...

— Cânt-o... Mai întâiu sărut-o însă...

'I-o așeză pe genuchi, ca să ție nemșcat portofelul, apoi se rezemă de umărul său și începù a sorbi cuvintele ce se așezau, unele după altele; în versuri, aci mai rar, aci mai repede.

— L'as că-i bine, dece ștergi? îl întrerupse.

— St... că sperii porumbelul care coboară cuvintele... Tu nu vezi că nu caut încă ritmul și rima?.. Urmăresc ideea și las inima să vorbiască. Trebuie să ții seamă apoi că nu scriu în limba mea, ci într'o limbă căreia nu-i cunosc toate finețele... Pare a fi voit să iasă un sonet după numărul și dispozițiunea strofelor...

Vom vedeà la urmã ce vom face din el...

Dupã ce mai îndreptã pe ici, pe colo câte un termen, citi poezia întregã, întru cât-va banalã, cu emoþiune însã și cu mâiastrã mlãdiere de intonaþiune.

Jeanei îi părù foarte frumoasã și o citi și ea, cam declamator, având ca «trémolo» de orchestrã neîncetatul îngânat al valurilor.

Marea se mai liniștise. Rãcoarea începuse a se întinde venind din largul ei.

Mentonul, la ultimele rãsrângerii ale asfinþitului, apãrea ca un minunat decor de teatru cu care se ferminã o feerie.

XV

Plouã mărunt și des. O ușoarã roșeaþã pe zarea depãrtatã a rãsaritului, aratã cã soarele s'a sãltat dincoace de hotarul lumii vechi.

Dupã o clipã douã, se șterge însã și imensa boltã rămâne cernitã în întregime...

Marea, rãsrângând acea culoare închisã, pare turbure. Mâhnirea Firei o înrãurește. Valurile par încruntãturile de sprâncene ale chipului ei posomorât.

Forturile «Montargielle» și «Cânelui» nu se mai vãd. Ploaea a tras o perdea de ceaþã între ele și oraș.

Șoseaua de plimbare e umedã pe de

marginii și noroioasă la mijloc. Ochiuri mici de apă și râulețe ce se întretae, o străbat în toate direcțiunile.

Înaltul dig e tristă sclipire de umezeală. Farul pare o veghiă sgrebulită de frig, de pe acoperământul țuguiat al căruia, ca de pe marginile unei pălării calabreze, ploaea picură de jur împrejur.

Tăriceanu aruncă o privire, două, acestei priveliști și dă fuga de se ascunde în așternutul cald ce păstra urma corpului.

Eată o zi cum foarte puține și rar avusese de când se află în Menton.

Ce mult te posomorăsc asemenea zile! Ori ce vrei să faci, nu poți. Hotărârea ți cade la moment. Gândurile nu ți se pot strânge asupra unui anumit lucru. Ți se ivesc împrăștiate, pe zarea minții ascunsă tot în ceață ca și Firea, așa că nu le poți urmări sborul, întocmai cum nu' poți urmări la un stol de rândunele într'o dimineață ploioasă de toamnă.

Ori dincotro privești, pornește spre tine, pe fire nevăzute, apăsătoare melancolie.

Și nu poți nici măcar prelungi somnul nopții liniștit, ca orele cel puțin să treacă, în inconștiența lui.

După o oră de amorțire nu se mai putu suferi în pat...

I se părù că atunci era în faptul zilei.

Se simți înfrigurat... Era întunecoasă odăea, urâcioasă : il gonià par'că.

De-aceea, nu știu cum să se scape mai curând de îmbrăcatul obișnuit, ca de-o sarcină, și se dădù repede jos în sala de mâncare, spre a'și beà cafeaua.

Dar și sala aceasta părea ca o femeie urâtă ce te supără și când nu'ți vorbește.

În salon unde trecù apoi, găsi foc în cămin. Era o notă veselă.

'Și-aduse aminte de coșul din colț : camelia nu lipsià. Era o a doua notă veselă. O prinse la cheutoare și se apropià de marea ușă ce da pe terață...

Ploaea începuse mai tare, isbind în geamuri. Pe sticla ușii se prelingeà în linii aplecate, încetuind-o.

«*Figaro*» stà desfăcut pe-o masă ; «*des Débats*» pe alta ; «*Revue des deux mondes*» pe-o canapea...

Pe care să'l apuce la citit ? Stătù nehotărât... N'avù curagiul să ia pe nici unul.

Ploaia lovià acum cu furie... I se auzià căderea pe acoperemânt. Și nici o mișcare în toată casa !

Ce să facă ? Ce să facă ? Dacă s'ar duce prin ploae până în port ? Ideea de umezeală, de frig, de noroiu, - îl făcù să se înfioare și să steà pe loc.

Se apropià dar de gura căminului,

care îi râdea aprins, de la care se împrăștiă o plăcută înviorare încăperii.

Se așeză, și după câte-va clipe simți de-odată par'că s'ar fi ridicat un stăvilă înlăuntrul lui.

Melancolia se topise și purcedeă să se facă gândire ce se revarsă.

Se puse pe scris, și de ce scriă, neîntrerupt de nici un sgomot, greutatea i se luă de pe inimă, o dulce seninătate i se așterneă pe chip și'n privire.

Căldura din cămin îi încălzise corpul, amintirile plăcute din zilele de pe acest țărm, îi încălziseră închipuirea. Urâtul dispăruse.

Par'că vedeă cerul limpede; par'că se vedeă trecând în josul unor culmi înverzite, printre flori ce-i parfumau calea; și toate erau în lumină de soare, în veselie de primăvară.

Scria un pastel. Frumosul chip al Jeanei se întovărăși bucuros să împliniască priveliștea poetică din mintea visătorului.

De-odată tresări, căci o bandă întunecoasă, dar catifelată, caldă, mirositoare, îi acoperi ochii.

— Jeana... șopti el.

— N'ai ghicit... răspunse cu râs vesel.

Iși lăsă mâinile de pe ochi, în jurul grumazilor, și gura-i fragedă, ca o cupă alcătuită dintr'o roză vie, se alipì de

gura lui și-i dăruî dulcea băutură a sărutării.

— Cum nu era să te ghicesc, scumpă Jeano, când îmi erai în minte, când vorbiam de tine aci... Mi se părea că te văd aevea și aveam iluziunea momentelor noastre de dulce intimitate sufletească...

— Cu adevărat, Alexandre? Te gândiai la mine și mă vedeai?

— Uite, să'ți citesc urma acestor versuri...

— Ce păcat că nu'ți știi limba... Vrei de azi în colo să'ți arăt polonește și tu mie românește?

— Primesc.

— Fiind-că e ziua ploioasă, vrei să cânt la piano, acum de dimineață, iar după amiază să facem gramatică?..

— Vreau...

— Dar unde? Tot aci, par'că nu'mi vine, fiind-că va fi multă lume.

— Dacă va permite mama ta, în una din camerele ce locuiți...

— Bună idee... Mama va permite.

Pe când se așeză la piano, intrară Ex-Căpitanul Cornouilhac și soția, Miss Habler însoțită de-o domnișoară de-o extraordinară frumusețe oacheșă, nou-venită de-cuseară, și un domn dintre englezii cunoscuți.

Diavolița de Miss Habler, cum își dădù seamă de scena duioasă de la piano,

se apropiâ cu irlandeza cea cu ochi mari negri plini de-un foc învăluit, și ceru voe Jeanei să 'i-o prezinte :

— Miss Eva Randsome... Apoi, către Tăriceanu : o poetă distinsă, de și are numai optsprezece ani... și'l prezintă : un poet cu renume... Etate necunoscută...

— Miss Habler, sunteți o indiscretă, zise noua venită : denunțați un modest talent, dar mai cu seamă o etate... domnul se poate considera mulțămît căci nu i se cunosc anii...

— Anii sunt trepte ale timpului pe care poetul le urcă și le coboară cu nepăsare, zise Tăriceanu.

— D-ra Staniewici e o pianistă excelentă, Miss Randsome, zise Miss Habler... S'o ascultăm...

— Ce bine ne-am adunat : numai distinși, cu renume și excelenți, râse Jeana cam nervos, — cuvinte ce nu le zicea mai bine, căci par'că sunară fals.

Ele puteau fi o isbucnire neînfrânată a geloziei, unde văzuse în Miss Randsome o frumusețe de temut ca rivală.

După aceea, se și ridică de la piano.

— Ce fel ? nu ne cântă ? întrebă Miss Habler, surprinsă.

— Nu pot... Timpul acesta urâcios îmi răpește energia... Tocmai ceea ce spuneam și d-lui Tăriceanu, care mă rugase, când ați venit d-v...

— Regret, zise Miss Eva...

— Vă cred, dacă și pe d-nul Tăriceanu l'ați refuzat... zise Miss Habler, ușor ironică.

Jeana se îngălbeni puțin și par'că-veni să răspundă cu o grosolanie, dar fiind-că intrau d-na Staniewici și Sonia, sora Jeanei, — se opri.

— A! eată mama... Îmi dați voe, nu-iașa?...

Le salută pe d-șoare, abia se înclină lui Alexandru și se duse lângă bătrâna.

Miss Habler șeză, invită și pe Miss Eva, lângă Tăriceanu, așa că'l cuprinsă între ele, și începă convorbirea. Era ca un fel de răzbunare în contra Jeanei, pe care se părea a fi avut ceva de la cunoștința lor chiar.

Miss Eva șeză, după ce privi într'un chip curios pe urma Jeanei. Căutătura vădiă o apreciere nefavorabilă acesteea.

Dacă frumusețea Polonezei era, fără vr'o restricțiune, plină de vino'n-coace, frumusețea Miss Evei aveă pe lângă deplinătatea farmecului nota unei seriozități blânde, care impresionă numai de cât.

Mult mai corpolentă de cât Jeana, împreună puternicia cu grațiosul.

Privirea ei era dreaptă și pătrunzătoare. Râsul îndulciă liniile întru câțva aspre ale gurii, — și era un râs sănătos

ce exprimă veselia firii. Din privire și răs nu'și făcea însă armă de seducțiune, în dorința de a plăcea numai decăt.

Părul îl avea negru cu unde albăstrii lucitoare. Sprincenele cam mari dar grațios arcuite și ușor îmbinate; mânilor cam măricele, dar cu degete lungi delicate. Numai piciorul strică: era în de-ajuns de mare. Noroc că'l mai acoperia rochia.

Miss Eva vorbiă c'un accent perfect limba franceză. Graiul îi eră sonor, plăcut, mlădios, lipsit însă de muzicalitatea glasului Jeanei.

— Sunteți francez, domnule? întrebă Miss Eva, cuprinzându-l cu priviri cercetătoare serioase.

— Nu, Miss Randsome. Sunt Român din România.

— A! român... România... Romagna, în Italia, la sud...

— Nu, Miss, dați'mi voe. România se întinde între munții Carpați și Dunărea-de-jos, până la Marea Neagră. E un regat al căruia popor de cinci milioane, este de gintă latină, înrudit dar cu Francezii, Italienii și Spaniolii. Limba noastră e cu mult mai apropiată de limba latină, ca limba italiană chiar...

— Vă mulțumesc, domnule, că m'ați făcut să cunosc încă o țară în Europa. Ciudat studiu este și Geografia, la noi în Irlanda!...

— Ați auzit, domnule Tăriceanu? Miss Eva a zis: în Irlanda, nu în Anglia. Trebuie să știți că Miss Randsome, deși are un nume mai mult englez, este foarte mult irlandeză și prea puțin engleză, zise Miss Habler.

— Miss Habler, nu pot uita că Irlanda a dat și urmează să dea Angliei din viața ei, în timp ce Anglia nu mai încetează s'o considere țară cucerită...

— Faceți politică, Miss Randsome? întrebă Tăriceanu într-o câțiva pe un ton glumeț.

— Anglia face politică, răspuse Miss Eva cu aprindere. Noi facem patriotism!

— Mai cu seamă separatism, zise Miss Habler cu obicinuita-i ironie.

— Firește, Miss, firește, zise cu seriozitate și cu liniște Miss Eva, până ce ni se va da dreptul să fim Irlandezi în Irlanda; numai atunci pentru întregul Regat-Unit vom putea fi și Englezi. D-v. însă, domnule Tăriceanu, ce politică duceți în țara d-v.? întrebă ea, cu interesul de-a cunoaște.

— A! Miss Randsome, dați-mi voie să nu răspund la întrebarea aceasta, de oare-ce un lucru nu pot suferi pe lume: «politică». Pe cât mă iartă puterile, caut să rămân artistul devotat misiunii ce crede el că are de împlinit.

— Cum? nu puteți suferi politica? Eată ce nu pricep. Prin politică eu înțeleg datoria de onoare a fie-cărui cetățean de-a se interesa de toată activitatea publică a orașului său, a Țării sale, și a contribui din toate puterile sale la progresul lor.

— În adevăr că, politica, astfel văzută, ar fi un ideal...

— Este chiar... și mă surprinde când d-v. păreți a avea altă concepțiune despre politică...

Convorbirea ținù mult timp încă, și atât de absorbitoare, că rămăseseră numai ei fără să fi prins de veste.

La întâiul sunet de clopot, Miss Habler se ridică...

— Ce repede a trecut timpul! zise ea.

— Și'n ce chip plăcut! exclamă Tăriceanu, privind la Miss Eva. Atât de plăcut, adaoase, după ce se apropiâ de fereastră, că și ploaea a încetat de dragul nostru.

Miss Habler zâmbi ciudat, uitându-se la Tăriceanu.

Miss Eva se apropiase și ea de fereastră.

— Ce bine ar fi să scăpăm de grija de-a stă întreaga zi în casă! Din spre apus se luminează puțin.

— Fiind-că natura ne promite scăpa-

rea, să ne promitem și noi câte-trei o plimbare în jurul Capului Martin, zise Miss-Habler.

— Dacă nu azi, mâine, înainte de prânz, zise Miss-Eva, și călări pe asini, de se va putea, după cum fac eu vara în mijlocul munților pe moșia noastră...

— Ce zice d-nul Tăriceanu? E liber?

— A! da... răspuse el cu grabă.

— Amintiți-vă bine: nu v'ați dat cumva dimineața? întrebă Miss Habler, ironic.

Tăriceanu o privi imputător.

Se află cu spatele spre ușa salei de mâncare. Nu văzù dar cum această ușă se întredeschise puțin, lăsând să se zăriască spionătorul cap al Jeanei și cum apoi se închise repede, când privirea ei întâlni batjocoritoarea luare aminte a Miss-ei Habler.

Când amândouă ușile salei de mâncare se deschiseră și feciorul apărù, după o-biceiu, Alexandru le invită și le urmâ.

În dreptul intrării, Jeana vorbiă cu Sorêt; era foarte contrariată: se vedeă după mișcări.

Cum văzù pe Alexandru că vine, lăsă pe Sorêt, și trecù repede la masa familiei fără să se uite la el.

— Știi că de-seară vine tata? îi spuse Sorêt, de cum se așezară la masă.

— In fine ! exclamă Tăriceanu.

— De ce exclamațiunea aceasta ?

— E pentru tine, Sorêt : nu dorești de tată-tău ?

— Doresc, însă are să mă și încurce... N'am să mai pot fi liber precum eram.

După ce mai trecu un timp :

— Ce-avea Jeana de mi s'a părut supărată ? Nu cumva cauza e engleza asta în adevăr splendidă ? Uite-o că te privește acum...

— Astâmpără-te Sorêt, să nu creadă că vorbim cine știe ce, de dânsa!..

Ce e drept, Miss Habler făcuse loc lângă ea Irlandezei, și amândouă vorbeau pe șoptite, probabil de cei doi prieteni.

Jeana nu încetă de-a spiona cu privirea ceea ce se petrecea la masa mare. Ne mai având pe Marușca, nu aveà nici cu cine să schimbe vorbe, după situațiune.

Cu muma ei ori cu Sonia nu puteà.

Aproape de ridicarea de la masă, Miss Habler legă vorba între Alexandru și Miss Randsome, trăgând cu coada ochiului spre Jeana și părând mulțumită de efectul asupra acesteia.

Tăriceanu, convorbind, observà pe Jeana, și-i înțelegea supărarea ; dar observà și pe Miss Habler, fără să înțeleagă interesul ce părea că aveà de-a'l depărtă de Jeana și a'l apropià de Miss Randsome.

Era evident că voià să-i facă în ciudă Jeanei, — dar de ce? Fusesse ceva între amândouă, înainte de sosirea lui?

Iși rezervă întrebarea aceasta pentru Sorêt, de la care voià să ceară lămuriri, în interesul înțelegerii caracterelor...

XVI

Pânza dintr'o bucată ce acoperià cerul, începuse a se rupe pe alocuri, a se destrămă prin altele, supt suflarea puternicului vânt.

Nori mari rotunzi, unii cenușii, alții negri, se rostogoliau fugărindu-se par'că unul pe altul.

Pe zare luau formă lungăreață, păreau coloane de fum suflate din urmă, din ce în ce subțiindu-se, din ce în ce dispărând supt orizont, spre a lăsa pe altele în loc.

Din când în când soarele se arată câte-o clipă strălucitor și cald, aruncă ici, colo câte-un mănunchiu de raze cari dănțuiau pe mare, — și iarăși dispărea.

Uneori de după câte-un nor se revărsă lumină, fără ca isvorul să se arate.

Cerul se află în fierberea limpezirii, marea în frământarea ce trebuià s'o ducă la liniște.

Cei sănătoși, îmbrăcați mai grosior, ieșiseră pe primblarea de pe țarm și în-

fruntau apriga batere a vântului, pentru plăcerea de-a respira aerul curat și de-a privi de-aproape supărarea mării.

Când Tăriceanu se urcă în camera lui, o găsi luminată de jăratecul strâns în gura căminului.

Iși aprinse țigara, se ghemui în fotoliu, în fața focului, și cu voluptate începù să fumeze.

Un gând nou se apropiâ furiș, zâmbitor și-i încondeiâ icoana răpitor de frumoasă a Miss Evei Randsome.

Un gând vechiu, părând acuma bătrân, dar ne-vrând încă să fie dat uitării, veni dârz și hotărât, ca unul ce se știe cu drepturi *ab antiquo* și-i zugrăvi cu colori vii chipul Jeanei, căreia îi dădù trăsuri de suferință.

Atunci începù lupta de deosebire între amândouă.

Chipul Miss Evei se impuneà și gândul nou începeà să se creadă triumfător.

Gândul vechiu alergâ la o ultimă încercare:

— Pentru ce te lași înrâuririi farmecului altei ființi? gândește-te la timpul relativ foarte scurt, ce mai ai de stat pe-aci. Ține neîntrerupt șirul zilelor frumoase ce 'ți-a împletit Jeana. Plecarea ta îl va rupe; îl va rupe însă din întregimea lui. Lasă-i Jeanei regretul că te

pierde din cauza plecării; nu-i lăsa amărăciunea că te-a pierdut înainte de plecare și că alta 'i-a luat locul. De ce să suferi și în amorul ei propriu, că nu te-a putut avea, numai al ei, nici până la fatala despărțire? Foarte bine: miss Eva pare a fi corespunzând mai mult unui anume ideal al tău despre femei: nu e cochetă ca Jeana; nu 'ți-a sărit în cale ca Jeana; știe să fie mai puțin femeea-sex și mai mult ființa cultă care se impune prin însușirile intelectuale și morale... În aceste reșeade farmecul, nou pentru tine, al acestei ființi. Nu e mai puțin adevărat însă că Jeana 'ți-a adus sacrificiul prin care de asemenea se poate impune inimii tale. De miss Eva nimic nu te poate lega... Căci dacă ție acum 'ți-ar veni plecarea spre o căsătorie, miss Eva n'ar primi, poate, din considerațiuni ad-hoc, după cum ai găsit tu față cu Jeana, spre a nu-i primi dorința ca posibilă de împlinit. De ce te-ai lăsa dar să te cuprindă un amor nepotrivit? Ca să pleci cu o rană greu de vindecat? Pe urmă, generos ar fi să dai Jeanei o rivală? E cochetă, dar s'a dăruit ție cu pasiune, te-a făcut să petreci în chip plăcut trei luni de zile și se va despărți de tine cu părerea de rău a unei prietenii ce nu va uita pe-a ta. Te-a făcut s'o cucerești cu ușurință, dar

nu adese ori te poate întâmpina asemenea cucerire frumoasă, așa de adorabilă ființă în părăsirea ei. Împac'o pe Jeana; împac'o...

Gândul nou nu mai cuteză să zică ceva, însă, șiret, își promise să pândiască vr'o ocaziune când să'și redobândiască întâietatea.

Gândul vechiu rămâneă domn pe situațiune, după cum socotiă, și se pregătiă să'l porniască spre Jeana.

Alexandru se ridică. Țigara i se finise și voi s'aprindă alta. Îl atrase la fereastră cerul limpede, marea mai liniștită par'că și se opri să priviască.

Ceva însă îi coborâ ochii în jos: la fereastra camerei sale, Jeana sta cu capul rezemat pe mână, cu ochii în sus către el...

Privirile li se întâlneă; el îi zâmbi. Ea rămase însă neclintită. Frumoasă eră!..

Socoti că dacă-i va face vre-un semn, ea va alergă de sigur. Dar nici la semnul făcut, ea nu se clinti.

Atunci se ivi lângă ea micul diavol de soră, care păreă că nu vedeă nimic și înțelegeă mai tot.

Alexandru se dădu înapoi.

— Voiu împăca-o diseară, în salon..., își zise el... la să mă duc pe țarm.

Când își așeză pălăria pe cap, în fața oglinzii de pe cămin, auzi cum se deschide

ușa încet și văzù cum se ivește capul isteț și drăgălaș al surorii Jeanei.

— Intră, domnișoară, intră... căci am «bomboane» pentru d-ta...

Înaintă, o luâ de mână și-i oferi să ia din o cutie fructe zaharate.

Fetișcana, plimbâ prin odae ochi curioși, roșie la chip, sfioasă, dar nepierzând nimic din vedere de cum era odae; apoi, după ce luâ vr'o două, trei fructe, pe alese:

— *Iânina* (așa i se zicea Jeanei, în familie) te roagă să-i dai o carte de citit, dacă ai; ori dacă voești, să te plimbi, să te cobori acuma chiar.

— Spune, te rog, d-șoarei Staniewici că mă cobor... la cutia întregă, dacă'ți plac fructele...

— A! mulțumesc. Dar dece nu-i zici soră-mi pe nume? La noi, în Polonia, un logodnic zice totdeauna pe nume logodnicei lui...

Tăriceanu se oprì de odată... Titlul acesta de «logodnic», în gura Soniei, aveà o însemnătate gravă pentru el, îi arată pe negândite că față cu familia Staniewici el aveà un rol bine hotărât, însă necunoscut lui încă.

S'o întrebe pe Sonia, nu era rău, — cu toate că fetica trecuse dejà pe prag.

— Va să zică așa fac logodnicii, pe la d-vs? întrebă el.

— O! da... Și se plimbă pe ori unde cu logodnicele lor... Altfel, crezi c'ar lăsa mama pe Iânina cu d-ta, toată ziua?

Din vorbele acestea ieșea lămurită acum cestiunea...

— Mă duc, zise repede Sonia, căci mă așteaptă Iânina cu răspunsul...

— Uite, dă-i și cartea asta...

Și-i înmână «*L'affaire Clémenceau*» a lui Dumas-fiul.

— Dar vii?

— Uite chiar acum.

Sonia se făcu nevăzută.

— Prin urmare, se gândi el, Jeana a mințit pe mumă-sa și mie 'mi-a creat o situațiune delicată, de care probabil că trebuie să fie puși în cunoștință prietenii bătrânei... Când voiu plecă, voiu trece drept un om ce nu-și ține cuvântul... și Jeana va putea fi interesantă ca victimă... Să fi fost de la început un calcul?.. Să fi avut la început speranța că mă va face bărbatul ei? Nu, n'o cred perversă; a fost mai degrabă imprudentă...

Când ajunse în dreptul camerelor cu No. 2, Jeana își încheia o mănușă, gata de plecare. Pe față avea un vâl alb foarte subțire dar des și lucios.

Jeana prinse de veste că Alexandru

avea o cam ciudată înfățișare, și inima i se strânse: gelozia i se mai ascuți. Era cu puțință să'l fi și prins deja miss Randsome? Această întrebare 'și-o făcuse ca o ușoară bănuială; acum 'și-o punea cu frica de-a nu fi cumva ceva sigur.

Erau aproape de parc, unul lângă altul, și încă nu'și vorbiseră.

— Incotro mergem, Jeano? întrebă el.

— Vino cu mine... și nu fii curios.

Trecură puțin în sus de parc unde era o stațiune pentru găsit catâri.

— Doamnă, se adresă Jeana femeii de serviciu, ne trebuie pe mâine dimineată, la ora opt, șase catâri bine înșeuăți. Poate să luăm numai patru; ori cum, s'aveți șase la îndemână. Poftim cinci lei arună.

— Bine, doamnă.

După ce-i dădă numele, ca femeea să'l înscrie pe caetul de comande, Jeana plecă înainte. Tăriceanu o urmă, surprins, fără s'o întrebe însă.

Jeana apucă pe ulița din dosul parcului, ieși pe strada Principală, o străbătă și după ce trecu pe vr'o alte trei uliți, ajunsese la drumul mare ce ducea spre Castellar.

— Acum suntem singuri; putem vorbi, zise ea și'și ridică vâlul.

Alexandru observă că era palidă, că plânsese.

— Ia'mi brațul...

Pe când el i'l luă, ea scoase din săculețul de mână o roză și 'i-o puse la cheutoare.

— Mulțumesc, Jeano...

— Nu mă săruți?..

— O! dacă'mi dai voe...

— Bine că se înfrumuseță timpul. Ah! sunt îngrozitoare, ploaea și umezeala... Nu știi cum mă enervează de tare... Credeam că înnebunesc, până mai adineauri, când văzui soarele...

ii spunea, indirect, că suferise, din cauza lui.

— In adevăr că timpul rău înrâurește naturile nervoase.

— Tu, cel puțin, ai avut cu cine vorbi...

— 'Mi-a părut rău că te-ai depărtat, mai ales că în felul cum eram invitat la vorbă, nu te puteam urmă.

— A! dar nu crede că aș fi avut intențiunea să'ți adresez imputări... Nu-i așa însă că miss Habler a căutat să lege vorba?

— Bine nu pot preciza...

— Ea, de sigur... Tu nu înțelegi nimica?... N'ai știut de la început?...

Tăriceanu se opri în loc și privi la ea surprins, întrebător.

— N'am înțeles nimic, dragă Jeano...

— A fost azi Marușca, pe la mama,

și am putut vorbi puțin și eu cu dânsa. Ea 'mi-a lămurit cestiunea... și așa trebuie să fie. Când ai venit la Menton, erai în otel prieten numai cu englezii și miss Habler spera să te aibă cavalier, singurul cavalier de altfel care 'i-ar fi plăcut și ei. Se deprinsese cu ideea aceasta, când i te-am răpit eu... Mă mir că tu, bun observator, ai trecut cu vederea gelozia aceasta de față bătrână, mai perfidă de cât gelozia îndreptățită a celor tinere. Când fetele bătrâne își închipue că le-ar fi deosebit vr'un tânăr, — efect al speranței și al nălucirii lor, — își pun toată viața pe cartea ce-o joacă. Iar când «valetul» e în mâna alteea, mânia le e mare, dar o ascund supt un zâmbet totdeauna sarcastic... și răzbunarea li-i acoperită, dar urmărită cu liniște și cu tenacitate. Așa cu miss Habler... Vrea să și răzbune, după ce m'a bombardat cu destule ghiulele ironice, și 'ți pune în cale pe miss Eva. Dar să iă seama! Polonezele n'au în vine apă de mare și bere englezească!..

Vorbise cu aprindere de ură, cum încă nu o văzuse Alexandru. Privirile ei aveau o expresiune aproape feroasă și marginile gurii i se umeziseră... tremurate de-o mișcare nervoasă.

— Dragă Jeano, începù Tăriceanu,

îți e ciudată mânia, ca și cauza ei. Prea
 îți crezi «lion de Paris» pe amicul tău
 Alexandru, ca toate fetele să prindă slă-
 biciune de dumnealui.. Am avut o deo-
 sebită parte să fiu întâmpinat de tine cu
 iubire; m'ai smuls din răceala mea de
 lume și'ți mulțămesc. Inșă te duci prea
 departe cu gândul, ori cât ar fi de mă-
 gulitor pentru mine, că pot fi plăcut de
 toate sau chiar că sunt dispus a le plă-
 cea pe toate... Zău, mare sarcină îmi pui
 pe spinare !..

— O! n'o luă pe tonul glumeț, dragă
 Alexandre! Am simțit eu ce impresiune
 'ți-a făcut miss Eva. Avem, noi, femeile,
 un instinct, care ne denunță pe rivala
 de temut...

— Dar Jeano, te rog să crezi că numai
 pozițiunea falsă în care m'ai lăsat, ple-
 când prea repede dintre noi, m'a făcut
 să rămân...

— Ori cum, prea lung timp...

— Uite, Jeano, ca să'ți dovedesc că
 miss Eva imi e indiferentă, n'am să mă
 duc mâine la plimbarea la care am fost
 invitat...

— De miss Habler, nu-i așa?

— Pe care n'am putut-o refuză...

— Împrejurul Capului-Martin, nu-i așa?

— Eram să ți-o spun, dar văd că ești
 informată.

— Apoi nu ai văzut că am și tocmit catării?

— Cum? pentru plimbarea aceasta?

— Da, fiind-că miss Eva a avut amabilitatea să mă invite și pe mine...

— Miss Eva?.. vezi? Și o mai bănu-ești ca rivală!...

Jeana râse șiret, par'că ar fi ascuns o parte din adevăr...

— Mare drăcușor îmi ești! zise Alexandru, și o sărută. Dar cum ai aflat?

— E bun locul pentru sărutări! auziră un glas de femeie.

Se întoarseră, rușinați.

Eră o vânzătoare de portocale, c'un coș plin.

— Se cunoaște că sunteți în luna de miere... mai zise femeea.

— Sunt de miere și portocalele d-tale, ca să ne vinzi două?

— De miere, nu tocmai, că nu li-i felul; dar dulci și acrii, bune la gust, da. Pof-tiți două, pe ales...

Tăriceanu îi puse în mână câți-va gologani și își urmară calea.

— Unde mergem Jeano, căci suntem spre Garavan?

— Colo, sus. Vreau să văd cimitirul, atât de poetic așezat..

— Haidem și la cimitir: el închee toate socotelile lumei...

— Cred că nu le va încheia încă, pe ale noastre..., răspunse ea, oprindu-se în loc și căutând la el cu grijă. Hai să nu mai mergem, adaoase dup'o clipă.

— Ești superstițioasă?

— Cugetarea ta m'a înrâurit... Cine iubește se și teme.

— Cine se teme n'are credință în de-ajuns.

— Atunci... haidem.

Pe un drum îngust ce urcă un dâmb, printre niște copaci, se urcă și acei ce se duc la locuința eternă.

Cimitirul e alcătuit din două șesuri, unul mai sus și altul mai jos, făcându-l să arate că e cu două caturi.

Locul de odihnă al fie-cărui cetățean al eternității, e însemnat cu pietre simple ori cu monumente de marmoră, îngrădite cu merișor sau cu ostrețe de fier.

Drumulețe înguste și pietruite șerpuesc printre morminte. Ciparoși foarte bine îngrijiți se înalță peste tot locul, părând și ei monumente, din care însă nu pier nici odată viața și frăgezimea.

Coroane de flori de porțelan, puse în tocuri cu geam, ori așezate pe piatra mormântală și pe cruce, arată semnele de dragoste ce din când în când mai aduc morților, viii.

În tot cuprinsul, tăcere.

Doar păsărelele ciripesc sărind dintr'un ciparos în altul, strecurându-se în frunzișul lor des unde'și ascund dragostirea. Doar vântul cât se simte, când sboară printre monumente și se atinge de frunzele și de florile sunătoare ale coroanelor... Partea de sus a cimitirului este împrejmuită c'un zid gros și nu prea nalt, pe care poți stă spre a te odihni.

De-acî, priveliștea orașului și a mării este vrednică de admirat.

O mai văzuseră de pe atâtea ridicături; de nicăiera nu li se părù mai frumoasă.

Poate unde se uitau, la ea, din cetatea mută.

Cuprinsul acesta le amintia că există moartea; priveliștea desfășurată supt dânsul, le vorbia de viață și de toate deșertăciunile ei dorite și neînfrânate.

Erau în una din puținele și adevăratele situațiuni, în care, viața se poate defini mai bine de cât ori când și de cât ori cum:

«Viața este nepătrunsul necunoscut». Mormântul poate fi la capătul unui pas... și tu, în neștiința de ce-are să fie, te uiți înainte, te lași dorinților și plăcerilor. Abia terminară de privit mormintele ce le chiămaseră o mai de aproape atențiune, și se așezară pe zid, privind viața

cea de departe, plină de soare, a căreia legătură cu viața lor lăuntrică, nu se putea întrerupe prin faptul' intrării într'un cimitir.

Jeana, după câte-va momente de adâncire în larg, își întoarse privirea la Alexandru.

— Ciudată e firea lucrurilor, zise ea. În momente de bucurie îți presară necazuri și'n momente de supărare îți înflorește câte-o mulțămire. Închipuește'ți că azi dimineată, pe când numai veselă n'aveam de ce fi, — am primit din Berlin un bilet de logodnă a unei verișoare a mea. Moșia noastră e lângă acest oraș, și vară-mea își are moșia vecină cu a noastră. Mi-a făcut o mare bucurie, fiindcă ea și ofițerul se iau din dragoste și au ajuns aci după mari piedici... Cât trebuie să fie de fericită!

— Negreșit, răspuse el, — convins, cum că logodna aceasta eră o născocire adusă în vorbă pentru un scop anume. Și cu mintea se duse la vorbele Soniei, sora Jeanei.

— Erau la noi câte-va persoane, — căci ne vin musafiri, — cucoane bine-înțelese, apropiate etății și gusturilor mamei. Natural că mama a dat câteva lămuriri asupra bucuriei noastre și vorba a venit și despre noi amândoi...

— Da ? întrebă Alexandru. In ce chip ?

— Mi se pare că și d-vs. doamnă, o s'aveți o logodnă și chiar aici..., deschise vorba una din cucoane. Eu, înțelegi că mă făcui mică de-o-parte, ocupată chip să caut nu știu ce... Am auzit însă pe mama răspuzând foarte limpede că așteaptă ca tu să te declari, fiind-că nu crede să poată fi vr'o piedică... De-acî apoi, laude, — pe drept meritate, de altmintrelea, — la adresa ta, din partea tuturor cucoanelor... și mai ziceau nuștiu ce, adineauri... Faci bună impresiune tuturor, — eată adevărul.

— Dragă Jeano, îmi dai voe să te întreb dacă mama ta 'ți-a vorbit vr'o dată de mine ca pretendent la mâna ta ?

— De mai multe ori, răspunse ea, ținând ochii în jos.

— Și tu ce 'i-ai răspuns ?...

— Că 'mi-ar fi pe voe, dacă tu ai dori-o.

— Nu cumva vei fi afirmat doamnei Staniewici că și există, între noi, proiectul unei căsătorii ?

— Nu 'i-am afirmat... răspunse ea, încurcată...

— Mie îmi vine să cred că 'i-ai dat măcar a înțelege, spre a'ți îndreptăți plimbările lungi cu mine. Situațiunea e foarte delicată, dragă Jeano, de-aceea te rog să nu'mi ascunzi adevărul...

Ea se făcù roșie foc și dădù semn de înfiorare.

— Da, mărturisesc... Altfel nu m'ar fi lăsat... ori cât ar fi fost Marușca la mijloc, ca femeie considerată serioasă...

— I-ai spus mamei tale însă că eu 'mi-am dat cuvântul?

Jeana se codi puțin.

— Da... șopti ea, într'o atitudine de copil prins asupra unei greșeli și certat.

— Și doar discutasem împreună, înainte de pasul nostru greșit, că nu'mi iera cu puțință căsătoria...

— Vorbisem mamei mai nainte chiar de discuțiunea noastră... Iartă-mă Alexandre... Dar ce iera să fac? Ieră chip altfel să pot aveă atâtea plimbări cu ține, pline de-atâtea plăceri deosebite? Dăr acuma că am apucat de-am zis, ce te-ar opri să vorbești cu mama, spre a nu mă desmînți?... Nu-i vei cere mâna mea. Ii vei spune numai că dorința ta ar fi să mă iei, dacă împrejurări din țară îți vor permite...

— Nu Jeano. Onoarea cuvântului dat e singura cu care n'am glumit nici odată, ori care au fost împrejurările vieții... Dacă 'ți-și fi promis cât de puțin, prin vr'un cât de neînsemnat cuvânt, posibilitatea unirii noastre, 'mi-aș fi împlinit promisiunea, ori câte umiliri m'ar fi costat. Ieră de-ajuns de grav ca față cu mama d-tale să rămân un amăgitor, după ple-

careea mea; acuma față cu mai multe persoane, față c'o mică opiniune publică ce'mi ieră favorabilă, va trebui să trec drept ceea ce nu sunt, drept ceea ce nu puteam fi... îi grăi aproape cu asprime.

— Am greșit, Alexandre... Dar ce trebuie să fac? Spune'mi și voiu face... numai să mă ierți și să nu fii supărat pe mine..., zise ea, începând să plângă.

— Să'mi dai voe să am o întrevorbire cu mama d-tale, de față cu d-ta, așa ca să lămurim situațiunea.

Ea își acoperi fața cu mânilor.

— Oh! ce rușine îmi va fi... Cum are să mă certe... Și nu mă va mai lăsa cu d-ta...

— Trebuie, Jeano... E de datoria noastră a amândurora!...

Ea rămase o clipă cu capul în jos. Par'că-i trecu pe buze un zâmbet răutăcios, contrastând cu lacrimile de adineauri, căci ridică ochii la el, c'un fel de lucire ciudată:

— Atunci să-i mărturisim și greșeala noastră, Alexandre... zise c'un ton ironic. El rămase uimit. I-se părea că aveà înainte altă ființă în locul Jeanei, cunoscută până atunci.

— Greșeala noastră a amândurora, nu este de fel în legătură cu greșeala d-tale față cu d-na Staniewici... Mama d-tale

va crede cu drept cuvânt că ți-aș fi promis căsătoria și că te-am sedus cu aceasta...

— Uite ce, Alexandre, ne vine foarte greu și unuia și altuia... Să lăsăm dar cestiunea aceasta...

— S'o lăsăm, răspunse mai mult în chip mecanic. Gândul lui ieră la noul aspect supt care i se înfățișă Jeana. O răceală cumplită se așezase par'că între ei și dânsa. Farmecul sincerei intimități dispăruse.

Jeana lucrase astfel ca el să fie legat cu dânsa în ochii tuturor; Jeana voise a-l silii la însoțire, par'că pentru acest pas trebuia sila; Jeana hotărâse a se da în vileag legătura, acum când îi păruse că intră în scenă altă femeie: miss Eva.

Nici iubirea, nici onoarea ei n'o îndreptățiau să alerge la asemenea luptă, de oarece 'și le dăruise lui, din propria ei pornire.

Întoarcerea lor fu posomorâtă, par'că 'și-ar fi lăsat în cimitir pentru totdeauna scurta lor armonie sufletească.

XVII

Înconjurul minunatului «Cap-Martin» se face trecând prin parcul «marelui otel al Capului», ori urcând pe lângă otel către Semaphor și întorcându-te prin parc.

Întâiul drum este mai lung și mai pitoresc; al doilea mai scurt, pe unde vezi numai o parte a Capului.

La opt dimineața miss Eva, miss Habler, tatăl acesteea, Sorêt, Tăriceanu și Jeana, plecară dela otel, pe catării frumos înșeuăți.

Conducătorul ieră Sir Habler, foarte ciudat cât era de lung, de drept și de tăcut.

Câte-trele domnișoarele o luară în rând, după el; Sorêt și Tăriceanu, unul lângă altul, la urmă.

— Tata a venit a-seară și e obosit de drum. Închipuește-ți că cunoaște legătura mea cu Marușca. Mi-a pomenit în treacăt, însă pe azi m'aștept la oarecare ceartă. Cine să'l fi pus oare în curent atât de curând?

— Nu pot bănuî.

— Eu cred că doamna Ré... ori medicul... Și au de gând să mă plictisiască rău, fiindcă vin cu toții: mama și sorămea îl vor urmă săptămâna viitoare.

— Intr'un fel, va fi spre binele tău...

— Și tu ca ei... Ori poate că ești din «ligă»...

— Ce ligă?

— Cum? nu știi că toți oaspeții mai vechi ai otelului, s'au făcut ligă pentru expulzarea Marușcei din otel?

— Acum aflu întăea oară lucrul acesta.

Domnişoarele se opriseră.

— Domnilor, dar ce fel de cavaleri sunteți? le zise miss Habler. Ne lăsați să vorbim numai singure, ceeace devine la urma urmei monotonie?

— E nepotrivire, miss Habler: sunteți trei și noi doi. Cum să ne împărțim? râse Sorêt, apropiându-se.

— Fac eu împărțirea, zise miss Habler. Eu și d-ra Staniewici, ca mai de mult în otelul nostru, ne mulțumim cu d-voastră, domnule Sorêt. D-nul Tăriceanu ca poet, rămâne cavaler d-șoarei Randsome, poetă, căci cine s'aseamănă trebuie să s'adune.

Jeana se uită la Tăriceanu: îl văzù foarte indiferent față cu împărțirea anunțată, indiferent însă și față cu dânsa. Părea suferind.

Miss Habler se apropiă de Sorêt; Jeana nu se mișcă din loc. Tăriceanu trecù lângă miss Eva.

— Domnule Sorêt, o plimbare fără câte-o farsă, n'are haz.

— O! și mie 'mi plac farsele, râse Sorêt.

— Să combinăm una... Cum ai face d-ta, de pildă, ca d-șoara Staniewici să nu meargă lângă d-nul Tăriceanu?

— Cum? foarte ușor: treci fuga pe lângă catârul d-șoarei Randsome și dă-i o «cravașă», apoi te duci și însoțești pe Sir Habler. Eu m'apropiu și dau o cravașă catârului lui Tăriceanu... așa că voi rămâne lângă d-șoara Jeana.

— Bine. Atențiune și repegiune...

Jeana călăriă lângă Tăriceanu la dreapta, miss Eva la stânga. Miss Habler porni și atinse cu cravașa catârul miss Evei, care o și luă la goană..., după cel dintâi.

— Ce bine că am rămas amândoi, zise Jeana...

Dar n'apucă să termine și Sorêt i-ajunse din urmă, lovî catârul lui Tăriceanu, care o porni la fugă, și rămase el lângă Jeana.

Tăriceanu abia putu să-și opriască animalul dincolo de miss Randsome, apoi o așteptă. Miss Habler ajunsesese pe tatăl său.

— Ce înseamnă asta, domnule Sorêt? întrebă Jeana, supărată.

— E-o farsă, d-șoară Staniewici...

— Pot felicita pe autor?

— Pot primi felicitări ca executor.

— Atunci autorul e...

— Miss Habler...

— Bănuiam.

Sorêt se sili apoi să lege vorbă mai lungă cu Jeana; aceasta însă nu-și luă ochii dela perechea de de'nainte și, dis-

trată, abia răspunde, ceeace înveseliă pe francez.

— Veți mai stă mult în Menton, domnule? întrebă în timpul acesta miss Randsome, pe Tăriceanu.

— Aproape o lună de zile încă, miss, ca să pot stă vr'o lună și'n Italia de sud.

— Și noi ne vom duce, prin Aprilie.

— Ce bine 'mi-ar fi părut să ni se fi potrivit timpul!

— Și eu regret: o călătorie e mai plăcută când se face cu mai mulți cunoscuți.

După o clipă de tăcere, în care timp Alexandru îi fură câte-o particularitate grațioasă a chipului, miss Randsome grăi:

— Iertați, domnule, dacă stăruesc în dorința mea de-a vă cunoaște Patria. Pentru mine e un subiect de convorbire plăcut, care iese din șirul banalităților ce se zic de obicei între un tânăr și o d-șoară. Pentru d-voastră apoi, dacă îmi împărtășiți vederea, e ceva ce ține de simțimânt, să vorbiți într'o țară streină, de Țara către care te mână un dor tainic.

— Sunt de-aceeași părere, miss Eva... căci este un mare adevăr. Ori cât de bine să-ți fie în altă țară, dorul de-acasă ia par'că alcătuirea unei lumini ce'ți plutește pe de'naintea ochilor... și te chiamă, și te chiamă după ea. De câte ori îți

vine să te duci în sbor pe urma ei, mai ales când unele amintiri ți se redeş-teaptă!...

Și'n adevăr că una din amintiri i se înfățișă vie, supt forma copilului iubit rămas în țară... Îl văzù cum îi întindea brațele, îl auzi cum îi strigă: «tăticule, vino, 'mi-e dor», — și lacrimile îi năvăliră repede în ochi...

Își întoarse capul, spre a nu-i fi văzută înduioșarea. Miss Eva prinsese însă de veste acelei isbucniri sufletești și se simți emoționată.

Frumoasa mască a chipului nu arată nimic, nici graiul nu se schimbă.

— Aș dori de pildă să știu, domnule, starea ei politică și economică față cu vecinii săi, geografia ei fizică, starea culturală națională și a familiei, și caracterul propriu națiunii.

—Cu plăcere Miss.

Și începù să schițeze foarte cu multă conciziune aceste puncte. Jeana se apropiase, curioasă, și rămase surprinsă când își dădù seama de felul subiectului. Totuși, cu cât Alexandru înaintă în cuvântare și se încalziă, ațintind asupra miss Evei cele mai multe priviri, — cu atât gelozia o chinuiă. Simțiă că sufletul lui Tăriceanu îi scăpă și din puțina dominațiune în care'l ținuse, și această idee

unită altelea: că putea să iubiască pe miss Eva și să fie iubit de ea, o făcea să sufere îndoit de puternic.

În cele de pe urmă ajunseră lângă urcușul Capulni.

— A! eată-ne aproape de a urca clina, strigă ea, bucuroasă să întrerupă pe Alexandru... De-ajuns cu conferința asta...

Miss Eva o privi ciudat.

— O! d-șoară, ca să dai un scop vieții acesteea prea plină de lucruri deșarte, singurul mijloc este să înveți cât mai mult...

— Vorba lui Faust, miss: a trăit o viață întreagă învățând, ca să se convingă la urmă că nu știa nimic... Prin urmăre, și a ști e-o deșărtăcune... Mai bine deșărtăciuni vesele dar!

— Cestiune de aplecare sau de apreciere. Plăcerile, în orice caz, nu te pot învăța nimic, d-șoară... Le poți primi ca pe niște semi-tonuri în o melodie, dar nu ca pe niște note caracteristice... Apoi, și când le primesc, le aleg.

Se opriră în dreptul arcului de piatră, vechiu, în caracterul lucrărilor romane, dacă nu din anticitatea romană. E foarte înalt și de efect plăcut, la intrarea în pădurea de molifițuri uriași.

Soarele iera călduros; mirosul de rășină foarte simțitor și priincios.

Sir Habler cu fie-sa aşteptau pe ceştialţi, urmaţi de Sorêt la distanţă, somnoros par'că, pe catârul lui şi mai somnoros. Sir Habler crezù de cuviinţă să fie şi el mai comunicativ, de-aceea zise lui Tăriceanu :

— «Arc... romain»...

Şi pe englezeşte explicâ miss Evei însemnătatea lui, după Baedeker, în câteva cuvinte însoţite de gesturi, care, la el, complectau gândirea exprimată pe jumătate...

Ca şef conducător, apucâ pe urmă, la deal..., şi se oprî în dreptul parcului otelului, unde aşteptâ iar...

Invoirea erà să coboare prin parc, — lucru nu prea permis pentru acei ce nu stau în otelul Capului, — dar fiindcă englezii se consideră pretutindeni ca pe o proprietate a lor, Sir Habler înţelese semnul fiicei sale, şi intră în parc.

Parcul, model englez, numai brazde cu flori şi arbuşti, dar de un desen minunat, aşternea o privire din cele mai încântătoare pentru locatarii feţei dinspre mare. Mulţimi de bănci şi mese aşezate aşà, ca supt ochi să fie întinderea mării. Ici, colo, hamacuri întinse; din distanţă în distanţă chioşcuri uşoare de fer ori de lemn, foarte plăcute. Toată îndemâna obicinuită de englezii ce locuesc aci.

După ce trecură prin fața otelului, apucară o cărărușă largă numai cât să treacă o persoană pe jos ori călare, între dealul înalt plin de vegetațiune și clina stâncoasă a malului mării.

Această cărărușă șerpuește foarte caprițios, pe unele locuri lărgindu-se cât pentru doi inși, apoi iarăși îngustându-se pe marginea prăpastiei, de'ți e teamă să nu calce greșit animalul și să te duci cu el de-a dura...

Cărărușa e săpată în stânca, roșie ca și malul golaș, și e plină cu pietricele.

Costișa care se afundă în mare pare-a fi un enorm burete, în ai căruia pori largi s'a strâns negreața prafului și a muschiului, — așa de găurită ce este.

Prin unele locuri înfățișează vâlceluțe și coline mici, pe care te poți lăsa cu luare aminte, spre a te apropia de fața mării, dacă ești doritor de emoțiuni.

Rânduirea escursionistilor era : Sir Habler, Jeana, miss Habler, Tăriceanu, miss Eva, Sorêt, — dispozițiune calculată, ca Alexandru să se poată întoarce și să vorbească cu miss Eva.

De-aceea Jeana întorcea mereu capul ca să'și dea seama dacă vorbeau ori se priviau des.

Priviri schimbau din când în când, ca pentru a'și comunica mutual impresiu-

nile ce le dă desfășurarea admirabilei priveliști, însă vorbă nu mai puneau la mijloc.

Trecură pe supt niște vile ce păreau că se pleacă printre copaci, ca să se uite la acești escursioniști, tăcuți, — și ajunseră la o răspântie.

D'aci, cărarușa își urmă calea șerpuitoare până ce atingeă jos de tot țărnul, iar în sus, lărgindu-se, duceă la șoseaua Semaphorului, pe supt un desiș de ramuri prea plecate.

De-oparte și de alta costișa era smălțată de micșunele viorii și albe pătate cu galben, și de-o mulțime de alte flori câmpene.

Făcând haz de biciuelile ce le da ramurile, cu ciudă par'că unde li se turburà liniștea cea dragă, — ieșiră în luminiș pe o șoseă largă și bine prunduită, marginită de molifți și de maslini.

De-aci, printre stușișurile aliniate de-a lungul șoselei din loc în loc, marea se zăriă numai din când în când; printre ele ajunseră la Semaphor.

E un turn înalt de vr'o 25 metri, anume orânduit spre a se putea observă, din vârful-i, vasele ce intră în apele Mentonului și a le semnală portului. Are alipite de amândouă părțile două mici încăperi ce servesc de locuință și de cancelarie oamenilor de serviciu.

Mai la vale de Semaphor drumul mare se împarte: către pădure și către capătul Capului, înainte.

La această răspântie călăreții se dădură jos, spre a se bucura de frumusețea pașiștei, de răcoarea și de umbra locului.

Nu erau de mult acolo, în comunicarea cu viu graiu a impresiunilor, când se ivi un turist, pe jos, îmbrăcat cu vestimente anume pentru excursiuni depărtate. La spate, ca o raniță, ducea un aparat fotografic...

De ce se apropiă, se lămuriă figura tânărului, iar mersul i se iuțiă.

La un anume moment, când fu abia la zece pași de grupul nostru, Jeana Staniewici se turbură puțin, și se cam dosi par'că după miss Eva.

Turistul se opri și salută.

— Ce frumos grup alcătuiți d-vs... Și locul apoi e minunat... Imi dați voe, doamnelor și domnilor, să vă fotografiez?

— Cu plăcere, domnule, răspunse Tăriceanu, întrebând din ochi pe miss Eva și pe miss Habler.

— Da, da... încuviințară și ele...

— A! dacă nu mă înșel, exclamă tânărul, făcându-se mai roș la chip, e d-ra Staniewici... Bună ziua, d-șoară...

— Bună-ziuă, domnule, răspunse ea, în chip foarte încurcat, ceea ce miră pe toți, dar mai ales pe Tăriceanu.

Se ridică însă, dominându-se repede și lămuri:

— E un compatriot, pe care vă cer voe a vi'l prezintă: d-nul Ladislas Camnischy.

Ca și cum ar fi voit apoi să pue lui Tăriceanu un ghimpe pe inimă, întinse mâna tânărului și-i zise cu priefenie: ce bine'mi pare că v'am întâlnit, ca să ne măriți societatea...

— Plăcere și pentru mine d-șoară... vă rog să credeți...

Jeana-i prezintă pe toți cei-l-alți, nu fără a greși numele lui Tăriceanu și a'l pronunța a doua oară, cu glas înne-cat, — ceea ce făcù pe miss Habler să râdă.

Ladislas Camnischy e foarte blond, cu părul aproape alb, de blond; are însă, la tinerețea lui, înfățișare bărbătească, privire mândră, ceva energic și plăcut în acelaș timp. Chipul, cu trăsuri regulate, oval, foarte alb și ochii de un albastru de cicoare.

— Așa dar, primiți fotografierea, întrebâ el după ce privi la miss Eva, de vr'o câte-va ori, foarte pătrunzător.

— Da, da... răspunse și Sorêt... și vă rugăm să ne indicați locurile...

— Uite, numai de cât. Să'mi prepar întâiu aparatul.

Toți se ridicară de pe iarbă, Jeana se apropiă de Tăriceanu.

— Ce ai? îi șopti. Imi pari foarte schimbat. Nu 'mi-ai vorbit mai de loc...

— N'am nimic, Jeano. Sunt așa de serios unde mă pregătesc pentru un eveniment însemnat ca scoaterea mutrei...

— Ideea mea este, vorbi Polonezul, să vă grupați după dorință și eu numai să dau pozițiune fie-căruia...

— Aprobat, zise miss Habler. Păcat însă că nu puteți face și d-vs. parte din tablou, ca mulțămirea noastră, în general, și a d-șoarei Staniewici în special, să fie completă.

Jeana se înroși și-i aruncă o privire furișă plină de ură.

Tăriceanu zâmbi. Nu știu de ce, prezența Polonezului și cunoștința acestuia cu Jeana, îl mulțămia... Presimția ceva, — anume ce, încă nu putea hotărâ, — dar presimția și-i ieră la îndemână.

— Dacă plăcerea d-vs. este să fiu și eu în tablou, va fi foarte ușor lucrul. Chem pe cineva de la Semaphor, care numai să acopere lentila, la timp.

— O! yes... fotografiez eu... rosti Sir Habler și c'un gest larg completă ideea, ce se grăbi s'o lămuriască fie-sa.

— Să ne grupăm, zise ea, și tata ne va fotografia. Lui nu-i prea plac tablourile...

— Yes... mormoi el și începù a se ocupa de aparat.

Stanislas orânduì așa pe fie-care, în cât el rămase lângă Jeana. Sorêt venià la picioarele miss Evelinei și Tăriceanu la ale miss Evei, culcați puțin într'o rână.

Sorêt se supuneà fără murmur: n'avea preferință pentru nimeni, dacă nu era Marușca să'l încâlziască.

După ce se terminâ fotografiarea, Jeana putù să strecoare câteva cuvinte, în polonește, lui Camnischy. Acesta, înclinâ capul în semn de primire, și începù a strânge aparatul.

— Domnul Camnischy ne face onoarea și plăcerea a se plimbà cu noi? întrebâ miss Habler.

— Nu, cu în de-ajuns regret, d-șoară, de oare-ce vă veți urmà plimbarea spre partea din care am venit eu... Îmi voi permite a vă cere voe tuturor să vă fac o vizită în salonul otelului «Littoral».

— A! va să zică știți unde locuim noi toți? observâ miss Habler, cu o aruncătură de ochi la Jeana, pe care n'o iertà.

— Imi închipuesc, de oare-ce d-șoara Jeana Staniëwici vă însoțește...

— Vă așteptăm cu plăcere, domnule, zise Sorêt... și ceilalți, aprobară.

Apoi, se despărțiră.

Tăriceanu ajută miss Evei a se urcă pe catâr, fără să se ocupe de Jeana, și fu de-o veselie și de-o vervă, nespuse, până la întoarcerea la otel.

Ori cât umblase Jeana să'l atragă și să'l rețină lângă ea, nu fusese cu putință.

Plimbarea, ori cum, fusese minunată, pe un timp superb.

XVIII

În timpul mesei se înnorâ de-odată, vântul începù a trece șuerător și ploaea a ropoi torențial, spre marea surprindere mai ales a escursioniştilor.

— E curat uragan, zise miss Eva.

— Bine că a izbucnit acum, zise miss Evelina.

— Până și timpul are deosebită considerațiune pentru noi, zise Sorêt...

— D-nul Tăriceanu nu zice nimic? întrebâ miss Evelina.

— Îmi pare cel mai tăcut dintre d-vs. zise bătrânul Sorêt, ce se așezase între fiu-său și Tăriceanu.

— Nu e cel mai tăcut, răspunse Emil Sorêt, dar e cel mai poet și prin urmare e cel mai supus schimbărilor de dispozițiune sufletească...

— Din cauza schimbării brusce a

timpului... zise el, fără să ridice ochii.

— Numai? apăsâ miss Habler, care părea totdeauna dispusă să înțepe...

— Afară numai dacă veți fi găsit d-vs. miss, vre o nouă cauză, i se adresă Tăriceanu, zâmbitor, ironic.

— Cum văd eu, este un obicei între d-vs. să vă «tachinați», observă miss Eva,

— Gluma e un drept al prieteniei. miss, zise Tăriceanu. Trebuie să știți apoi că miss Evelina Habler are o mare putere de observațiune, e un spirit foarte viu și-i place nemăsurat de mult ironia care nu ofensează...

— O! domnule Tăriceanu... răspunse ea, roșie de astă-dată și încurcată întrucâtva... Să fie numai glumă acum, din parte-vă?

— Ba nu. Îmi place și mie să dau omului ce este al său.

Jeana, în timpul acesta, cu ochii mai numai la masa obștească, fură pe furiș petrecerea prietenoasă de-acolo, adânc impresionată că Tăriceanu nu se uită de fel în spre dânsa...

În adevăr, în mintea acestuia începea să se frământă o bănuire ciudată.

Intrarea pe neașteptate, în scenă, a tânărului Polonez, ieră cauza.

Jeana îl cunoștea și nu-i vorbise de el; între el și dânsa surprinsese oarecare

intimitate, care nu se putuse stabili, de sigur, de cât într'un timp relativ în de-ajuns de lung, prin urmare în timp ce cochetă cu el.

Îl intrigă numai, unde îl putuse cunoaște? O figură ca a Polonezului se ține minte și nu'l întâlnește pe nicaeri, ori cât umblase de mult...

Atunci de unde, cum și când răsărise? Să'l fi cunoscut din Polonia?

Ori cum ar fi fost lucrul, există ceva între Jeana și compatriotul ei.

Că există vre o relațiune, acest lucru veniă la momentul trebuincios, când situațiunea amândurora începuse a se înrăutăți, și nu gelozie era în sufletul lui, ci numai dorința de-a stabili date și fapte, ci numai curiozitatea de-a afla bine caracterul Jeanei.

În momentul ridicării de la masă, miss Eva, îl întrebă:

— Pe când continuarea interesantei d-tale expuneri de azi dimineață?

— O doriți, miss?

— Cu nerăbdare, pentru plăcerea și interesul ce'mi inspiră, răspunse ea cu seriozitatea aceea prin care era și mai simpatică.

— La orele 2 jum. voi fi în salon, miss, și după timp voi rându-i unde să continuăm conferința...

— Vă mulțumesc.

Se despărțiră, fără ca Alexandru să intre în salon.

— Ia spune drept Eva, te interesează ce? omul mai mult ori în adevăr cunoștințele ce ți dă? îi adresă Evelina vorba, luând-o la braț și așezându-se cu ea lângă cămin.

— Îmi e simpatic, ca om, precum îți e și d-tale, Evelino. Dar de la motivul ascuns al întrebării d-tale, cu obicinuita ți ironie caracteristică, și până la posibilitatea ce o țintește acel motiv, distanța e mare, e de ne-trecut. Bărbat îmi va fi numai un irlandez... iar cochetă nu pot fi cu nimeni.

Nici aprindere, nici ironie, nici roșeață; privire dreaptă, glas liniștit, accent sincer.

Evelina se înroși, din contra.

Seriozitatea impune, mai ales când mijlocul de izbândă e simplitatea.

Ploaea picură mărunță, și deasă, fără vânt. Se făcuse însă un frig simțitor, umed. Trebuie să alergi la protectoratul unui vestmânt gros.

Iar în timp ce Alexandru fumă, ghemuit în fotoliu, Jeana stă pe ghimpi, întrebându-se cum să facă să se strecoare la el?

Nu-i ieră că putea fi văzută intrând în

odaea lui; îi ieră ce motiv să găsiască pentru Alexandru, — odată ce, vădită i se făcuse răceala lui față cu ea, de la scena din cimitir.

Făcuse rău că provocase cestiunea căsătoriei și într'un chip neîndemânatec. Se căia de răspunsul ce-i dăduse când el propusese o lămurire în fața bătrânei.

Avea multe de regretat, începând de la pasul când singură i se aruncase în brațe, cutezând a se duce în camera lui...

Își înșiră toate nebuniile ce le făcuse, în unicul scop de a și-l apropiă cu totul și a'l hotărâ s'o ia, — fără să cugete că tocmai nepotrivitele ei greșeli, îl puteau depărtă de acest scop.

Avu sinceritatea să și spue cu cruzime că, în felul cum se purtase, nu era departe de Marușca... Dar își micșorâ vina față cu conștiința, că Marușca o împinsese pe povârniș...

La urma urmei, ce folos, dacă pierdeă pe Tăriceanu înainte chiar de plecarea lui?..

Gândindu-se apoi la întâmplarea cu Camnischy, simți că-i ard obrajii...

De ce se nemerise tânărul acesta în calea lor? cum de nu se putuse domină?..

Și par'că se văzù în casa doamnei Suzana Humphry, profesoara de englezește, de pe strada vecină aleei Platanilor din valea Carrèi.

Acolo o condusesese de multe ori Alexandru, fără să’și închipuiască o clipă măcar, că Ladislas Camnischy locuia acolo, bolnav de la sosire chiar; fără să viseze că Jeana stă câte-o oră cu el, de vorbă...

Acolo întâlnește pe compatriotul ei și întâi o compătimire firească o apropiă de patul lui de suferind, ceea ce-a fost în adevăr o mângâere pentru bolnav.

Mai apoi, pe când Ladislas intră în convalescență, și ea înțelese că tânărul ei amic începuse a se înflăcăra de dânsa, îi veni ideea că, în caz de nu o va lua Tăriceanu, să aibă la îndemână pe compatriotul ei.

În dimineața ploioasă pe când Tăriceanu stătea de vorbă cu miss Eva, ea se dusesese pe ploae până la profesoara de Englezește.

Camnischy se plimbă prin odae, plictisit. Se făcuse bine și așteptă o zi cu soare, ca să poată ieși să facă cunoștința orașului în care venise pentru sănătate.

Ieră în adevăr bine acum restabilit, după călătoria prea ostenitoare pentru constituțiunea lui de ftizic, însă agitat de iubirea ce i se aprinsese pentru Jeana.

Când o văzù că vine, i se lumină și declarațiunea de dragoste, arzătoare și patetică, fu gata.

Jeana o ascultă cu surprindere, dar măgulită. O clipă se mâhni, gândindu-se la Alexandru; dar apoi își zise că iubirea lui Camnischy venià la timp.

De-aceea, după ameză, îl silise la explicațiunea din cimitir.

Totuși, acum, așternându-’și-le acestea, simțià că Alexandru îi ocupă mintea și inima...

Pe el voià să’l împace; lui voià să-i afle gândul; a lui se voià să mai fie, cu o pornire de patimă de uimit.

De-odată tresări, în colțul salonului, de unde nu’și dà seama că erà privită și luată în răs.

Doamna Ré i se aflà în față cu o scrisoare... și o strigase.

— O scrisoare a doamnei Ruse, d-șoară...

— A! da... răspunse ea, ca deștepându-se din somn și o luâ cu indifeerență, mulțumind abia.

Și-aduse repede aminte însă că Alexandru dorià să aibă o scrisoare și zâmbi, voioasă. Aveà motivul spre a se puteà duce la el. Numai de cât și alergâ.

Fără să bată în ușă, intrâ: Alexandru dormià în fotoliu. Se apropiâ încet, încet, îl privi cu drag câte-va momente, apoi se așezâ în față lui pe un scaun.

Un dor nebun de-a’l cuprinde în brațe, o făcù să se ridice și să se apropie de

el. Mișcarea aceasta făcù atâta vânt în cât îl deșteptâ.

— Tu, Jeano ?.. întrebâ, surprins... Am dormit, nu-i așa ?

— Te-am găsit dormind... Venisem să'ți aduc o scrisoare sosită pentru Marușca... Vrei să 'ți-o traduc ?

Se sprijini de fotoliul lui...

El, departe încă de cele petrecute, văzù în Jeana de-acum pe cea de mai nainte, și așezându-'și-o pe brațe începù a-i spune cuvinte drăgălașe, care, o înfierbântară și mai mult.

Și așa trecù ora hotărâtă pentru întâlnirea în salon cu miss Eva...

Iar afară ploaea continuâ, făcând să domniască în cameră un întuneric ca de seară...

Scrisoarea citită mai târziu și copiată de Tăriceanu pe măsura citirii, iera astfel alcătuită :

«Dragă Marușca Nicolovna.

«Scrisoarea ta am primit-o cu întârziere. Mă bucuram foarte mult că ai găsit la urma urmei și pe-acolo pe bogatul dorit care să'ți poarte cheltueala. Vezi, ține-l strâns cu dragostea și fă'ți, dacă se poate, vr'un capital, că la noi, știi bine, speranță nu mai este. Nu lăsa nici pe Morley ăla, care câștigă așa de

mult la Monte-Carlo. Bine-ai făcut că ai rărit-o cu franțuzul cel ofticos... M'am mirat că întâiu cu el ai început, — dar presemne că el 'ți-a adus noroc.

«Pe la noi sunt multe lucruri nouă: mai întâi, fostul tău amant, a înaintat secretar la poliție și se însoară cu fata spițerului, cu urâta aea de Dunecica. Am vrut eu să puiu mâna pe el, mai ales că 'i-a venit și o moștenire, dar 'mi-a jucat spițerul renghiul, căci 'i-a aruncat prea degrabă pe fie-sa. I-am ciupit numai douăsprezece ruble.

«Cel-l-alt amant, Ivan Fedorovici, cu care ai fugit de-acasă, a plecat din oraș, iar Polidor Efrimievici Vascoff, de la care ai șters banii cu cari ai plecat în Franța, trăește acuma cu Xenia Lumicovna de la «chantant». 'Mi-a spus însă că te iartă și că trăiește iar cu tine, dacă te mai întorci... fiind-că n'a mai văzut alta a dracului, la dragoste, ca tine. Polidor îți rămâne dar, dacă nu te vei putea procopsi p'acolo.

«Alaltă eri era foarte frumos. M'am dus la patinat. Eaca maică-ta și soră-ta cu bărbatu-său. Priviau, ca niște onești burtă-verzi. Maică-ta, cum m'a zărit, s'a tot apropiat, s'a tot apropiat, până ce s'a furișat să mă întrebe că: ce mai faci, pe unde mai ești?... Dar n'apucaiu să-i

spui ceva și soră-ta s'a și repezit de-a luat-o de braț și a dus-o, certând-o că se interesează de-aceea ce-a făcut familia de răs. Am ridicat din umeri și le-am dat cu tifla. Grozavă mai e soră-ta, unde are bărbat bogat... măcar că-i bătrân ca tata!.. Ci-că v'a ridicat neamul!

«Vom vedeà-o noi, mai pe urmă! Biata maică-ta însă! Ea tot te iubește. Ar trebui să-i scrii... Să'ți spun drept că 'mi-a fost milă de ea!..

«Acuma, de-ajuns... Prea multă hârtie și costă, pe-așa timp de criză. Joacă și pentru mine la Monte-Carlo, Marușca Nicolaevna, și trimite'mi parale să viu și eu p'acolo... Nu's mai proastă ca tine și mi-aș face viitorul...

«Am uitat să te întreb: ce face Sonnicica?.. O sărut. Pe tine te iau de gât și te sărut ca o nebună.

«A ta. «Niania Vasiliwna».

Când se coborâ în salon, îl găsi aproape plin și mai multe persoane jucau «de-a inelul pe frânghie»...

S'apropiă de miss Eva, care ieră în joc, și'și ceru iertare că nu se ținuse de cuvânt; cauza: somnul...

Miss Habler îl râse puțin, și el, după ce'și ceru voe, ieși pe terață.

Timpul se mai limpezise.

Nehotărât încotro s'apuce, se așeză pe o bancă. De câteva momente numai despărțit de Jeana și amețit încă de îndrăgostire, ar fi voit s'o vadă trecând, ca să plece cu ea, cu toate că refuzase s'o însoțiască până la profesoara de englezește.

De-odată i se ivi Sorêt, palid, cu ochii scânteetori însă, plin de suflet, par'că ar fi alergat.

— Bine că'mi ești în cale să nu te mai caut. Hai în cafenea. Am să'ți vorbesc... Am să'ți spun lucruri interesante, — râse el nervos.

— Haidem.

Se așezară într'un colț întunecos în care se aprinsese deja o lampă și cerură Amer Picon cu curaçao și apă.

— Ei, știi ce fel de femeie este Marușca? scrâșni Sorêt, ceea ce-i trădă iritațiunea. O cocotă de rând, cuvântul meu de onoare!

— Ai venit la vorba mea, răspunse Tăriceanu cu liniște.

— Ba am trecut de ea.

— Nu încă; mai ai, până ce vei citi ceea ce'ți voi arăta eu.

— Bine. Stai să'ți spun însă. Mă duc după masă s'o văd... Intru fără să mai sun. Când colo, pe cine să'ntâlnesc, numai în cămașă? Pe ex-Căpitanul Cor-

nouilhac... D-sa sare de-odată și se face roș ca un «homard»... I-am cerut ertare în chip foarte sarcastic... și m'am retras fără să fac scandal. În sală dau de ea. Ne privim un moment, ea stânjenită, eu luător în răs; ea cutează să mă facă indiscret, căci intru fără să sun; eu îi arunc în față cuvântul... ce i se cuvenia și plec scuișând. Și așa s'a finit... tragicul meu amor! termină Sorêt izbucnind într'un hohot de răs care nu'l arată potolit.

— Acum, amice, poftim și citește traducțiunea ce 'mi-a făcut Jeana, de pe o scrisoare ce 'i-a venit Maruscei, din Rusia.

Sorêt o apucâ, foarte nervos, și sorbind aperitivul, citia și scotea câte o exclamațiune puțin măgulitoare la adresa Rusoaicei.

— Să 'mi-o lași mie, ceru el, după ce terminâ... Ah! cum am s'o pedepsesc!

— Ba să nu faci nimic, Emile. Ai plătit-o, nu e de demnitatea ta să întrebunțezi răzbunarea...

— Nu, trebuie s'o învăț minte să se mai joace cu inimile. Cu punga, treacă-meargă; cu inima, nu!

— Gândește-te, Emile; s'ar face scandal și aceasta ar nemulțămî pe tatăl tău.

— Acuma, voiu vedeâ... Lasă că plătesc eu... La revedere... Bine că 'mi-ai adus aminte de tata!

XIX

În seara aceea Tăriceanu se retrase de-a dreptul din sala de mâncare, pe când se ridicau toți de la masă.

Se urcă deși luă două țigări și pardesiul, apoi plecâ pe țârm și intrâ în pavilionul-bufet din parc.

Voiâ să bea o sticlă mică de șampanie și să citiască ziare până la ora culcării.

Ierâ numai o persoană, ascunsă după un mare ziar desfăcut.

S'așezâ la o masă, dar când începû să batâ, persoana lăsă ziarul.

Se privirâ, se recunoscurâ și se salutarâ: Tăriceanu cu nemulțămire, — cel-lalt cu semn vădit de bucurie, după care, se și ridicâ de veni la masa cestui-l-alt.

— Bună seara, domnule... Iertați că v'am uitat numele...

— Tăriceanu... Bună-seara d-le Camnischy. Eu nu l'am uitat pe-al d-voastră.

— Îmi faceți plăcere să bem ceva împreună și să vorbim? Îmi erâ foarte urât. Nu știam ce să fac...

— Să vorbim, domnule Camnischy... Tot urâtul m'a îndemnat și pe mine într'a-coace...

— Băete, o sticlă «*Chateau-Laffite*»... sau «*Veuve Cliquot*». Pe care preferi?...

— Pe-aceasta din urmă...

— Fiindcă-i văduvă? râse Camnischy.

— La gheață? întrebă băeatul...

— La gheață, — însă după ea să ai gata apă fierbinte pentru un ceaiu...

Se întoarse apoi către Tăriceanu:

— De felul meu ieram foarte vesel, odată, și iubitor de sgomot. Acum am ajuns singuratec, ca orice bolnav ce vine să ceară țărilor calde o prelungire a vieții...

— Cum? d-ta bolnav? Îți închipui numai, domnule Camnischy...

— Te înșeli... ori vrei să'mi dai o iluziune... O! dacă m'ai vedeà în anume momente ale nopții, dar mai cu seamă ale dimineții, după o noapte de insomnie și de friguri! Sunt bolnav de pept... Medicii 'mi-au spus-o cu înconjur, eu o simt de-a dreptul.

În adevăr, în clipa aceasta nu mai ieră tânărul mândru de de'naintea prânzului, ci un suferind care se știe comdamnat.

— A! dar nu-i nimic, la urma urmei. Nu are cine să'mi plângă pe urmă... Sunt ultimul din conții Camnischy și rudele, dacă nu'mi vor continuà numele, vor aveà averea mea în de-ajuns de mare. Și dacă 'mi-aș fi băut viața cu vâdra!... Mama și tata s'au dus, din boale ce mi le-au transmis, ca să mă duc și

și eu la rândul meu și mult mai degrabă de cât dînșii. D-voastră sunteți român?

— Da, domnule...

— Am fost acuma cinci ani la Cernăuți, așa că am venit în contact cu românii. Sunteți o națiune viguroasă...

— D-voastră de unde sunteți?

— Din Varșovia... Ce frumoase proprietăți am!... Ei, dar... fatalitate!...

— Ați sosit de mult în Menton?

— De trei săptămâni, dar n'am părăsit patul de cât alaltă-eri și ieri am ieșit pentru întâea oară... Osteneala drumului lung, — zic medicii în limba lor înflorită. Boala mea, zic eu, răsând de minciuna lor generoasă...

Li se aduse șampania care spumegă în cupe, c'un sgomot ca de roiul de albine, și ciocniră.

— Unde stați, domnule Camnischy, ca să vă vizitez cu Sorêt și să fim tovarăși de plimbări.

— În strada... Stați să caut... Nu țiu minte numele astea italienești... Nu-i la mine portofelul... Strada e lângă valea Carréi...

— Îmi veți da voie să vă însoțesc până acasă, la plecarea d'aci, și.. așa...

— Cât sunteți de bun!...

Din una în alta, ajunseră cu vorba la salonul otelului Littoral, și ușor apoi la Jeana.

— Am cunoscut-o lângă patul meu de suferință. E o ființă foarte sentimentală. Cum a auzit că un compatriot e bolnav, a voit să mă vadă și aproape în fiecare zi să'mi țină câte-o oră de urât...

— Atunci stați poate în aceeași vilă cu profesoara de englezește a d-șoarei Staniewici?

— Tocmai... Cum v'ați închipuit?

— Am condus-o de câteva ori până la poartă... De-aș fi știut, aș fi stat și eu, cu plăcere, lângă d-voastră...

— Ar fi fost un sacrificiu... Vă mulțămesc însă... În sănătatea d-voastră...

— În a d-voastră, căreia îi doresc cea mai deplină restabilire...

— Delicios de frumoasă e compatrioata mea... și răpitor de cochetă!... zise Camnischy, pornit pe destăinuire. D-voastră cum vă pare, odată ce-o cunoașteți poate mai de mult?

— În adevăr, foarte plăcută; cam romantică însă, pe cât am putut surprinde...

— A! cu atât mai bine, zise, ca și cum ar fi răspuns unui cuget ascuns.

— De ce, cu atât mai bine?

Camnischy se uită la el lung...

— Spuneți drept, nu v'a impresionat de loc fata asta?

— Nu în așa chip în cât să'mi pierd sârta.

— Ei, uite, eu m'am aprins... Aș da nu știu cât, să pot muri la sânul ei...

Tăriceanu zâmbi.

— O expresiune a poeziilor...

— Nu, pe onoarea mea! Știu c'am să mor curând. De ce n'aș muri ca fluturul la sânul unei flori?

— Nu 'i-ați spus-o d-șoarei Staniewici? întrebă Tăriceanu, zâmbind.

— O! de sigur că 'i-am spus-o, nu tocmai în felul acesta, dar pe-aproape...

— E domnișoară însă... Credeți că...

— A! Polonezele noastre, când iubesc, nu'și dau seama de urmări. Pentru ele e cult amorul și sacrificiile ce pot aduce acestui zeu, sunt o plăcere dela care nu se dau în lături cu rușine...

Tăriceanu nu se simți la îndemână par'că, unde ar fi putut întâri cele spuse de Camnischy... și cu toate acestea unde'l rețineă s'o facă, un adevărat simțimânt de rușine.

— Între noi s'a stabilit însă, urmă Camnischy, o înțelegere... Azi am sărutat-o și nu s'a ferit...

Tăriceanu simți un fior... De gelozie să fi fost?

— Am condus-o pân'aproape de otel, după lecțiune, și încă la braț... O! căldura corpurilor noastre, ne lipise metalic par'că... 'I-am cerut o întâlnire, pe mâine, după lecțiune...

— Și 'ți-a promis-o ? întrebâ el, pripit. Camnischy îl privi, surprins.

— Pari... nu știu cum... nemulțămît... Spune drept, nu cumvâ 'ți-erâ dragă și prosteasca mea destăinuire 'ți-a făcut rău ? N'aș ști cum să'ți cer iertare...

— Nu, domnule Camnischy... Întrebarea mea 'ți-a putut părea curioasă ca intonațiune, dar nu din motivul ce bănuști. Știi, o fată de familie bună, să procedeze ca o cochetă de profesiune... e de mirat...

— Mai întâi, o lămurire, dragă domnule Tăriceanu... Jeana e foarte deșteaptă, dar e instruită mediocru și a fost lăsată prea mult fantaziilor ei... Dacă n'am cunoscut-o personal, am cunoscut pe fratele ei, la Posen, și pe o soră, mai mare mult de cât ea, la Berlin... Linia unei creșteri neîngrijite se urmează asupra tuturor membrilor familiei, — o familie ajunsă la avere în timpul războiului dintre Prusia și Austria, prin mijloace nu tocmai de lăudat. D-na Staniewici însă, după moartea soțului ei, n'a putut avea nici o autoritate asupra copiilor, și 'i-a lăsat în voea lor ca să poată și dânsa urmă liberă, unor anume aplecări...

— Atunci se explică... până la un punct.

— De-aceea, scumpe amice, — dă'mi

voie să'ți zic astfel, — nici o remușcare de-a fi amantul acestei încântătoare dar ușuratece ființi... căci de nu vei fi d-ta sau eu, va fi altul cu siguranță, și cât de curând. Visează căsătoria, dar nu va aștepta-o, cum n'a așteptat-o nici sora ei, care totuși a avut parte să întâlnească un om ce n'ă mai întreat-o de trecut...

— Și acuma e cel puțin onestă?

— Când am cunoscut-o la Berlin, eram student și ea măritată de curând c'un tânăr, încă student, dar om serios și aproape de a termina. Am întreat-o pe Jeana și mi-a răspuns că trăesc foarte bine și că cumnatu-său e acum Președinte de Tribunal...

— De ce n'o iei de nevastă? cuteză Tăriceanu.

Polonezul se opri din băut și privi lung la el...

— De ce? Cu adevărat... de ce adecă nu?... și rămase pe gânduri...

— Aș lăsa-o prea curând văduvă...

— Ia dă de-oparte ideea de moarte...

Omul, pe pragul gropii, și tot să priviască dincolo de mormanul de pământ, cât timp se simte că trăește...

— Ai dreptate, răspunse el aprins întru câțva de băutura veche și bună. Cine știe!... Poate să fac și asta...

Pe la orele zece și jumătate îl lăsa-

casă și se despărți de el în termenii cei mai prietenești.

După o adevărată furtună sufletească, iscată de îndată ce lăsase pe Camnischy, după un somn mare parte din noapte agitat, Tăriceanu se deșteptă, nu tocmai bine, mâhnit, amețit.

— Nu te întrebă nici o dată cine e Jeana, cum a fost crescută, ce scop a avut, — când a mers până la a se dărui ție, — îi zise conștiința. Ea te-a iubit și 'ți-a îndulcit viața, după o epocă de îngrozit a vieții tale. Poate ar fi fost o bună soție, dar 'i-ai dat ocaziune să 'ți cunoască îndoeala, dar 'i-ai adus la cunoștință că multe visuri rămân iluziuni, că viața are decepțiuni tiranice. Tu poate ai făcut-o pozitivista care azi aleargă după altul, spre a'și îndreptă întru câțva starea de care Societatea îi cere socoteală. Cel mai bun act al tău, acum când un Camnischy e în calea ei, este să pleci. Pleacă.

Pleacă azi chiar, mâine cel mult, fără nici o întârziere. Pleacă și ia cu tine un regret sincer pentru Jeana. Pleacă învinovățindu-te și căindu-te... Pleacă!

Acest «pleacă» i-'l șopti cu atâta fermitate glasul lăuntric ce-i vorbise, că se simți înfiorat și par'că atunci se deșteptă de-al binelea...

Am să plec, își grăi în de-ajuns de tare și sări din pat...

Deschise fereastra.

Soarele, de-abia săltat pe zare, așternă obișnuita-i punte de foc, de la el până la țärm.

Insula Corsica, tot precum o mai văzuse, isvoră par'că din adâncul mării cu munții săi vineți la poale, albi de neauă în creștet.

Aceeași priveliște de-atâtea ori văzută, se desfășură cu toate amănuntele ce-i alcătuiau varietatea și frumusețea, — și de la dânsa către el veniau pe valuri de aer plăcere și veselie.

Numai dela el pornia în afară tristețe și neliniște :

— Am să plec... își mai zise... Am să plec mâine și de-a dreptul în țară...

Și se adânci în privirea tuturor mulțămirilor dăruite de aceste locuri încântătoare, uitând Timpul ce ne-aduce și ne ia tot, cu tot atâta ușurință.

Mai nu simți pe fecior când îi aduse cafeaua; nu simți nici pe Jeana care intră fără să se fi sfiit că'l află neîmbrăcat încă.

— Ce ai Alexandre? îl întrebă, dând fuga de'l cuprinse în brațe, atunci când îi zări lacrimi de-a lungul obrazului.

El o sărută cu patimă, poate pentru

întâia oară, și-i răspunse cu adevărată durere :

— Mâine trebuie să plec, eată ce am, dragă Jeano. Trebuie să zic rămas-bun tuturor scumpelor plăceri ce 'mi-au mai înflorit viața în aceste trei luni...

— Cum rămas-bun? Cu adevărat pleci? întrebă, încremenită...

Par'că i se făcuse negru înaintea ochilor, iar sângele îi pieri de pe frumoșii obrazi.

— Da, plec, răspunse Alexandru...

— Dar care e cauza unei așa de subite plecări? și ochii i se umplură de lacrimi.

— O scrisoare care mă chiamă cât mai grabnic, în cât să amân e peste putință...

— Ce poate fi însă așa de însemnat ca să fie așa de grabnic?.. murmură Jeana...

Atunci îi trecu lui Alexandru prin minte un motiv...

— Tu știi că am un copil... Mi se scrie că e în pericol...

Și'n gându-i zise cu groază :

— Doamne ferește!...

Expresiunea figurii lui dădu fiori Jeanei.

— Da, mi-ai spus că ai un copil... Drăguțul de el!... Apoi, după o clipă, exaltată : merg cu tine, fie ce-a fi...

El tresări și o privi încremenit.

— Cum ? te îndoști ? strigă ea, — și ochii i se făcură cărbuni aprinși.

— Până mâine mai este timp să chibzuești, Jeano...

— Spune'mi cel puțin că m'ai iubit, că vei duce cu tine amintiri ce nu se șterg...

— O !.. cât pentru aceasta, te încredințez că da !.. te-am iubit și nu te voi uita !

Pe timpul mesei se observă numai de cât preocupațiunea lui Alexandru. Vorbî prea puțin, nu dădù lui Sorêt nici o lămurire și, îndată după prânz, plecâ la Garibaldi, singurul loc de unde voi să'și ia rămas bun.

În urma lui, se aflâ numai de cât, de la Jeana, cauza mâhnirii lui Tăriceanu și se făcu o mișcare între toți obicinuiții amici ai lui, spre a'l compătîmi și a i se regreta plecarea...

Fie-care își exprimă cât mai bine simpatia pentru acest tânăr delicat și respectuos..., iar acele persoane care știau că iera vorba de logodna d-șoarei Staniewici, se grăbiră a se grămădi în jurul d-nei Staniewici cu interes și cu grijă.

D-na Staniewici, căreia flie-sa încă nu-i spusese nimic, căzù din nori la auzirea vestei, și se și retrase cu Jeana spre a-i cere lămuriri.

Aceasta făcù pe miss Evelina Habler să arunce pe urma Jeanei o săgeată.

De pe terrața grădinuții din satul Garibaldi, de'nainte cu sticla de «*vino d'Asti spumante*», cu țigara-i favorită între dinți, Alexandru visează, pentru ultima oară poate, — cine știe — în fața priveliștei admirabile ce-i oferiã Mentonul.

Par'că nu-i veniã să creadă că pleacă așa de pe neașteptate. Par'că îi veniã să'și mai acorde câteva zile...

— M'ai făcut fericită ! Să nu mă uiți ! auzi un glas ce atât de aeva îi răsună la ureche, în cât tresări și se uită în juru-i.

Zâmbi cu tristețe când își dădù seama că ierã singur.

— Prietenia... Prietenia, iată ce'mi va rămâneã pentru tine, Jeano... își zise.

Simți atunci cum începù să i se porniască din minte un isvor de cuvinte ce se așezau, se așezau... și cereau vestmântul obicinuit al gândirii scrise... și poetul rămase în locul omului.

XX

— Mai citește-'mi-o încă odată, căci e ultima oară când te voiu mai auzi citind, zise Jeana abia ținându'și plânsul...

Și Tăriceanu, emoționat, citi :

«Am visat o cerească frumusețe de femeie, — cu părul țesut din raze de la soare, — cu ochii albaștri în cari s'ascund vioiuciune și bunătate, — cari îți fură inima și 'ți-o fac fericită.

«Femeie, pentru care omul e adese ori pământ cucerit, — împrăștie parfumurile cele mai delicate, — parfumuri curate și ametoare, al sincerității, al desinteresării și al lealității.

«Aceasta-i *Prietenia*. Și ea, cu fermecătorul răs, — care este strălucire a unei eterne tinereți, apropiindu-se de mine îmi zise încet de tot :—Copile ! e dulce amorul ; dar nu în el e totul :

«Amorului timpul ce trece, amintirea care se șterge și frumusețea ce se va fini, e omul. *Prietenia* este *gândirea*, care supraviețuește totul, pururea mare și înțeleaptă ;

«E înaltul sentiment, trăsura de unire între Pământ și Cer, între om și Cel-a-tot-puternic.—Și prin acest dumnezeesc și încântător mister, — omul învață să pasiască în viață și a se mări.

«Da, amica mea, ce'n scurt timp învățaiu a prețui : prin acest mister voiu trăi în a ta amintire,— și tu în a mea ; de asemenea prin el, ori cât anii vor trece, *măine* va rămânea *astăzi*...

Cu brațele lăsate pe genunchi, cu sânul aproape gol ce părea al unui bust de marmoră însuflețită, la para oarbei lumânări, Jeana ascultă, înghițindu'și oftările, silindu-se să nu isbucniască în plâns.

În jos de ei, prin fereastra întredeschisă, sgomotul valurilor mării nu mai înceta, ajungând până în cameră c'un răsunset plângător, ca un vaet.

În tot otelul era o tăcere de cimitir, la înaintata oră a nopții.

Jeana repetă ca un ecou :

«*Si les années passeront, demain restera aujourd'hui*»... și rămase în aceeași nemișcare. Va rămânea, în adevăr? întrebâ ea apoi, și pironi asupra lui Alexandru ochii plânși pe cari, mâhnirea îi făcea și mai frumoși.

— Va rămânea, Jeano... Nu mai pot crede în multe, — în prietenie cred însă cu temei. De ce-am visat-o blondă ca tine, cu ochii tăi? Ca simțimântul acesta să'l am înaintea ochilor mei supt a ta întrupare fermecătoare...

— Poate ca prietenia să fie cea mai frumoasă din simțiri, chiar în urma unei cumplite deziluziuni de-amor...

Sunt șapte ore de dimineață și la unsprezece și câteva minute Alexandru cată să plece din gară.

El nervos, nemulțămît, posomorât... și afară e cald, e senin, e soare...

Aplecat peste gardina ferestrei privește în largul mării, pentru cea din urmă oară dela această fereastră care l'a văzut de atâtea ori în cadrul ei!

Nici un anume gând nu-i cuprinde mintea, nici un anume punct al priveliștei nu-i țintuește atențiunea.

O învâlmășeală ciudată de idei, crâmpie de vorbe ce se încrucișează făr'a da un înțeles, fire rău depănate ce se încâlcesc de la ieșirea din tortul afânat, priviri schimbătoare și rătăcind la întâmplare.

Aceasta era starea ființii lui.

Feciorul i se prezintă cu cafeaua și cu ultimul «compt».

— Un domn v'așteaptă în salon, zise el, după ce Alexandru plăti.

— Ce domn? Străin de otel?

— Nu l'am mai văzut pe la noi; zice că dacă'l primiți la d-v., se urcă.

— Trebuie să fie contele Camnischy. Condu'l.

Camnischy intră, în adevăr, după câte-va minute, arătând bine ca înfățișare.

— Așa de dimineață ai ieșit din casă, domnule Camnischy? și-i întinse mâna.

— Am aflat a-seară, cam târziu, că

pleci grabnic și am fost foarte surprins și foarte trist în acelaș timp. Îmi ieră foarte plăcută promisiunea d-tale să'mi fii tovarăș de plimbări și amic, și'mi fu spulberată mulțămirea, pe neașteptate.

— Îți rămâne Sorêt...

— De la el am aflat. Iera aseară în pavilionul parcului, unde speram să te întâlnesc...

— Să-i cultivi cunoștința, căci e băeat foarte simpatic și bun.

— Ca să fii mai aproape de el, am și hotărât cu d-l Sorêt să iau camera d-tale... La vilă prea sunt departe de orice mișcare...

Tăriceanu nu și dădù pe față gândul ce-i trecù prin minte: Camnischy îi luà cu chirie camera pentru a se apropià de Jeana... Ciudat va fi însă pentru Jeana când va trece pragul camerei acestea, ca să se afle în vorbă cu altul...

Atunci se auzi o ciocănitură în ușă...

Tresări să nu fi fost Jeana cumva. Intredeschise puțin ușa: iera Sonia, sora ei.

— Domnule, mama vă roagă să veniți până la noi...

— La moment, d-șoară...

— Te chiamă cineva, amice? întrebă Camnischy luându-și pălăria.

— Da; te rog, iartă...

— Mă rog, mă rog. Mă duc la doamna Rè să vorbesc pentru cameră.

Coborâra amândoi. Tăriceanu era foarte mișcat. De sigur că bătrâna avea să-i ceară vr'o socoteală... Până unde însă se putuse duce cu bănuelile?

Găsi pe d-na Staniewici în picioare, lângă un scrin, foarte agitată.

— Ați dorit să 'mi vorbiți, doamnă? întrebă el, după ce salută.

Bătrâna, fără să răspundă nici la una, nici la alta, îi arătă un scaun. El se inclină și mulțami fără să se așeze. Prevedea o scenă neplăcută.

— Domnule, o auzi că începe cu glas tremurător, am aflat că plecați și plecarea aceasta, fără să'mi fi vorbit, 'mi-a fost de un efect... nefavorabil dumneavoastră.

—Imi dați voe, doamnă, să vă întreb de ce?

— De ce? Curioasă întrebare. S'ar părea că nici v'ar trece prin minte, de ce! Cum, domnule, de trei luni fiica mea n'a încetat să umble cu d-voastră pretutindeni, ba încă a stat ore întregi chiar în camera d-voastră,—și acum plecați? unde e promisiunea că veți fi soțul ei și că vă veți logodi, ca plecarea să nu fie de cât o despărțire pe câtva timp?

— Doamnă, poftiți vă rog pe d-ra Staniewici încoace, răspunse Alexandru cu seriozitate, să declare de față cu mine

că eu 'i-am dat cândva promisiunea surprinzătoare de care vorbiți.

Bătrâna se îngălbeni și perdù din îndârjirea cu care grăise.

— Jeana nu-i acasă... A ieșit mai adineauri...

— Trimiteți s'o caute...

— Nu va veni. Bine, domnule, vă cred pe cuvânt... Totuși... e trist... Mă deprinsesem cu ideea, scrisesem acasă... Imi ierați simpatic...

— Vă mulțumesc, doamnă, de bunele cuvinte ale d-vs... și vă rog să luați în considerațiune regretele mele... Dacă d-șoara Staniewici se întoarce, eu vă sunt la dispozițiune până la 10, când va trebui să plec la gară...

— Drum bun, domnule... și dacă, după ce veți ajunge în țară, veți crede că o partidă ca Jeana mea, e de dorit, nu uitați că stăm aci până în Aprilie...

— Vă voi scri, doamnă, ca să am vești de d-vs, și vești bune de sigur.

Bătrâna îi întinse mâna, el 'i-o sărută și ieși.

La ușă, în coridor stă Sonia părând că'l așteaptă. O văzù că se uită lung la el și cam ciudat.

El îi întinse mâna:

— Te las cu bine, d-șoară...

— Nu voi urarea d-tale, domnule, îi

zise ea cu glas aspru. Ai făcut pe Iânina să plângă... și eu știu de ce... N'am să spun nimănui, dar ești un om rău... Am vrut să'ți spun asta, ca să răzbun pe Iânina...

'I-aruncă o privire de ură fulgerătoare și fugi din toate puterile.

Tăriceanu rămase încremenit. Ce putea ști diavolița mică, sau ce-i spusese Jeana? Ori cum, îl mișcase acel glas aspru de copilandră mânioasă, acea privire de ură, acel curagiu de-a-i aruncă în față opiniunea ce ea'și făcuse de dânsul.

Ieși trist din otel, spre a se duce la agenția Cook, pentru biletul de drum.

Privi, doar va da cu ochii de Jeana. Nici urmă. In ușa florăriei zări însă drăgălașa înfățișare a Finetei, și se opri să'și ia rămas bun.

— Am auzit că plecați. Așa de curând?

— Trebuie, d-șoară. Fineto. Cu mare regret părăsesc însă Mentonul și pe aceia ce'mi erau plăcuți...

— Nu vă supărați, domnule Tăriceanu dacă vă rog să bine-voiți a primi dela mine o mică aducere aminte...

Și, intrând în magazin, unde el o urmă, îi oferî un mânuchiș de flori, mic dar artistic orânduit.

— O! câtă «gentilețe»!... Mulțămesc, domnișoară.

— Iera să vi'l trimit la otel.

— Mulțămesc de mii de ori... Ce v'aș putea oferi oare și eu?...

— D-vs.?... Să nu uitați... Mentonul...

— Nu voiu uită că în acest oraș am întâlnit o floare de Nissa delicată și drăgălașă...

Îi dădă mâna cu drag și ieși mai bine dispus întru câtva.

După ce și luă biletul, se întoarse, pe «țarm», spre a putea privi de de-parte Capul-Martin.

Coborâ în port de unde își luă ziua bună dela August Borfigo și apoi veni la otel.

Aci, ne-găsind pe nimeni, lăsă câte o carte de vizită la ușa tuturor cunoscuților și intră în sala de mâncare unde i se pregătise o gustare.

Feciorul îi dede o scrisoare și ieși să-i aducă mâncarea.

Alexandru găsi în plic o filă de hârtie cu un singur cuvânt pe ea «Adio»; o floare presată și o batistă mică foarte fină de mătase lilă, cu numele Jeanei cusut cu ibrișin galben, la un colț.

Le puse repede în buzunar; gustă de abia din ce i s'adusesese, căci nu-i eră foame și apoi mâhnirea îl apăsă.

Se urcă în odaea în care petrecuse atâtea șiruri de zile, aruncă o ultimă pri-

vire mării și, cu ochi înlăcrimați, coborâ repede, urmat de feciorul cu lucrurile mărunte.

Omnibusul otelului îl așteptă.

D-na și d-nul Ré, singurii îl petrecură ; iar din ușa magazinului cu flori, singură Fineta îi trimise salutul de pe urmă.

Când intră în aleea Platanilor, le zise c'un zâmbet trist : rămas bun... Iar frunzele picaù, picaù încă... legănându-se în aer, pierzându-se în grămezile ce bronza aleea.

Cum să nu întâlnească pe nimeni din ai otelului ? Par'că se vorbiseră a nu'l vedeà ?

Ori poate se vorbiseră a'l întâmpina la gară ?

Peronul, plin. Parte din lume așteptă trenul dinspre Ventimiglia, spre a se duce la Monte-Carlo ; parte pe cel de Nissa, pentru alte stațiuni, ale litoralului italian.

De-odată i se iviră mai toți ai otelului, dela ex-Căpitanul Cornouilhac, până la cei mai vechi, între cari Miss Eva, Evelina Habler și Camnischy ce aveà să le fie comesean.

Jeana, nicăeri.

Sorêt îi strânse de mai multe ori mâna și'l sărută, plângând...

— Îți voi scri, Tăricene... îți voi scri...

— Ciudat, zise Miss Habler... cum de lipsește numai o persoană...

Trenul dinspre Nissa intră cu repeediune pe linia I-a; mai tot atunci intră și cel-alt.

Miss Eva îi întinse cea dintâi mână.

— Nu uitați Irlanda... îi zise ea.

— *En voiture, messieurs!* se auzi glasul conductorului.

— Grăbește-te, Alexandre, strigă Sorêt.

Eată'l în cupeu. Incă o clipă. Clopotul sună. Altă clipă... Un fluerat... Trenul se mișcă ușor...

Un lung fior îl străbate... zâmbește, răspunde la salutări... dar lacrimile îi painjinesc ochii.

Iera singur în compartiment. Aceasta îl mulțumî.

Se așeză repede. N'avea în de-ajuns cei doi ochi să poată vedea de-o parte și de-alta, cum fug orașul, munții, marea...

La Menton-Garavan trenul se opri o clipă și iarăși pornî...

Când ieși din tunel, Alexandru își plecâ pe fereastră capul, în afară, spre a mai vedea stâncile pe cari șezuse cu Jeana.

În jos de tren, pe îngușta cărare ce duce la Garibaldi, Jeana stă nemișcată, cu ochii țintă la vagoanele ce sburau.

Cum recunoscù pe Alexandru îi trimise sărutări, cu amândouă mâinile. El își flutură pălăria până ce trenul trecù pe supt pod dincolo de stâncă.

Acum în adevăr că Alexandru își luă rămas bun cu totul, dela tot ce începuse a fi... «*trecutul*».

Biata Jeana !

Ochii i se umplură de lacrimi... Câtă în urmă... Nimic... O linie de munți îi spuse doară direcțiunea în care se afla Mentonul.

Și acum simți golul în toată grozăvia lui. Acum simți că par'că se rupse cu durere ceva adânc prins de inima lui.

Le trăise oare, în adevăr, aceste trei luni și ceva, sau fuseseră numai un vis ?

În dreapta lui, nemărginitul deșert al mării liniștite, ușor cutată, splendid sculptoare, cețuită la orizontul adânc; în stânga, o verdeață care fugea în urmă, ca alungată de vr'o puternică deslănțuire a unei voinți colosale.

Trenul sbură cu o iuțea fantastică. Tic-tac-ul i se făcuse asurzitor... Prin anumite locuri par'că ieră să se arunce în mare...

Eată însă Ventimille.

Acî coborârea, necazul trecerii pe la vamă, mai aduse puțină liniște în sufletul lui.

La San-Remo, când privi însă răsătoarea priveliște a orașului, dorul de Menton i se făcù jar arzător; regretul că plecase îi așternù iarăși pe inimă melancolia.

Văzù, în sus de gară, pe drumul ce urcâ în oraș, o pereche tânără; el brun, ea blondă, și tresări. Par'că se mai văzù odată pe el alături cu Jeana.

Trenul plecâ.

Se terminase cu litoralul încântător... De-acum, calea întinsă spre Genua; de-acum... *Amintirea!*

Ce va fi făcând Jeana, în clipele acestea? se întrebă adese ori. Chipul ei i se iviă aci voios, aci plin de iubire, aci trist și 'n lacrimi.

Alătura cu înfățișarea ei vedeà trecând pe Sir Habler, nalt, țeapăn și rece, pe Miss Evelina, totdeauna ironică și pârând că'l spionează; pe Miss Eva, serioasă, ascunzând însă în fundul marilor ei ochi negri gândire și pasiune.

Eată și chipul copilăros al lui Sorêt, lângă al lui Camnischy, mândru.

Camnischy! se va fi mutat oare la timpul acesta? Îi va fi luat succesiunea camerei și a... privirilor de jos în sus ale Jeanei? O! dacă oglinda de pe cămin ar fi reținut imaginea îmbrățișărilor lui cu Jeana!

Ea însă, va aveà curagiul să intre în acea odaie plină de amintirile, ori cum, ale primului ei amor?

Iar trenul sbură supt cerul senin, apurarea cu marea la dreapta și în stânga

cu câmpii întretăiate de coline, brodate cu negrul arăturilor grapate, alătura cu verdele plăcut al fânețelor timpurii.

Un fluerat prelung... Predealul ! Vama... trenul românesc... coborârea pe valea pitorească a Prahovei...

Zi de iarnă frumoasă, Caraimanul acoperit cu neaună. Altă priveliște, alt aer, altă viață...

După trei luni și jumătate de străinătate, se uită cu drag la conductorul trenului, caută să vorbească cu cei din compartiment, numai să se audă vorbindu'și limba, în care atâta timp nu cugetase nici măcar în gând.

Il sfredeliă nerăbdarea de-a se vedea ajuns, de-a se întâlni cu amicii, — dar mai ales de-a'și strânge copilul în brațe.

Ce bucurie ieră să-i facă mititelului, cu jucăriile cumpărate din Genua, din Milano și din Viena...

În ceața depărtării se pierduse tot farmecul vieții fără griji ce dusesese. Acum se apropia de luptele de toate zilele, pline de felurite nemulțumiri, — ieră adevărat; — cel puțin însă, în țara lui !

Ce dor îi ieră de cele două odăițe ale lui ! Cu câtă plăcere ieră să se uite la fiecare din lucrușoarele lui, la fiecare din lucrări, unele neterminate, altele numai schițate !

Un lung fluierat îl făcù să tresară ca dintr'un vis...

Trenul aveà o iuțeală amețitoare par'că; se vedeau luminele sclipitoare ale șoselei; mai dincoace câteva ale orașului... Puțin dup'aceea luminile colorate ale macazurilor... Eată și primele case...

In cele de pe urmă: *Bucureștii!*

*

Fragmente din scrisoarea lui Emil Sorêt.

«Astăzi se împlinește luna de când ai plecat. Pe când prânziam, ne-am adus aminte și am închinat cu cele două Miss, în sănătatea ta. Am primit scrisoarea și timbrele române, pentru care cu toții îți mulțumim.

«După plecarea ta, la vr'o trei zile, așa de grozav ce s'a schimbat de-odată timpul, că s'a pus pe-o iarnă de uimit. Cu atât mai de uimit, că ține încă. Bătrânii spun că nu țin minte de când n'au văzut neauă pe litoral, supt care să geamă lămâii și portocalii. Ne facem viața mai mult în salon, iar când ieșim pe plajă, ne îmbrăcăm ca la munte.

«Camnischy te salută. Nu știu de ce, nu a mai luat odaeă ta. În schimb familia Staniewici s'a mutat la vila din spre

aleea Platanilor». — Să 'ți spun oare tot? Să 'ți spun, și pe scurt, ca doza să nu ți se pară mare. Bătrâna Staniewici s'a dus, a treea zi după pornirea ta, la vila susnumită și a prins în flagrant-delict... de patriotism polon, pe fie-sa cu Camnischy. În urma acestui tragic eveniment, d-șoara a declarat mume-si că va fi soția contelui Camnischy și că rămâne la el. Muma, — ca amenințarea fie-si de-a gustă apa sărată a mării, — să nu se împliniască, s'a mutat și ea în acea vilă. Astfel, d-nul și d-na contesă Camnischy, trăesc retrași... fără încuviințarea primarului, ca soț și soție. Abia pe mine m'au primit, după săptămâna de miere... Emoțiunea produsă la «Littoral» de acest eveniment, 'ți-o poți închipui. Miss Evelina mai să leșine... de răs; Miss Eva a zis că nu mai știe persoanele oneste cu cine să lege relațiuni de societate. Sir Habler a exclamat un : *shocking!* energetic de s'a clătinat... scaunul pe care ședea, — iar ceilalți s'au privit cu diferite semne... convenționale.

«În momentul când ieram hotărât a mă duce să 'ți scriu, s'aude de-odată un mare sgomot în coridorul catului I-iu... Sărim din salon, cu toții... Ce să vezi? ex-căpităneasa Cornouilhac, într'un atac

de nervi de prima clasă... și d-na Rè cu feciorul încercând s'o deștepte. Ce se întâmplase? Găsise dovezi de neînlăturat, despre o alianță franco-rusă a infidelului său ex-marinar, cu... ghici cu cine? Cu ex-amanta mea... A avut tăria civică să nu leșine acolo, nici pe drum. Cum a ajuns la otel însă... pac! Nu va ține o eternitate infidelitatea, căci... «*așa trec și alianțele!*...»

«A început să plouă: semn că timpul se îndulcește și că ne vom scăpa de «musafirul alb». A trebuit să rup un plic, spre a'ți adăoga ceva interesant. Mă duceam la poștă să trimit scrisoarea pentru tine. Întâlnesc pe Jeana, foarte schimbată la chip. — Știi că plec cu mama și cu Sonia la Cannes, iar de-acolo, peste o lună, la Montreux?»

— Cum asta? exclam eu, uimit...

— M'am certat cu Camnischy... E un ofticos sucit... Rămas bun, d-le Sorêt... — Drum bun, d-șoară... ex-contesă, adăogai în gând... Înțelegi, scumpe Alexandre, că am dat fuga la Camnischy, amânând să puiu scrisoarea. L'am găsit fumând *comme le Grand-Turc*. Îmi și spune că a încheiat socotelile cu compatrioatele ui... Prusiene. Jeana, începù contele, e o păpușă ordinară, îmbrăcată cu înfăți-

șare care atrage. Și eată cum am avut ocaziunea să-i cunosc firea. Am găsit la ea o scrisoare dela Tăriceanu, scrisă din Genua. Am înțeles din cele câteva rânduri că Tăriceanu a fost un om deștept care a petrecut bine. Nu 'i-am zis nimic, cu toate că 'mi luasem gândul de-a 'mi-o face nevastă. Eri o surprind că scria lui Tăriceanu, și o surprind încă cu lacrimile în ochi... Apoi să scrie unui fost amant, în casa în care intrase cu pretențiune matrimonială, nu 'i-am putut tolera. 'I-am observat lucrul cu blândeță dar cu hotărârea de-a termina. S'a dat atunci pe față, ca de rând, prin expresiunile ordinare cu care 'mi-a răspuns,— și, în cele de pe urmă, 'i-am arătat ușa... Scrie-i lui Tăriceanu, din parte 'mi, că 'și-a dat seamă de fâptura acestei domnișoare de aventuri, și că a făcut bine de-a tratat-o în consecință...

«Te vei fi întrebând și de mine ce fac? Ce e drept, uitasem în scrisoarea cum eră întâiu alcătuită, să'ți vorbesc și de mine... Marușca tot îmi stă ca un plumb pe inimă, dar am avut tăria să n'o mai caut. Aștept pe mama cu surioara mea; fac mereu punțiuni de foc pe pept și pe spinare; cutez a tuși când nu am altceva mai bun de făcut. Mai am trei luni de mare. Pe urmă hai la

munte, apoi iar la mare... până când? Suflet călător, pe-acest ocean de tuse, de slăbiciuni, de asudări și de punctii... de foc, când oare îți vei lua sborul într'o lume mai bună? Nu te întrebă, scumpe Alexandre! nu mă deplânge... Plouă, mi-i urât... casc, tușesc... și aceasta în limba obicinuită, se chiamă... a trăi... Cu bine și cu iubire,

«Emil Sorêt».

Încheierea Autorului :

Nu mai întâlnisem pe Tăriceanu de vr'o trei ani. Intr'o zi eată-mi-l pe neașteptate, în față...

Firesc lucru a fost să ne amintim de Menton, unde el avusese un rol...

Mare'mi fu surprinderea când îmi spuse:

— Inchipuește-ți, amice, că după ce n'am mai primit vești nici dela Sorêt, nici dela Jeana, dela scrisoarea ce 'ți-am dat-o în fragmente; inchipuește-ți că după ce a trecut trei ani, — cu ce mă pomenesc într'o zi din anul trecut? Eu am cu magazinul Feder relațiuni, căci expun la vitrină felurite caricaturi și subiecte de pictură. Eată că Feder îmi trimite o scrisoare venită pe numele lui, pentru mine, recomandată, din Rusia. Ce să vezi? aproape un volum întreg, — o poemă în mai multe cânturi, în care domnișoara Staniewici cântă amorul nostru

neuitat, poetizând însă atât de mult lucrul, în cât d-sa trece în rândul martirilor înșelate și, subsemnatul, în rândul seducătorilor de meserie. Înțelegi, anii au modificat puterea vizuală a Jeanei... ; de-acî, învinovățiri la adresa mea, — foarte târzii și nemeritate... Și de ce după trei ani? Ce-i adusesse aminte de mine? Curios la culme, 'i-am răspuns la Marienbad unde 'mi dăduse adresa. I-am scris cu mult respect de amintirile plăcute de odinioară, dar și cu mult respect de adevăr, stabilind lucrurile precum fuseseră... De-atunci tăcerea s'a întins din nou peste viața noastră dela Menton. Voiu mai primi peste trei ani vr'o știre nouă? Cine știe!

M'am dus acasă la Tăriceanu și am citit scrisoarea, cu el..., și l'am mai văzut odată adânc mișcat. Scrisoarea Jeanei era perfect de bine scrisă și o trimisese din Varșovia...

— Se vede c'a îngropat acolo pe Camnischy, ziseiu...

— Nu știu, răspunse Tăriceanu, pe gânduri: de ce s'a dus acolo? Cum de 'și-a adus aminte de mine iarăși? Cum de-a găsit pe Feder și cum de 'și-a închipuit că prin el scrisoarea ei mă va găsi, — sunt și cred că vor rămânea...
mister!

Darea de seamă No. 2

Astăzi, una Ianuarie 1912, subsemnatul Atanasie I. Nițeanu, având în vedere *Darea de seamă No. 1* încheiată în ziua de 1 Ianuarie 1912, relativ la punerea în participare de câștig a tuturor iubitorilor de lectură, cari continuă de a mă încuraja în greaua mea întreprindere de editor, și consecvent, hotărârei ce singur mi-am luat în ziua de una Ianuarie 1911, cu prilejul aniversării celor 15 ani de existență a **Biuroului Universal de Editură**, de a jertfi 10 la sută din prețul brut al cărților editate de mine și pe care onorații mei clienți și le vor procura direct dela mine, cu care rabat să alcătuesc un fond spre a construi în Capitală o **Casă Obștească**, în care să aibă drept de a locui timp de 24 ceasuri oricine din județe, dacă va fi între cei ce cumpără de-a dreptul cărți din editura mea; — constat că am depus la Casa de Economie din București sub Recipisa No. 26.995, suma de **34 lei**, pentru destinația de mai sus și care sumă reprezintă cei 10 la sută din valoarea brută a cărților ce au cumpărat dela mine în cursul acestui al doilea an, următorii domni :

1. D-l Ștefan I. Florescu, student. Com. Hințești-Argeș, cumpărat de . . . 6.50 Contri. 0.65
2. » I. Sencovski, comuna Nehoiu-Buzău, cumpărat de 9.10 » 0.91
3. » Alex. Ionescu, Invățător, Com. Tăbărești-Bentu-Buzău, cumpărat 2.50 » 0.25
4. » Ioan I. Gurgău, învățător, Tap-

	sunar - Cheor - Ceşmea-Constanța, cumpărat de	8.—	>	0.80
5.	D-l H. Popescu, Gara Șerbești-Covur- lui, cumpărat de	5.90	>	0.59
6.	> Ștefan S. Andrei, Soc. p. indus- tria Cânepei în România, gara Șendreni-Covurlui, cumpărat de	7.50	>	0.75
7.	> George Emil Bottez, str. Vultur colț Traian 44, Galați, cump. de	7.75	>	0.77
8.	> Dim. I. Stoica, Soc. Astra Rom. Com. Glodeni-Dâmbovița, cump. 16.35		>	1.63
9.	> Petre Titirigă, str. Domnul Tu- dor No. 14, Craiova, cumpărat de	12,70	>	1.27
10.	> I. Brătulescu, învăț., Comuna Zăiceni prin oficiul Melinești-Dolj cumpărat de	9.15	>	0.91
11.	> I. Galicescu, învăț., Galicea Mare prin gara Băilești-Dolj, cump. de	8.15	>	0.81
12.	Părintele Gheorghe T. Cărăușu, Zvorășteea prin gara Bucegea-Do- rohoi, cumpărat de	2.90	>	0.29
13.	D-l Gh. Fasolă, factor, Vorniceni- Dorohoi, cumpărat de	3.65	>	0.36
14.	> Georges Țimpoș, elev curs secun- dar, Dorohoi, cumpărat de	4.25	>	0.42
15.	> Victor Pogorelt, str. General Magheru, Târgu-Jiu, cumpărat de	2.15	>	0.21
16.	> George Niculescu, Secret. Com., Piua-Petri, Ialomița, cumpărat de	3.45	>	0.34
17.	> S. Horovitz, str. Elena - Doamnă 32, Iași, cumpărat de	2.15	>	0.21
18.	> N. Ștefănescu, student, str. Iar- maroc 84, Iași, cumpărat de	1.15	>	0.11
19.	> C. Ciobanu, str. Vasile-Lupu 52, Iași, cumpărat de	3.30	>	0.33
20.	> Basile I. Protopopescu, avocat, str. Cometa 28, Capitală, cumpărat de	30.—	>	3.—
21.	> Alexandru Pantazi, funcț. Banca			

	Mar. Blank din Capitală, cumpărat de	0.35	>	0.03
22.	D-l C. Drancă, Directorul soc. Cooperativa «Mercur» din Capitală, cumpărat de	11.75	>	1.17
23.	> G. Anghelovici, casier la Banca Dacia-Traiană din Capitală, cumpărat de	2.90	>	0.29
24.	> G. Rădulescu, societ. petroliferă Italo-Română, cumpărat de	0.50	>	0.05
25.	> Melidon Melidoneanu, secretarul sind. faliment. Trib. Ilfov, cumpărat de	10.—	>	1.—
26.	> Ilie C. Popescu, comuna Obilești, prin gara Lehliul, cumpărat de	15.25	>	1.52
27.	> Costel Demetrescu, str. Mihai Vlădescu 32, Câmpul-Lung, cumpărat de	4.15	>	0.41
28.	> Ioan Cruceru învățător, com. Tesluiu-Corțisoara-Olt, cumpărat de	14.65	>	1.49
29.	> Const. Nicola, învățător, com. Tătuțești-Olt, cumpărat de	4.65	>	0.46
30.	> D. D. Scurtescu, com. Moreni-Prahova, cumpărat de	20.15	>	2.10
31.	> Nicolae I. Tudorică, șeful secției de jandarmi din comuna Ciumați-Prahova, cumpărat de	4.20	>	0.42
32.	Onor. Casa de sfat din com. Baia-Suceava prin d-l Mihai V. I. a Gafiței, cumpărat de	2.30	>	0.23
33.	D-l Gr. Missir, com. Mălini-Suceava, cumpărat de	5.15	>	0.51
34.	> Mihail Alex. Pandele, Ad-tor-șef, Domeniile Găiceana prin gara Adjud-Tecuci, cumpărat de	16.65	>	1.66
35.	> C-tin A. Iaru-Brașoveanu, secretarul plășii Găiceana-Tecuci, cumpărat de	17.10	>	1.71
36.	> Oprea F. P. Călia din Turnu-Măgu-			

	rele, cumpărat de	10.75	»	1.07
37.	D-l C. Antonescu, moșia Goala, com. Meri-Goala-Teleorman, cumpărat de	22.30	»	2.23
38.	D-na Sevasta Pralea, Alexandria-Teleorman, cumpărat de	5.90	»	0.59
39.	D-l Alexandru Zlatovici, contab. Băncii Comerc. din Alexandria - Teleorman, cumpărat de	3.10	»	0.31
40.	» Bratu T. Ștefan, internatul liceului «Principile Carol», Tulcea, cumpărat de	4.10	»	0.41
41.	D-na Maria Porfiriu, com. Agighiol Tulcea, cumpărat de	4.65	»	0.46
42.	D-l Gh. Porfiriu, com. Agighiol-Tulcea, cumpărat de	7.65	»	0.76
43.	» C-tin Velicescu, com. Cerna, prin oficiul Măcin-Tulcea, cumpăr. de	10.90	»	1.09
	Total	345.70		34.46
	Se scade diverse spese			-64.
	Totalul sumei depuse în anul II-lea			34.—
	Unit cu Totalul sumei depuse în anul I-iu			8.—
	Totalul general al depunerilor			42.—

Odată cu mulțumirile ce mă cred dator să exprim tuturor celor de mai sus, acest act îl voi publica atât în revista «Noutăți Literare», cât și în cuprinsul oricărei cărți ce voi edita în cursul anului curent — pentruca încurajarea ce mi-au dat-o, Domnii de mai sus, să fie imitată și de alții, iar de Domniile-lor repetată după cum vor bine-voi.

Spre credință am încheiat acest act, care se va atașa la recipisa sus arătată.

Atanasie I. Nițeanu.

AVIZE DE MARE FOLOS

I

Aduc la cunoștința Onoraților clienți, că «*Biuroul Universal*» de editură din str. Epicol No. 27, București, se însărcinează a procura fie din Capitală fie din străinătate, orice carte i se va indica, în schimbul prețului ei, plus al transportului care se va trimite de amator la comandă.

De asemenea adună informații sigure din toată țara cu mare discrețiune, execută orice fel de creanțe, rezolvă chestii oricând și ori unde, având specialist în branșe cu abonament la tren în toată țara, toate cu pretențiuni modeste.

Pentru orice fel de răspuns, se va adăuga mărci poștale, iar toată corespondența să fie suficient francată.

II

Editura mea lărgindu-și activitatea, a ajuns să fie cercetată și de clientelă de peste hotarele României. Ea dar în șiragul celor 18 ani de existență a devenit o instituțiune care acum trăește din produsul ei și cu drept cuvânt tinde la o dezvoltare și mai mare.

În atingerea acestui scop, caut un tovarăș care să aducă un capital de cel puțin (10.000) **zece mii lei** și care dacă chiar nu va avea priceperea unei așa întreprinderi, îl încredințez că de va avea **bunăvoință** de a munci și o va amesteca cu multă **bună credință**, va fi veșnic coproprietar al firmei mele, care singur o duc de un șirag mare de ani și care firmă trăește singură din produsul ei.

Doritorii se vor prezenta în persoană spre tratare, iar prin corespondență, nu li se răspunde, dacă nu vor adăuga mărci poștale.

III

Oricine va cumpără cărți direct din editura «*Biuroului Universal*», plătind pe lângă costul lor și transportul, devine coproprietar la o Casă Obștească din Capitală. A se cere revista «*Noutăți Literare*», str. Epicol 27, București, care se trimite gratis.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

BIBLIOTECA
CENTRALĂ

No. 38, 39, Edgar Põe : Nuvele : Gândacul de aur, Cele două omoruri din strada Morgăi. — Portretul oval. — Puțul și Pendulul. — Hop și Frog. — Adevărul despre d-l Waldemar. — Pisica Neagră. Butoiașul de Amontillado.

No. 40. Theodor Körner : Nuvele și Povestiri duioase : Călătoria la Schandau. — Harfa. — Stâncile lui Heiling. — Woldemar. — Trandafirii. — Turturelele. — Cântec. — Rugă.

No. 41, 42, 43, 44, N. G. Rădulescu-Niger : Furtună... Trecătoare.

No. 45, 46. 47. Emile Gebhart : După ce Ulyse revăzù Itaca.

No. 48, 49, 50, 51, Ioan Ghica : Pământul și Omul, ilustrat.

Biblioteca Universală își justifică titlul prin aceea

că va publică în mod universal tot ceea ce este bun în literatură și știință, ca : filozofie și critică ; poezii și romane ; nuvele și povești ; schițe istorice și descripții geografice. Cu un cuvânt ea publică tot ceea ce este bun și moral, tot ceea ce poate fi util și plăcut.

În atingerea acestui scop, ea va apare nu numai odată pe lună după cum a anunțat, ci chiar de mai multe ori, atârând tot succesul ei dela încurajarea ce ne-o va da stimații cititori, pe care-i rugăm a ne da tot concursul.

Direcțiunea „**Bibliotecii Universale**“ se oferă pentru serviciul literaturii românești, ca să fie intermediară între autori și public. În acest scop roagă pe scriitorii români, ca să-și trimeată operele originale, sau traduceri ale autorilor străini, spre a fi publicate în ea.

Correspondența de orice natură, referitoare la **Biblioteca Universală** să se adreseze : **Afanasie I. Nițeanu, strada Epicol No. 27. București.**

Orice număr din „**Biblioteca Universală**“ costă 25 bani.

Abonamentul pentru 10 numere, în curs de aparițiune, plătite înainte, costă 2 lei.

Catalogul editurii „Biroului Universal“

Nu tuturor li-e dat a nemeri scrieri de folos pentru acei ce le va cefi: Editura „Biuroului Universal“ Atanasie I. Nițeanu din Strada Epicol No. 27 București, cu drept cuvânt se poate fâli, că e singura instituțiune care în această privință își înțelege menirea de a dâ publicului tot ce e mai de valoare.

De aceea, cine vrea să vază **frumosul**, cine vrea să aibă **utilul**, cine vrea să cunoască **bunul** în literatură, n'are decât să se întrecă în a cumpără marele și frumosul roman istoric **POTOPUL** care e cea mai nouă publicațiune a acestei edituri și în care lucrare, marele scriitor Henric Sienkiewicz, a pus toată căldura inimei sale, în a descrie cu o măestrie aleasă, toată furia războiului petrecut între Poloni și Suedezi, lăsând a străluci ca o aureolă **marea iubire de patrie și de vitejie**.

Cele 1244 pagini mari de text, ilustrate cu scenele cele mai importante ale războiului, sunt o comoară de cunoștinți, încât prețul de **8 lei 50 bani** al celor 4 mari volume, e o infimă sumă față cu bogăția romanului. Doritorii pot să-l aibă și separat în volume și anume: 1 leu 75 bani volumul I; 2 lei 75 bani volumul II; 1 leu 50 bani volumul III și 2 lei 50 bani volumul IV.

Acest roman deși se poate cefi și singur, e însă într'o legătură foarte intimă cu la felul în măreție și bunătate, renumitul **Prin Foc și Sabie** de acelaș autor, și pe care editura l-a scos tot în 4 vol. mari și ilustrate pentru prețul de 5 lei 75 bani, sau cu volumul: 1 leu 75 bani volumul I; câte 1 leu 50 bani volumul II și III și 1 leu vol. 4.

Nu cred că a fost și nici nu va fi romane mai puternice în fapte istorice ca sublimele: **Prin Foc și Sabie și Potopul**, cari, amândouă împreună formează **8 mari volume**; deci, doritorii de literatură aleasă, să se grăbească a și le procură direct dela Editură, mai ales că ele sunt tipărite cu multă îngrijire, dar într'o ediție foarte restrânsă.

Un roman de mare valoare literară e și „**ULTIMELE ZILE ALE CETĂȚII POMPEI**“, ilustrat, de marele scriitor englez, Lordul Bulwer Litton, apărut tot în editura Atanasie I. Nițeanu. Costă 3 lei.
